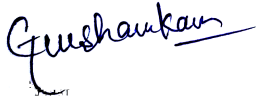


ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਬੈਂਕ

ਵਿਸ਼ਾ : ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ

ਪਿਆਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਉ! ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬੈਂਕ ਰਾਹੀਂ 10+1, 10+2 ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ 1 ਅੰਕ, 2 ਅੰਕ, 4 ਅੰਕ ਤੇ 6 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜਿੱਥੇ ਤੁਹਾਡੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨਗੇ, ਉੱਥੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੋਣਗੇ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਭਿਆਸ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੀ ਹਨ ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋਗੇ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਜਾਉਗੇ।



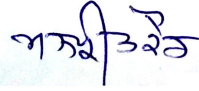
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ

ਲੈਕਚਰਾਰ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ

ਸ.ਸ.ਸ. ਸਕੂਲ ਦਿਆਲਪੁਰ ਸੌਂਢੀਆਂ

ਜਿਲ੍ਹਾ ਐਸ.ਏ.ਐਸ. ਨਗਰ

ਮੋ: 9872223546



ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਲੈਕਚਰਾਰ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ

ਸ.ਸ.ਸ. ਸਕੂਲ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਭੁੱਡਾ

ਜਿਲ੍ਹਾ ਐਸ.ਏ.ਐਸ. ਨਗਰ

ਮੋ: 9855629700



ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ

ਲੈਕਚਰਾਰ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ

ਸ.ਸ.ਸ. ਸਕੂਲ ਮੁਬਾਰਕਪੁਰ

ਜਿਲ੍ਹਾ ਐਸ.ਏ.ਐਸ. ਨਗਰ

ਮੋ: 9501175500

ਜਮਾਤ - XI
ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ

10+1 ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਇੱਕ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ

PART-A

ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

ਪਾਠ-1 ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਇੱਕ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ

ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦਿਉ -

- 1) ਕੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਇੱਕ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ ਜਾਂ ਕਲਾ?
- 2) ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਧਨ ਸਬੰਧੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤੀ?
- 3) ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਇੱਕ ਆਰਥਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- 4) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪੱਧਰ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ _____ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 5) ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਾਸਤਵਿਕ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਦੋਨੋਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- 6) ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕੌਣ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ?
 - (a) ਪ੍ਰੋ: ਰੋਬਿੰਸ
 - (b) ਪ੍ਰੋ: ਜੇ.ਬੀ.ਸੇ.
 - (c) ਪ੍ਰੋ: ਮਾਰਸ਼ਲ
 - (d) ਪ੍ਰੋ: ਐਡਮ ਸਮਿਥ
- 7) ਭੌਤਿਕ ਕਲਿਆਣ ਸਬੰਧੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤੀ?
 - (a) ਪ੍ਰੋ: ਐਡਮ ਸਮਿਥ
 - (b) ਪ੍ਰੋ: ਪੀਗੂ
 - (c) ਪ੍ਰੋ: ਮਾਰਸ਼ਲ
 - (d) ਪ੍ਰੋ: ਸੈਮਿਊਲਸਨ

ਪਾਠ-2 ਸੰਖਿਅਕੀ - ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚ ਅਰਥ, ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ

- 1) ਜਿਹਨਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਹਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ (ਸੰਖਿਅਕੀ/ਮਦਾਂ)
- 2) ਜੇਕਰ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ 2000 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਸੰਖਿਅਕੀ ਹੈ (ਗਲਤ/ਸਹੀ)
- 3) ਸੰਖਿਅਕੀ ਕਲਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਨ?
- 4) ਸੰਖਿਅਕੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਇੱਕ ਕਾਰਨ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨ)
- 5) ਸਾਰੇ ਅੰਕੜੇ ਸੰਖਿਅਕੀ। (ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ)
- 6) ਸੰਖਿਅਕੀ ਵਿੱਚ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਚਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- 7) ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ 1000 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਖਿਅਕੀ ਕਹਾਏਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

ਪਾਠ-3 ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਸੰਕਲਨ

- 1) ਰੁੱਚੀ-ਅਰੁੱਚੀ ਜਾਨਣ ਲਈ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਸਹੀ ਹੋਵੇਗੀ?
- 2) ਚੰਗੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਦਾ ਇੱਕ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- 3) ਗਾਹਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਕਿਸ ਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- 4) ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਦੋ ਸੋਮੇ ਦੱਸੋ

- 5) ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਮੌਖਿਕ ਖੋਜ ਦਾ ਇੱਕ ਔਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- 6) ਗੌਣ ਅੰਕੜਿਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਇੱਕ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੱਸੋ।
- 7) ਕਿਹੜੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਵੱਧ ਧੰਨ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

- 8) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਨ ਗਣਨਾ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(a) 5 ਸਾਲ	(c) 10 ਸਾਲ
(b) 4 ਸਾਲ	(d) 12 ਸਾਲ

- 9) ਇਕ ਬੋਰੀ ਕਣਕ ਦੀ ਪਰਖਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਠੀਕ ਹੈ

(a) ਸੈਂਪਲ ਵਿਧੀ	(c) ਜਨਗਣਨਾ ਵਿਧੀ
(b) ਨਿਆਦਰਸ਼ ਵਿਧੀ	(d) ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਧੀ

- 10) ਉਹ ਤਕਨੀਕ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਬਰਾਬਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਹਾਉਂਦੀ ਹੈ। (ਰੈਂਡਮ ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਵਿਧੀ/ਮਿਸ਼ਰਤ ਵਿਧੀ)

- 11) ਸਾਲ 2011 ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਾਖਰਤਾ ਦਰ ਕਿੰਨੀ ਸੀ?

(a) 70%	(c) 65%
(b) 72%	(d) 90%

ਪਾਠ 4 ਸੰਗਣਨਾਂ ਅਤੇ ਨਮੂਨਾ ਵਿਧੀਆਂ

- 1) ਸੰਗਣਨਾ ਵਿਧੀ ਦੀ ਇੱਕ ਉਪਯੁਕਤਾ ਦੱਸੋ।
- 2) ਸੰਗਣਨਾ ਵਿਧੀ ਦਾ ਇੱਕ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- 3) ਸੰਗਣਨਾ ਵਿਧੀ ਦਾ ਇੱਕ ਔਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- 4) ਨਮੂਨਾ ਵਿਧੀ ਦਾ ਇੱਕ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- 5) ਨਮੂਨਾ ਵਿਧੀ ਦਾ ਇੱਕ ਔਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- 6) ਸੈਂਪਲ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
- 7) ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਨਮੂਨਾ ਵਿਧੀ ਦਾ ਇੱਕ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- 8) ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਨਮੂਨਾ ਵਿਧੀ ਦਾ ਇੱਕ ਔਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- 9) ਥੋੜੇ ਗਣਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 10) ਦੈਵ ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- 11) ਉਸ ਸੰਖਿਅਕੀ ਵਿਧੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਜੋ ਘੱਟ ਖਰਚੀਲੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੀ ਬਚਤ ਹੋਵੇ।

ਪਾਠ 5 - ਅਕੜਿਆਂ ਦਾ ਵਿਵਸਥਿਤੀਕਰਣ

- 1) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਲੜੀ ਕੀ ਹੈ?
- 2) ਅਵ੍ਰਿਤੀ ਕੀ ਹੈ?
- 3) ਵਰਗ ਅਵ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਦੱਸੋ।
- 4) ਮਿਲਾਨ ਰੇਖਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ।

- 5) ਖੰਡਿਤ ਲੜੀ ਕੀ ਹੈ?
- 6) ਵਰਗ ਸੀਮਾ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਓ।
- 7) ਮੱਧ ਮੁੱਲ ਕੀ ਹੈ?
- 8) ਅਪਵਰਜੀ ਲੜੀ ਕੀ ਹੈ?
- 9) ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਲੜੀ ਕੀ ਹੈ?
- 10) ਸੰਚਾਈ ਅਵ੍ਰਿਤੀ ਕੀ ਹੈ?
- 11) ਖੁਲੇ ਸਿਰੇ ਵਾਲੀ ਲੜੀ ਕਿਹੜੀ ਲੜੀ ਹੈ?

ਸਹੀ ਚੁਣੋ :

- 12) ਉਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸੰਕਲਿਤ ਸਮੱਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ..... ਕਹਾਉਂਦੀ ਹੈ।

(a) ਵਰਗੀਕਰਣ	(c) ਸਾਰਣੀਕਰਣ
(b) ਸੈਪਲਿੰਗ	(d) ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਕਰਣ
- 13) ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਿੰਨੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(a) 2	(c) 5
(b) 3	(d) 4
- 14) ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਚਿੰਨ 5 ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ (|||||, ||||)

ਪਾਠ - 6 ਅੰਕੜਿਆ ਦਾ ਸਾਰਣੀਅਨ ਪੇਸ਼ੀਕਰਨ

- 1) ਸਾਰਣੀ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ।
- 2) ਸਾਧਾਰਣ ਸਾਰਣੀ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਓ।
- 3) ਸਾਰਣੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸ ਅਧਾਰ ਤੇ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
- 4) ਬਨਾਵਟ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਟਿਲ ਸਾਰਣੀ ਦੇ _____ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। (ਦੋ, ਤਿੰਨ)

ਸਹੀ ਚੁਣੋ :

- 5) ਸਾਰਣੀਅਨ ਕਿੰਨੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਦੋ/ਤਿੰਨ)
- 6) ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਮੱਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਗਲਤ/ਸਹੀ)
- 7) ਹਰ ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)

ਪਾਠ - 7 ਅੰਕੜਿਆ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਪੇਸ਼ਕਰਣ, ਦੰਡ ਚਿੱਤਰ ਅਤੇ ਵ੍ਰਿਤ ਚਿੱਤਰ

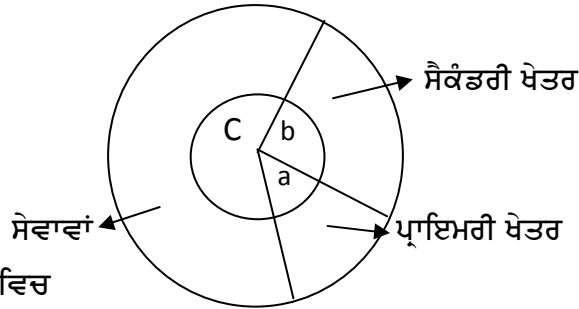
- 1) ਦੰਡ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੱਸੋ।
- 2) ਉਪਵਿਭਾਜਤ ਦੰਡ ਚਿੱਤਰ ਕੀ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਹੀ ਚੁਣੋ :

- 3) ਸਾਧਾਰਣ ਦੰਡ ਚਿੱਤਰ.....ਚਰ/ਚਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਇੱਕ/ਦੋ)
 4) ਦੋ ਵਿਸਤਾਰ ਵਾਲੇ ਚਿੱਤਰ ਕਿੰਨੀ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

- (a) 2 (c) 3
 (b) 4 (d) 5

5)



ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ

$$a = 40^\circ$$

$$b = 90^\circ$$

c = ਪਤਾ ਕਰੋ

- 6) ਆਇਤ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ _____ ਦਾ ਹੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। (ਲੰਬਾਈ-ਚੌੜਾਈ ਦੋਨੋ, ਸਿਰਫ ਲੰਬਾਈ)
 7) ਦੰਡ ਆਰੇਖ ਵਿੱਚ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਇਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)

ਪਾਠ 8 - ਅਵਿਤੀ ਚਿੱਤਰ : ਆਇਤ ਚਿੱਤਰ, ਬਹੁਭੁਜ ਅਤੇ ਤੋਰਣ ਵਕਰ

- 1) ਅਵਿਤੀ ਵੱਕਰ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
 2) ਅਵਿਤਚਿੱਤਰ ਕੀ ਹੈ?
 3) ਸੰਚਈ ਅਵਿਤੀ ਵੱਕਰ ਕੀ ਹੈ?
 4) ਬਹੁਭੁੱਜ ਕੀ ਹੈ?

ਸਹੀ ਚੁਣੋ :

- 5) ਤੋਰਣ ਵਕਰ (ਉਜੀਵ) ਦੀ ਢਾਲ.....ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਧਨਾਤਮਕ/ਰਿਣਾਤਮਕ)
 6) ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਤੋਂ ਕਿੰਨੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
 (a) 2 (c) 5
 (b) 4 (d) 1
 7) x, y ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਮੂਲ ਪਹਿਲੀ ਚੌਥਾਈ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੈ?
 (a) $(-x, y)$ (c) (x, y)
 (b) $(-x, -y)$ (d) $(x, -y)$

ਪਾਠ 9. ਰੇਖਾਈ ਗਰਾਫ ਜਾਂ ਸਮਾਂ ਲੜੀਆਂ ਗਰਾਫ

- 1) ਮੂਲ ਬਿੰਦੂ ਕੀ ਹੈ?
- 2) ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਦੱਸੋ।
- 3) ਰੇਖੀ ਗ੍ਰਾਫ ਕੀ ਹੈ?
- 4) ਕਾਲਿਕ ਲੜੀ ਗ੍ਰਾਫ ਕਿੰਨੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- 5) ਬਿੰਦੂ ਰੇਖਾਈ (ਗ੍ਰਾਫ) ਪੇਸ਼ੀਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- 6) ਰੇਖ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿਰਲੇਖ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ (ਹੈ, ਨਹੀਂ ਹੈ।)
- 7) ਕਾਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਬਨਾਵਟੀ ਰੇਖਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)

ਪਾਠ 10 - ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਮਾਪ - ਅੰਕ ਗਣਿਤ, ਮਾਧਿਆ

- 1) ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਕੀ ਹੈ?
- 2) ਸੰਖਿਅਕੀ ਔਸਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ।
- 3) ਸੰਖਿਅਕੀ ਔਸਤ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ।
- 4) ਸਮਾਂਤਰ ਮੱਧ ਦਾ ਸੂਤਰ ਲਿਖੋ।

ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਭਰੋ :

- 5) ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਔਸਤ $\bar{X} = \frac{\dots\dots\dots}{\dots\dots\dots}$
- 6) ਜੇਕਰ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਕ ਟਾਂਕ ਸੰਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਮਧਿਅਕਾ ਪਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਲਿਖੋ।

(a) $\left(\frac{n+1}{2}\right)$	(c) $\left(\frac{n+1}{2}\right)$ ਵੀ ਮਦ ਦਾ ਆਕਾਰ
(b) $\left(\frac{n}{2}\right)$	(d) $\left(\frac{n}{2}\right)$ ਵੀ ਮਦ ਦਾ ਆਕਾਰ
- 7) ਅਖੰਡਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ Median = $l_1 + \frac{\frac{?}{2} - c.f}{?} \times i$

(a) $\frac{n}{4}, f$	(c) $\frac{n}{2}, 4$
(b) $\frac{n}{2}, f$	(d) $\frac{n}{4}, 4$

ਪਾਠ 11. ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਮਾਪ-ਮਧਿਅਕਾ ਅਤੇ ਬਹੁਲਕ

- 1) ਮਧਿਅਕਾ ਕੀ ਹੈ।
- 2) ਮਧਿਅਕਾ ਨੂੰ ਕਿਸ ਸੂਤਰ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 3) ਵਿਭਾਜਨ ਮੁੱਲ ਕੀ ਹੈ।
- 4) ਚਤੁਰਥਕ ਦਾ ਇੱਕ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- 5) ਸ਼ਤਮਕ ਕੀ ਹੈ।
- 6) ਮੱਧਿਅਕਾ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਗੁਣ ਲਿਖੋ।

- 7) ਖੰਡਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਮੱਧਿਅਕਾ ਦਾ ਸੂਤਰ ਲਿਖੋ।
- 8) ਮੱਧਿਅਕਾ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਔਸਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- 9) ਸੰਚਈ ਆਵਿਤੀ ਵਕਰ ਦੁਆਰਾ ਮੱਧਿਅਕਾ ਦਾ ਮਾਪ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- 10) ਚਤੁਰਥਕ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
- 11) ਹੇਠਲੇ ਚਤੁਰਥਕ Q_1 ਦਾ ਮਾਪ ਸੂਤਰ ਅਖੰਡਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਲਿਖੋ।
- 12) ਬਹੁਲਕ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਗੁਣ ਲਿਖੋ।
- 13) ਬਹੁਲਕ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਅਵਗੁਣ ਲਿਖੋ।
- 14) ਬਹੁਲਕ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- 15) ਬਹੁਲਕ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੱਸੋ।

ਪਾਠ 12 ਅਪਕਿਰਣ ਦੇ ਮਾਪ

- 1) ਅਪਕਿਰਣ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 2) ਇੱਕ ਲੜੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੱਧ ਤੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਵਿਚਲਨਾਂ ਦੇ ਜੋੜ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਨੂੰਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 3) ਅਪਕਿਰਣ ਨੂੰਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਔਸਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਦੂਜੀ/ਤੀਜੀ)
- 4) ਅਪਕਿਰਣ ਦੇ ਮਾਪ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੁੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ।
- 5) ਵਿਸਥਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 6) ਵਿਸਥਾਰ ਗੁਣਾਂਕ ਦਾ ਸੂਤਰ ਦੱਸੋ।
- 7) ਚਤੁਰਥਕ ਵਿਚਲਨ ਦਾ ਸੂਤਰ ਦੱਸੋ।
- 8) ਮਾਧਿਆ ਵਿਚਲਨ ਦਾ ਇੱਕ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- 9) ਵਿਸਥਾਰ ਸਾਰੇ ਮੁਲਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਤ । (ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ)
- 10) ਚਤੁਰਥਕ ਵਿਚਲਨ ਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਮੁਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। (ਘਟ, ਵੱਧ)
- 11) ਲਾਰੇਂਜਵੱਕਰ ਕੀ ਹੈ?
- 12) ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਅਪਕਿਰਣ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਲਈ ਸਾਪੇਖ ਮਾਪ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
- 13) ਚਤੁਰਥਕ ਵਿਚਲਨ ਦਾ ਮਾਪ ਸੂਤਰ ਲਿਖੋ।
- 14) ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਮਾਪ ਸੂਤਰ ਲਿਖੋ।
- 15) ਮੱਧ ਵਿਚਲਨ ਗੁਣਾਂਕ ਦਾ ਸੂਤਰ ਲਿਖੋ।
- 16) ਲਾਰੇਂਜ ਵਕਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤਾ?

ਪਾਠ 13 ਸਹਿ-ਸੰਬੰਧ

- 1) ਸਹਿ-ਸੰਬੰਧ ਕੀ ਹੈ।
- 2) ਸਹਿ-ਸੰਬੰਧ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵ ਦੱਸੋ।
- 3) ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਮੰਗ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ।
- 4) ਸਹਿ-ਸੰਬੰਧ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਦੀ ਗਣਨਾ ਹੈ। (ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਕਰਦਾ ਹੈ)
- 5) ਸਹਿ-ਸੰਬੰਧ ਗੁਣਾਂਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਨਾਤਮਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- 6) ਜਦੋਂ ਦੋ ਚਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰਸਹਿ ਸੰਬੰਧ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਧਨਾਤਮਕ/ਰਿਣਾਤਮਕ)
- 7) ਸਹਿ ਸੰਬੰਧ ਵਿਧੀ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣਨੇ ਕੀਤਾ।

- 8) ਸਹਿ ਸਬੰਧ ਗੁਣਾਂਕ ਦਾ ਮੁੱਲ +1 ਤੋਂ -1 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- 9) ਕਾਰਲ ਪੀਅਰਸਨ ਦੇ ਸਹਿ ਸਬੰਧ ਗੁਣਾਂਕ ਦਾ ਸੂਤਰ ਲਿਖੋ।
- 10) ਸਪੀਅਰਮੈਨ ਦੇ ਸਹਿ ਸਬੰਧ ਦਾ ਸੂਤਰ ਲਿਖੋ।
- 11) ਸਹਿ ਸਬੰਧ ਦੀਆਂ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਪੰਜ ਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)

ਪਾਠ 14 ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ-ਅੰਕ

- 1) ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਕੀ ਹੈ।
- 2) ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇੱਕ ਸਮੱਸਿਆ ਦੱਸੋ।
- 3) ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਦਾ ਇੱਕ ਲਾਭ ਲਿਖੋ।
- 4) ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਦੀ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਲਿਖੋ।
- 5) ਸਾਧਾਰਣ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਕੀ ਹੈ।
- 6) ਭਾਰਿਤ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਕੀ ਹੈ।
- 7) ਲਾਸਪੀਅਰ ਵਿਧੀ ਦਾ ਸੂਤਰ ਦੱਸੋ।
- 8) ਪਾਸਚੇ ਵਿਧੀ ਦਾ ਸੂਤਰ ਦੱਸੋ।
- 9) ਫਿਸ਼ਰ ਵਿਧੀ ਦਾ ਸੂਤਰ ਦੱਸੋ।
- 10) ਥੋਕ ਕੀਮਤ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਕੀ ਹੈ।
- 11) ਸੂਚਕ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਲਾਭ ਹੈ?
- 12) ਸੂਚਕ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇੱਕ ਲਾਭ ਲਿਖੋ।
- 13) ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਸੂਚਕਅੰਕ ਕਿਹੜੇ ਸੰਖਿਅਕੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 14) ਭਾਰਿਤ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਧੇਰੇ ਢੁੱਕਵੇਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- 15) ਸਰਲ ਸੂਚਕਾਂਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)

PART – B

ਭਾਰਤੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ

ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

ਪਾਠ 1 ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

- 1) ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ ਕੀ ਹੈ।
- 2) ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਹੀ ਚੁਣੋ :

- 3) ਦੇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੋਜਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮਾਲ ਜਾਂ ਵਸਤਾ.....ਕਹਾਂਉਦਾ ਹੈ (ਆਯਾਤ/ਨਿਰਯਾਤ)
- 4) ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ.....ਸੀ (ਸਥਿਰ/ਅਸਥਿਰ)
- 5) ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ.....ਜਨਸੰਖਿਆ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ।
 - (a) 70%
 - (b) 90%
 - (c) 65%
 - (d) 80%
- 6) ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਰਯਾਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। (ਕੱਚੇ ਮਾਲ, ਖੇਤੀ ਪਦਾਰਥ)
- 7) ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਨਮ ਦਰ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਰ ਦੋਨੋਂ ਸਨ। (ਉੱਚੀਆਂ, ਨੀਵੀਆਂ)
- 8) 1948 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਲੋਕ ਸਿਰਫ 18% ਸਨ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- 9) ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਰੰਚਨਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 10) ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 11) ਗੌਣ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 12) ਟਰਸ਼ਰੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 13) ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- 14) ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਧੰਦਾ _____ ਸੀ।
- 15) ਟਰਸ਼ਰੀ ਖੇਤਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)

ਪਾਠ 2 – ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ-ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਧਾਰਣ ਟੀਚੇ

- 1) ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ।
- 2) ਗਿਆਰਵੀਂ ਪੰਜਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ।
- 3) ਭਾਰਤੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਟੀਚਾ ਦੱਸੋ।

ਸਹੀ ਚੁਣੋ :

- 4) ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਸਾਲ..... ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਸੀ।
 - (a) 1947
 - (b) 19੦1
 - (c) 1951
 - (d) 1956
- 5) ਯੋਜਨਾ ਆਯੋਗ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੌਣ ਹੈ?

- (a) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ (c) ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ
 (b) ਯੋਜਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀ (d) ਚੇਅਰਮੈਨ
- 6) 1947-48 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ ਕਿੰਨੀ ਸੀ
 (a) 500 ਰੁ: (c) 1000 ਰੁ:
 (b) 230 ਰੁ: (d) 300 ਰੁ:
- 7) ਯੋਜਨਾ ਆਯੋਗ ਕਦੋਂ ਬਣਿਆ? (1948, 1950)
 8) ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
 9) ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
 10) ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਸੀ। (ਪਹਿਲੀ, ਪੰਜਵੀਂ)

ਪਾਠ- 3 ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖੇਤੀ - ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ

ਸਹੀ ਉਤਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

- ਖੇਤੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਤੱਤਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ?
 (a) ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ (c) ਸੰਸਥਾਗਤ
 (b) ਤਕਨੀਕ (d) a,b ਅਤੇ c
- ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭੂਮੀ ਰਹਿਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਭੂਮੀਦਾਨ/ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ)
- ਹੇਠਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਪਿਛੜੇਪਨ ਦਾ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ?
 (a) ਜੋਤ ਦਾ ਛੋਟਾ ਆਕਾਰ (b) ਪੁਰਾਣੇ ਖੇਤੀਯੰਤਰ
 (c) ਵਪਾਰਕ ਖੇਤੀ (d) ਸਿੰਚਾਈ ਦੀ ਘੱਟ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ
- ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਤੀ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। (1989, 1999)
- 11ਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਵਿਚ% ਦੀ ਵਾਧਾ ਦਰ ਦਾ ਟੀਚਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। (4, 5)
- ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਖੇਤੀ ਭੂਮੀ ਖੇਤਰ ਲਗਭਗ 0.2 ਹੈਕਟੇਅਰ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਪਿਛੜੇ ਹੋਣ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਜ੍ਹਾ ਖੇਤੀ ਦਾ ਵਪਾਰੀਕਰਣ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵ ਦੱਸੋ।
- ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਪਿੱਛੜੇਪਨ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ।
- ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਿੱਚ _____ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਮਾਪ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦਨ/ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ)
- ਭੂਮੀ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ _____ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਦੋ ਖਾਧ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਨਾ ਦੱਸੋ।

13. ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿੱਚ ਤਕਨੀਕੀ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
14. ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
15. ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਪਾਠ-4 ਉਦਯੋਗ- ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ

ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦੀ ਚੋਣ ਭਰੋ

1. ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ

(a) ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਘਾਟ	(c) ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਘਾਟ
(b) ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਘਾਟ	(d) ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ
2. ਦਸਵੀਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਟੀਚਾ ਕੀ ਹੈ

(a) 8%	(c) 12%
(b) 10%	(d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
3. ਲਘੂ ਅਤੇ ਕੁਟੀਰ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇਣ ਲਈਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। (IDBI, SIDBI)
4. ਭਾਰਤੀ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
5. ਭਾਰਤੀ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
6. ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। (ਕਿਰਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਪੂੰਜੀ ਪ੍ਰਧਾਨ)
7. ਘਰੇਲੂ ਉਦਯੋਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ,
8. ਘਰੇਲੂ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵ ਲਿਖੋ।
9. ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਠਿਨਾਈ ਦੱਸੋ।
10. ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ _____ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪਾਠ-5 ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਲਾਇਸੈਂਸਿੰਗ

1. ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਕਦੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਸੀ? (1948, 1956)
2. ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਵੀਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਕਦੋਂ ਆਰੰਭੀ ਗਈ ਸੀ? (1991, 2006)
3. 1948 ਦੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਨੇ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰਖੀ। (ਮਿਸ਼ਰਤ, ਪੂੰਜੀਵਾਦ)
4. ਨਵੀਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਜੀ ਖੇਤਰ ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
5. ਨਵੀਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ 1991 ਨੂੰ _____ ਨੀਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
6. ਬਾਰਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਟੀਚਾ _____% ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। (8, 10, 12)

7. 1991 ਦੀ ਨਵੀਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ 6 ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ? (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
8. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ? (ਸਹੀ/ਗਲਤ)

ਪਾਠ-6 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਸਮੱਸਿਆ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ

ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

1. ਆਯਾਤ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਸੰਤੁਲਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ? (ਅਨੁਕੂਲ/ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ)
2. ਆਯਾਤ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਆਯਾਤ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਪਨ/ਆਯਾਤ ਵਧਾਉਣਾ)
3. ਨਿਰਯਾਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਵਪਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।
4. ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਪਾਰ ਬਾਕੀ ਵਿੱਚ ਸੀ।
5. ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਯਾਤ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
6. ਅਨਾਜਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਟ ਆਯਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)

ਪਾਠ-7 1991 ਤੋਂ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ

ਸਹੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

1. ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਉਦਾਰੀਕਰਨ/ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ)
2. WTO ਕਿਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(a) ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਗਠਨ	(c) ਵਿਸ਼ਵ ਅੰਦੋਲਨ
(b) ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ	(d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
3. ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ ਕਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਏ?

(a) 1990	(c) 2001
(b) 1991	(d) 2010
4. ਐਲ.ਪੀ.ਜੀ. (L.P.G.) ਦੀ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਐਲ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ।
5. ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਘਾਟਾ = ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੁੱਲ ਖਰਚ - ।
6. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ ਕਦੋਂ ਅਰੰਭਿਆ ਗਿਆ?
7. ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
8. ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
9. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਪਾਠ-8 ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ

ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

- ਗਰੀਬੀ ਕਿੰਨੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 - ਸਾਪੇਖ
 - ਨਿਰਪੇਖ
 - a ਅਤੇ b ਦੋਵੇ
 - ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- ਜਵਾਹਰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਯੋਜਨਾ ਕਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਈ।
 - 1990
 - 1991
 - 1989
 - 1985
- ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰ ਵਾਧਾ ਹੈ।
- ਸਵਰਨ ਜਯੰਤੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। (1997, 1990)
- ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਘਟ ਹੈ।
- ਸਾਪੇਖ ਗਰੀਬੀ ਕੀ ਹੈ?
- ਨਿਰਪੇਖ ਗਰੀਬੀ ਕੀ ਹੈ?

ਪਾਠ-9 ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ- ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਖ ਸੁਵਿਧਾ

ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

- ਪੇਂਡੂ ਸ਼ਾਖ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
 - 2
 - 4
 - 6
 - 8
- RBI ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
- ਬੋੜੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਕਰਜ਼ ਦਾ ਮੰਤਵ ਦੱਸੋ।
- ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਕਰਜ਼ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ,
- ਉਤਪਾਦਕ ਕਰਜ਼ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- ਅਣਉਤਪਾਦਕ ਕਰਜ਼ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- ਕਿਸਾਲ ਉਧਾਰ ਕਾਰਡ ਯੋਜਨਾ ਕੀ ਹੈ?

ਪਾਠ-10 ਪੇਂਡੂ ਵਪਾਰ

ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

1. ਵਸਤੂ ਤੇ ਐਗਮਾਰਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ।
(a) ਵਧੀਆ ਵਸਤੂਆ (c) ਗੁੰਡਿਡ
(b) ਘਟੀਆ ਵਸਤੂਆ (d) ਨਾਨ ਗੁੰਡਿਡ
2. FCI ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
3. ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਡੀਕਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
4. ਨਿਯਮਿਤ ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
5. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਨਾਜ ਭੰਡਾਰ ਦੇ ਗੋਦਾਮ _____ ਹਨ। (ਘੱਟ/ਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ)
6. ਸਹਿਕਾਰੀ ਮੰਡੀਕਰਨ ਕੀ ਹੈ?

ਪਾਠ-11 ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸਥਿਤੀ

ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

1. ਉਹ ਖੇਤਰ ਜਿਥੇ ਲੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।
(a) ਛੁੱਪੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ (c) ਉਦਯੋਗਿਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ
(b) ਮੌਸਮੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ (d) ਅਲਪ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ
2. ਬੇਕਾਰੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ
(a) ਜਨਸੰਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ (c) ਨੀਵੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ
(b) ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ (d) ਉਪਰੱਲੇ ਸਾਰੇ
3. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਖਰਤਾ ਦੀ ਕੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ?
4. ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਵਸਾਇਕਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
5. 1986 ਦੀ ਨਵੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ।
6. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
7. ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਪਾਠ-14 ਪਰਿਆਵਰਣ ਅਤੇ ਪਰਿਆਵਰਣ ਗਿਰਾਵਟ

ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

1. ਚੁਗਿਰਦੇ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ
(a) ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਵੱਧਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ (c) ਆਵਾਜਾਈ ਸਾਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਗਿਣਤੀ
(b) ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ ਕੱਟਣਾ (d) ਉਪਰੱਲੇ ਸਾਰੇ

2. ਚਿਰਕਾਲੀਨ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
3. ਹਰੀ ਸ਼ੁੱਧ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
4. ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
5. ਉਦਯੋਗਿਕ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੀ ਹੈ?
6. ਭੂਮੀ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
7. ਆਰਥਿਕ ਵਾਧਾ ਕੀ ਹੈ?

ਪਾਠ 15 ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਸਾਧਨ

- 1) ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜਲਵਾਯੂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।
- 2) ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੱਸੋ।
- 3) ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਭਾਗ ਵਣਾਂ ਹੇਠ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
- 4) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ੍ਰੋਤ ਦੱਸੋ।
- 5) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਊਰਜਾ ਦੇ ਜਲ ਸਾਧਨ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- 6) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ ਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਹਨ । (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- 7) ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਦੱਸੋ।

ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

- 8) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਫਸਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਫਸਲ ਖਰੀਫ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ?

(a) ਚਾਵਲ	(c) ਚਨਾ
(b) ਜਵਾਰ	(d) ਗੰਨਾ
- 9) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸਾਖਰਤਾ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ?

(a) ਬਠਿੰਡਾ	(c) ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ
(b) ਪਟਿਆਲਾ	(d) ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ
- 10) 2001 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਨਗਣਨਾ

(a) 21.5 ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ	(c) 31.5 ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ
(b) 20.5 ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ	(d) 19.5 ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ

ਪਾਠ 16 – ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਾਧਨ

- 1) ਜਨਸੰਖਿਆ ਵਾਧੇ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਦੱਸੋ।
- 2) ਜਨਮ ਦਰ ਕੀ ਹੈ।

- 3) ਮੌਤ ਦਰ ਕੀ ਹੈ।
- 4) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਾਖਰਤਾ ਅਨੁਪਾਤ ਕੀ ਹੈ।
- 5) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦਾ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਕੀ ਹੈ।

ਸਹੀ ਚੁਣੋ :

- 6) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁੱਲ ਕਿੰਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਹਨ?

(a) 18	(c) 22
(b) 21	(d) 19
- 7) ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਕਿੰਨੇ ਵਰਗ ਕਿ. ਮੀ. ਹੈ?

(a) 50,000 ਵ.ਕਿ.ਮੀ.	(c) 50,357 ਕਿ.ਮੀ.
(b) 50,362 ਵ.ਕਿ.ਮੀ.	(d) 50,319 ਕਿ.ਮੀ.
- 8) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲਾਤ ਸੱਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿੱਥੇ ਹਨ।

(a) ਕਪੂਰਥਲਾ	(c) ਰੋਪੜ
(b) ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	(d) ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ

ਪਾਠ-17 ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ

- 1) ਸਿੰਚਾਈ ਕੀ ਹੈ।
- 2) ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਲਿਖੋ।
- 3) ਵਪਾਰਿਕ ਫਸਲਾਂ ਦੱਸੋ।
- 4) ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਕੀ ਹੈ।
- 5) ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਕਾਰਣ ਦੱਸੋ।
- 6) ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਦੀ ਵਿੱਕਰੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਝਾਅ ਦੱਸੋ।
- 7) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿੰਚਾਈ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਾਧਨ ਕਿਹੜੇ ਹਨ।
- 8) ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਹੀ ਉਤਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

- 9) ਕਣਕ, ਚਾਵਲ, ਦਾਲਾ, ਚਨੇ ਕਿਹੜੀ ਫਸਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

(a) ਚਾਰੇ ਵਾਲੀ ਫਸਲ	(c) ਵਪਾਰਕ ਫਸਲ
(b) ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਫਸਲ	(d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- 10) ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ।

(a) ਕਣਕ	(c) ਕਣਕ, ਚਾਵਲ
(b) ਚਾਵਲ	(d) ਚਨੇ
- 11) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਪਿਛੜੇਪਨ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ।

- (a) ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ (c) ਖੇਤਾ ਦਾ ਛੋਟਾ ਆਕਾਰ
 (b) ਅਧਿਕ ਜਾਗਰੂਕਤਾ (d) a ਅਤੇ c ਦੋਨੇ
- 12) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਕਦੋਂ ਆਈ ਸੀ।
 (a) 1947 (c) 1950
 (b) 1966 (d) 1964
- 13) ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਕਿਹੜੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ?
 (a) ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਖੇਤਰ (c) ਟਰਸ਼ਰੀ ਖੇਤਰ
 (b) ਗੌਣ ਖੇਤਰ (d) a ਅਤੇ b ਦੋਨੇ
- 14) ਭੂਮੀ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕਠਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
 (a) ਮੁਰੱਬੇ ਬੰਦੀ (c) ਜੋੜ ਬੰਦੀ
 (b) ਵਟਾਂਦਰਾ (d) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- 15) ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਿੱਥੇ ਹੈ।
 (a) ਲੁਧਿਆਣਾ (c) ਪਟਿਆਲਾ
 (b) ਸੰਗਰੂਰ (d) ਜਲੰਧਰ

ਪਾਠ-18 ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ

- 1) ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਡ ਦਾ ਸਮਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜ਼ਿਲਾ ਹੈ।
- 2) ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦਯੋਗ ਹੈ?
 (a) ਹੌਜ਼ਰੀ (b) ਲੋਹ ਉਦਯੋਗ
 (c) ਸੀਮੇਂਟ (d) ਔਸ਼ਧੀ
- 3) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪੱਧਰ ਦੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਸੁਸਤ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)

ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ।

- 4) ਉਦਯੋਗ ਕਿਹੜੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ?
 (a) ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਖੇਤਰ (c) ਤੀਜਾ ਖੇਤਰ
 (b) ਗੌਣ ਖੇਤਰ (d) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- 5) ਉਹ ਉਦਯੋਗ ਜਿੰਨਾ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਸ਼ਕਤੀ, ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 (a) ਉਦਯੋਗ (c) ਵੱਡੇ ਉਦਯੋਗ

- (b) ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗ (d) ਅਣਗੋਲੇ ਉਦਯੋਗ
- 6) ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਉਦਯੋਗ ਕਿਹੜੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ।
 (a) ਜਲੰਧਰ (c) ਬਟਾਲਾ
 (b) ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ (d) ਮੁਕਤਸਰ
- 7) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਉੱਨਤੀ _____ ਹੈ। (ਘੱਟ/ਵੱਧ)
- 8) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਕਾਰਨ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)

ਪਾਠ-19 ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਰਵਜਨਿਕ ਵਿੱਤ

- 1) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਹਾਸਿਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਵਿਕਰੀ ਕਰ, ਉਤਪਾਦ ਕਰ)
- 2) ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਸਰਬਜਨਕ ਸਿਹਤ ਤੇ ਖਰਚ ਖਰਚ ਹੈ। (ਵਿਕਾਸਾਤਮਕ, ਗੈਰ-ਵਿਕਾਸਾਤਮਕ)
- 3) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਰਜ਼ਾ-ਸਕਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਅਨੁਪਾਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। (ਘੱਟ-ਵੱਧ)
- 4) ਕਰ ਵਸੂਲੀ ਤੇ ਖਰਚਾ ਖਰਚਾ ਹੈ। (ਵਿਕਾਸਾਤਮਕ, ਗੈਰ-ਵਿਕਾਸਾਤਮਕ)

ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 5) ਪੁਲੀਸ, ਨਿਆ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ, ਸਥਾਨਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਉੱਤੇ ਖਰਚੇ ਕੀ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। (ਵਿਕਾਸਆਤਮਕ/ ਗੈਰ ਵਿਕਾਸਆਤਮਕ)
- 6) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸੋਮੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ।
 (a) ਕਰ (c) ਉਪਭੋਗ
 (b) ਖਰਚੇ (d) ਬਚਤ
- 7) ਸਿੱਖਿਆ, ਸੜਕਾਂ, ਪੁੱਲ, ਸਿਹਤ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ, ਸਮੁਦਾਇ ਵਿਕਾਸ, ਗਰਵਜਨਕ ਭਲਾਈ ਆਦਿ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਖਰਚ ਕਿਹੜੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। (ਵਿਕਾਸਆਤਮਕ/ ਗੈਰਵਿਕਾਸਆਤਮਕ)
- 8) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨਾਲੋਂ ਖਰਚ ਵੱਧ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)

ਪਾਠ- 20 ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ

- 1) ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਕੀ ਹੈ।
- 2) ਸੰਤੁਲਿਤ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?
- 3) ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਹੈ।
- 4) ਵਰਤਮਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਦੋਂ ਹੋਈ ਸੀ?
- 5) 10ਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਰਥਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸ ਖੇਤਰ ਤੇ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ?
- 6) ਪੰਜਾਬ ਦੀ 11ਵੀਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ।
- 7) ਪੰਜਾਬ ਦੀ 12ਵੀਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ _____ ਸੀ।

PART – A

1. ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਇੱਕ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ

ਦੋ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਧਨ ਸਬੰਧੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
2. ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਭਲਾਈ ਸਬੰਧੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
3. ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਦੁਰਲੱਭਤਾ ਸਬੰਧੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
4. ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
5. ਸਮਸ਼੍ਰੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
6. ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਇੱਕ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ, ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

2. ਸਾਂਖਿਅਕੀ : ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਅਰਥ, ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ

- 1) ਸੰਖਿਆਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਸੰਖਿਅਕੀ ਦੀ ਬਹੁਵਚਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
- 3) ਸੰਖਿਅਕੀ ਦੀ ਇੱਕ ਵਚਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
- 4) ਸੰਖਿਅਕੀ ਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 5) ਸੰਖਿਅਕੀ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਕੰਮ ਲਿਖੋ।

3. ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਸੰਕਲਨ

- 1) ਮੁਢਲੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਅਰਥ ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਦਿਓ।
- 2) ਗੌਣ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- 3) ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਚਨਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- 4) ਖੋਜਕਰਤਾ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਖੋਜ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- 5) ਗਣਨਾਕਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 6) ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਓ।
- 7) ਅਨੁਸੂਚੀ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 8) ਗੌਣ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਸਰੋਤ ਦੱਸੋ।
- 9) NSSO ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

4. ਸੰਗਣਨਾ ਅਤੇ ਨਮੂਨਾ ਵਿਧੀਆਂ

- 1) ਸਮੱਗਰ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਉਦਾਹਰਣ ਸਾਹਿਤ ਲਿਖੋ।
- 2) ਸਾਂਖਿਅਕੀ ਖੋਜ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
- 3) ਸੰਗਣਨਾ ਵਿਧੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਓ।
- 4) ਲਾਟਰੀ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀ-2 ਵਿਧੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
- 5) ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਗਣਨਾ ਵਿਧੀ ਜਿਆਦਾ ਅਨੁਕੂਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 6) ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਦਰਸ਼ ਵਿਧੀ ਜਿਆਦਾ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ?

- 7) ਨਮੂਨਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 8) ਦੈਵ ਨਮੂਨਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 9) ਨਮੂਨਾ ਇਕਾਈਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

5. ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਵਿਵਸਥਿਤੀਕਰਣ

- 1) ਵਰਗੀਕਰਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ?
- 3) ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੱਸੋ ?
- 4) ਚਰ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ?
- 5) ਸ਼ੁੱਧ ਅੰਕੜੇ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 6) ਸਾਂਖਿਅਕੀ ਲੜੀਆਂ ਕੀ ਹਨ?
- 7) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਲੜੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 8) ਵਰਗ ਦੇ ਆਕਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 9) ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਲੜੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 10) ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਿਰੇ ਵਾਲੀ ਲੜੀ ਕੀ ਹੈ?
- 11) ਸੰਚਈ ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਲੜੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?

6. ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰਣੀਅਨ ਪੇਸ਼ੀਕਰਨ

- 1) ਸਾਰਣੀਆਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 2) ਸਾਰਣੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ।
- 3) ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਕਰਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ।
- 4) ਬਹੁਗੁਣੀ ਸਾਰਣੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 5) ਸਾਰਣੀਆਂ ਦੇ ਦੋ ਲਾਭ ਦੱਸੋ।

7. ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਚਿੱਤਰੀ ਪੇਸ਼ੀਕਰਨ :- ਦੰਡ ਚਿੱਤਰ ਅਤੇ ਵ੍ਰਿਤ ਚਿੱਤਰ

- 1) ਚਿੱਤਰੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ।
- 2) ਦੰਡ ਚਿੱਤਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਸਮਝਾਓ।
- 3) ਦੰਡ ਚਿੱਤਰ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ
- 4) ਸਰਲ ਦੰਡ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 5) ਵ੍ਰਿਤ ਚਿੱਤਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 6) ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭ ਦੱਸੋ।

8. ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਚਿੱਤਰ-ਆਇਤ ਚਿੱਤਰ, ਬਹੁਭੁੱਜ ਅਤੇ ਉਜਾਈਵ

- 1) ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਆਇਤ ਚਿੱਤਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 2) ਉਜਾਈਵ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 3) ਬਨਾਉਟੀ ਆਧਾਰ ਰੇਖਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 4) ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਆਇਤ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ =

9. **ਰੇਖਾਈ ਗਰਾਫ : ਸਮਾ ਲੜੀਆਂ ਗਰਾਫ**

- 1) ਕਾਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਗਰਾਫ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ,
- 2) ਨਿਰਪੇਖ ਕਾਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਚਿੱਤਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 3) ਸਾਪੇਖ ਕਾਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਚਿੱਤਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 4) ਗ਼ਲਤ ਆਧਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਦੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

10. **ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਮਾਪ ਅੰਕ ਗਣਿਤ ਮਾਧਿਆ**

- 1) ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਸਮਾਂਤਰ ਮੱਧ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 3) ਸਮਾਂਤਰ ਮੱਧ ਦੇ ਦੋ ਲਾਭ ਲਿਖੋ।
- 4) ਸਮਾਂਤਰ ਮੱਧ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਖੰਡਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਸੂਤਰ ਦੱਸੋ।

11. **ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਮਾਪ ਮਧਿਅਕਾ, ਬਹੁਲਕ**

- 1) ਮੱਧਿਅਕਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਮਧਿਅਕਾ (**median**) ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
- 3) ਮੱਧਿਅਕਾ ਦਾ ਅਖੰਡਿਤ ਲੜੀ ਲਈ ਸੂਤਰ ਲਿਖੋ।
- 4) ਮੱਧਿਅਕਾ ਦੇ ਦੋ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- 5) ਮੱਧਿਅਕਾ ਦੇ ਦੋ ਦੋਸ਼ ਲਿਖੋ।

12. **ਅਪਕਿਰਣ ਦੇ ਮਾਪ**

- 1) ਅਪਕਿਰਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਾਪ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- 2) ਅਪਕਿਰਣ ਗਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ?
- 3) ਵਿਸਥਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਲਿਖੋ।
- 4) ਵਿਸਥਾਰ ਗੁਣਾਂਕ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਲਿਖੋ?
- 5) ਚਤੁਰਥਕ ਵਿਚਲਣ ਗੁਣਾਂਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ?
- 6) ਪ੍ਰਮਾਪ ਵਿਚਲਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਿਓ।

13. **ਸਹਿ ਸਬੰਧ**

- 1) ਸਹਿ ਸੰਬੰਧ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਸਪੀਅਰਮੈਨ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅੰਤਰ ਵਿਧੀ ਕੀ ਹੈ?
- 3) ਕਾਰਲ ਪੀਅਰਸਨ ਸਹਿ ਸਬੰਧ ਗੁਣਾਂਕ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ?
- 4) ਕਾਰਲ ਪੀਅਰਸਨ ਸਹਿ ਸਬੰਧ ਦਾ ਸੂਤਰ ਲਿਖੋ।

14. ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ-ਅੰਕ

- 1) ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ?
- 2) ਮੁਲ ਅਨੁਪਾਤ ਕੀ ਹੈ?
- 3) ਭਾਰਿਤ ਔਸਤ ਮੁਲ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਧੀ ਕੀ ਹੈ?
- 4) ਥੋਕ ਕੀਮਤ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 5) ਉਦਯੋਗਿਕ ਉਤਪਾਦਨ ਮਾਪ ਦੇ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਤੋਂ ਕਿਸ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 6) ਸੂਚਕ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਦੋ ਲਾਭ ਲਿਖੋ।
- 7) ਸੂਚਕ ਅੰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

ਪਾਰਟ - ਬੀ
ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ
(ਪੰਜਾਬ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ) ਦ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1 ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

- 1) ਅਲਪ ਵਿਕਸਿਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 2) ਗਤੀਹੀਣ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 3) ਅਰਥ ਸਾਮੰਤੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 4) ਘਿਸੀ ਹੋਈ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 5) ਖੰਡਿਤ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 6) ਮੁਦਰਾ ਸਫੀਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 7) ਮੁਢਲੇ ਖੇਤਰ, ਗੌਣ ਖੇਤਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?

2 ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ : ਪੰਜਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਧਾਰਣ ਟੀਚੇ

- 1) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਯੋਜਨਾ ਆਯੋਗ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ?
- 2) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿੰਨੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹੜੀ ਯੋਜਨਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ?
- 3) ਪੰਜਵੀਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾ-ਕਾਲ ਕਿਹੜਾ ਸੀ? ਕੀ ਇਹ ਪੂਰੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਚੱਲੀ ਸੀ?
- 4) ਸਰਵਜਨਕ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 5) ਭਾਰਤੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ?
- 6) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦੋ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ।
- 7) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਅਲਪਕਾਲੀਨ ਦੋ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ।

3. ਖੇਤੀ : ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ

- 1) ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ।
- 2) ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਇੱਕ ਗੱਲ ਲਿਖੋ।
- 3) ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਪਿਛੜੇਪਨ ਲਈ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਇੱਕ ਤਕਨੀਕ ਲਿਖੋ।
- 4) ਛੁਪੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕੀ ਹੈ।
- 5) ਨਵੀਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਰਣਨੀਤੀ ਕੀ ਹੈ।
- 6) ਯੰਤਰੀਕਰਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ।
- 7) ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

4. ਉਦਯੋਗ : ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ

- 1) ਸੰਤੁਲਿਤ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਿਮਾਰ ਕਪੜਾ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।
- 3) ਬਿਮਾਰ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਸੰਸਥਾ ਉੱਚਤਮ ਸੰਸਥਾ ਹੈ?
- 4) ਭਾਰਤੀ ਮਾਨਕ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਿਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ?
- 5) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਧੀਮੀ ਗਤੀ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ।

5) ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਲਾਇਸੈਂਸਿੰਗ

- 1) ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਕੀ ਹੈ।
- 2) ਨਵੀਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਲਿਖੋ।
- 3) 1956 ਦੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ?
- 4) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਕਿਸ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ?

6. ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ : ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ

- 1) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਕੀ ਹੈ?
- 2) ਨਿਰਯਾਤਾਂ ਅਤੇ ਆਯਾਤਾਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?
- 3) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੱਸੋ।
- 4) ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨਿਰਯਾਤ ਦੱਸੋ।
- 5) ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਯਾਤ ਦੱਸੋ।

7. ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ 1991 ਤੋਂ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ।

- 1) ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਲਿਖੋ।
- 2) ਉਦਾਰੀਕਰਣ ਕੀ ਹੈ।
- 3) ਨਿੱਜੀਕਰਣ ਕੀ ਹੈ।
- 4) ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਣ ਕੀ ਹੈ।
- 5) ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ।
- 6) ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਅੰਸ਼ ਦੱਸੋ।
- 7) ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ।

8 ਗਰੀਬੀ

- 1) ਗਰੀਬੀ ਕੀ ਹੈ।
- 2) ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਲਿਖੋ।
- 3) ਸਾਪੇਖ ਗਰੀਬੀ ਕੀ ਹੈ।
- 4) ਨਿਰਪੇਖ ਗਰੀਬੀ ਕੀ ਹੈ।
- 5) ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।
- 6) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਗਣਨਾ ਅਨੁਪਾਤ ਕੀ ਹੈ।
- 7) ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਕਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ?

9. ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ : ਪੇਂਡੂ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਸਾਖ ਸੁਵਿਧਾ

- 1) ਭੂਮੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ ਕੀ ਹੈ?
- 2) ਪੇਂਡੂ ਸਾਖ ਕੀ ਹੈ?
- 3) ਨਾਬਾਰਡ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ?
- 4) ਅਲਪਕਾਲੀਨ ਕਰਜਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 5) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੇਂਡੂ ਕਰਜਦਾਰੀ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ।
- 6) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੇਂਡੂ ਕਰਜਦਾਰੀ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੱਸੋ।

10. ਪੇਂਡੂ ਵਪਾਰ

- 1) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਪਜ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਅਰਥ ਲਿਖੋ।
- 2) ਵਿਕਰੀ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਕੀ ਹੈ।
- 3) ਅਨਿਯਮਿਤ ਮੰਡੀਆਂ ਕੀ ਹੈ।
- 4) ਰਾਜ ਖੇਤੀ ਵਿਕਰੀ ਮੰਡਲਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ?
- 5) ਨਿਯਮਿਤ ਮੰਡੀਆਂ ਕੀ ਹਨ?
- 6) ਸਹਿਕਾਰੀ ਮੰਡੀਕਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

11. ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

- 1) ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕੀ ਹੈ?
- 2) ਸਿਹਤ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ।
- 3) ਮਨੁੱਖੀ ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
- 4) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾ ਜੀਵਨ-ਅਵਧੀ ਕੀ ਹੈ?
- 5) ਉਦਯੋਗੀਕਰਣ ਸਰਵਜਨਿਕ ਸਿਹਤ ਲਈ ਇੱਕ ਆਫਤ ਕਿਉਂ ਹੈ?
- 6) ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?
- 7) ਕਿਰਤ ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

12. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ

- 1) ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?
- 2) ਛੁਪੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।
- 3) ਮੌਸਮੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕੀ ਹੈ?
- 4) ਉਦਯੋਗਿਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕੀ ਹੈ।
- 5) ਸਰੰਚਨਾਤਮਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕੀ ਹੈ।
- 6) ਚੱਕਰੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕੀ ਹੈ।
- 7) 'ਸਹਿਭਾਗਤਾ ਦੀ ਦਰੁ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।
- 8) ਸਾਧਾਰਣ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?

13. ਧਾਰਣੀ ਵਿਕਾਸ

- 1) ਆਰਥਿਕ ਉੱਨਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।
- 2) ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।
- 3) ਧਾਰਣੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।
- 4) ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 5) ਹਰਿਤ ਲੇਖਾਂਕਨ ਦਾ ਕੀ ਮੰਤਵ ਹੈ?

14. ਪਰਿਆਵਰਣ ਅਤੇ ਪਰਿਆਵਰਣ ਗਿਰਾਵਟ

- 1) ਪਰਿਆਵਰਣ ਕੀ ਹੈ।
- 2) ਪਰਿਆਵਰਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅੰਗ ਲਿਖੋ।
- 3) ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੀ ਹੈ।
- 4) ਪਰਿਆਵਰਣ ਪਤਨ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਦੱਸੋ।
- 5) ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਦ ਰੂਪ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

15. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਸਾਧਨ

- 1) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਜਿਲ੍ਹੇ ਹਨ ? ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਕਿੰਨਾ ਹੈ।
- 2) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਲਿਖੋ?
- 3) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਲ ਖੇਤਰਫਲ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਹਿੱਸਾ ਖੇਤੀ ਅਧੀਨ ਹੈ?
- 4) ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ?
- 5) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਸੋਮਿਆ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- 6) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰੋਪੜ ਤਾਪ ਬਿਜਲੀ ਘਰ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

16. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਾਧਨ

- 1) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਖਰਤਾ ਅਨੁਪਾਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਖਰਤਾ ਅਨੁਪਾਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਜਾਂ ਘੱਟ ਹੈ?
- 2) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੈ ਜਾਂ ਵੱਧ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀ ਹੈ?
- 3) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਨਸੰਖਿਆ ਵਾਧੇ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ।
- 4) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੀ ਘਣਤਾ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ।
- 5) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਲਿਖੋ।

17. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ

- 1) ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਦੱਸੋ?
- 2) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਦੀ ਕੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ?
- 3) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖਾਧ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ?
- 4) ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵਪਾਰਕ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ?
- 5) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖਰੀਫ ਅਤੇ ਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੱਸੋ?
- 6) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿੰਚਾਈ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਾਧਨ ਦੱਸੋ?

18. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ

- 1) ਲੁਧਿਆਣਾ ਜਿਲ੍ਹਾ ਕਿਹੜੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ?
- 2) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਕਿਹੜੇ ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ?
- 3) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਘੱਟ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਲਿਖੋ।
- 4) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਲਿਖੋ।

19. ਸਰਬਜਨਕ -ਵਿੱਤ

- 1) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਰ ਸਾਧਨ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- 2) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਕਾਸਮਈ ਅਤੇ ਗੈਰ ਵਿਕਾਸਮਈ ਖਰਚਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
- 3) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗੈਰ ਕਰ ਸਾਧਨ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

20. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ

- 1) ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਦੋ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ?
- 3) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਿਖੋ?

ਪਾਰਟ - ਏ

ਚਾਰ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਇੱਕ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ

- 1) ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਧੰਨ ਸਬੰਧੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
- 2) ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਭੌਤਿਕ ਕਲਿਆਣ ਸਬੰਧੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
- 3) ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਦੁਰਲਭਤਾ ਸਬੰਧੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
- 4) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 5) ਆਦਰਸ਼ ਵਿਗਿਆਨ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 6) ਆਰਥਿਕ ਕ੍ਰਿਆ ਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਹਿਲੂ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- 7) ਵਾਸਤਵਿਕ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

2. ਸਾਂਖਿਅਕੀ : ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਅਰਥ, ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ

- 1) ਸਾਂਖਿਅਕੀ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- 2) ਸਾਂਖਿਅਕੀ ਦੀ ਇੱਕ ਵਚਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤਵਚਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੱਸੋ।
- 3) ਸਾਂਖਿਅਕੀ ਉਪਕਰਨ ਕੀ ਹੈ? ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- 4) ਸਾਂਖਿਅਕੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

3 ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਸੰਕਲਨ

- 1) ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਰੋਤ ਅਤੇ ਗੌਣ ਸਰੋਤ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ।
- 2) ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਖੋਜ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਣ ਲਿਖੋ।
- 3) ਉਤਰਕਰਤਾ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਉਤਰ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦੱਸੋ।
- 4) ਮੁੱਢਲੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- 5) ਮੁੱਢਲੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਔਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- 6) ਗੌਣ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੋਸ ਲਿਖੋ।

4. ਸੰਗਣਨਾ ਅਤੇ ਨਮੂਨਾ ਵਿਧੀਆਂ

- 1) ਸੈਂਪਲ ਵਿਧੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਓ।
- 2) ਨਮੂਨੇ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
- 3) ਦੈਵ ਨਮੂਨਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਓ।
- 4) ਕੋਟਾ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 5) ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਣ ਨਮੂਨਾ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
- 6) ਮਿਸ਼ਰਤ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 7) ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਜਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 8) ਦੈਵ ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਅਤੇ ਸਤਰਿਤ ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
- 9) ਨਮੂਨਾ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

5. ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਵਿਵਸਥਿੱਤੀਕਰਣ

- 1) ਚਰ ਅਤੇ ਗੁਣ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
- 2) ਖੰਡਿਤ ਚਰ ਅਤੇ ਅਖੰਡਿਤ ਚਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
- 3) ਸਾਂਖਿਅਕੀ ਲੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ?
- 4) ਖੰਡਿਤ ਅਤੇ ਅਖੰਡਿਤ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?
- 5) ਸੰਚਈ ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਲੜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਕਰਣ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦੱਸੋ।
- 6) ਅਪਵਰਜੀ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਲੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।

6. ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰਣੀਅਨ ਪੇਸ਼ੀਕਰਨ

- 1) ਸਾਰਣੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ। ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਦੱਸੋ।
- 2) ਸਾਰਣੀ ਦਾ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- 3) ਸਾਰਣੀਅਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਹੜੇ ਹਨ।
- 4) ਜਟਿਲ ਸਾਰਣੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ। ਉਦਾਹਰਣ ਰਾਹੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- 5) ਸਾਰਣੀ ਅਤੇ ਸਾਰਣੀਅਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
- 6) ਵਰਗੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਰਣੀਅਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।

7. ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਚਿੱਤਰੀ ਪੇਸ਼ੀਕਰਨ :- ਦੰਡ ਚਿੱਤਰ ਅਤੇ ਵ੍ਰਿਤ ਚਿੱਤਰ

- 7) ਉਪ ਵਿਭਾਜਤ ਦੰਡ ਚਿੱਤਰ ਕੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ?
- 8) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੰਡ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 9) ਉਪ ਵੰਡ ਚਿੱਤਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- 10) ਬਹੁਗੁਣੀ ਦੰਡ ਚਿੱਤਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- 11) ਸਧਾਰਨ ਦੰਡ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਦੋਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

8. ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਚਿੱਤਰ-ਆਇਤ ਚਿੱਤਰ, ਬਹੁਭੁੱਜ ਅਤੇ ਓਜਾਈਵ

- 1) ਆਇਤ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- 2) ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਬਹੁਭੁੱਜ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਦੱਸੋ।
- 3) ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਵੱਕਰ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ। ਉਦਾਹਰਣ ਵੀ ਦਿਉ।
- 4) ਸੰਚਈ ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਵੱਕਰ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

9. ਰੇਖਾਈ ਗਰਾਫ : ਸਮਾ ਲੜੀਆਂ ਗਰਾਫ

- 1) ਕਾਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਗਰਾਫ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਉ।
- 2) ਬਣਾਵਟੀ ਆਧਾਰ ਰੇਖਾ ਕੀ ਹੈ। ਚਿੱਤਰ ਸਾਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 3) ਕਾਲਿਕ ਲੜੀ ਗਰਾਫ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

- 4) ਗਰਾਫ ਪੇਸ਼ੀਕਰਨ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- 5) ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੱਸੋ?

10. ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਮਾਪ ਅੰਕ ਗਣਿਤ ਮਾਧਿਆ

- 1) ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਾਧਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।
- 2) ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 3) ਸੰਖਿਅਕੀ ਔਸਤ ਦ ਚਾਰ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ?
- 4) ਸੰਖਿਅਕੀ ਔਸਤ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ।।
- 5) ਅੰਕ ਗਣਿਤੀ ਮਾਧਿਆ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ।
- 6) ਸਰਲ ਅੰਕ ਗਣਿਤੀ ਮਾਧਿਆ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ
- 7) ਭਾਰਿਤ ਅੰਕ ਗਣਿਤੀ ਮਾਧਿਆ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- 8) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਲੜੀ ਖੰਡਿਤ ਅਤੇ ਅਖੰਡਿਤ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਔਸਤ ਦੇ ਫਾਰਮੂਲੇ ਦੱਸੋ।

11. ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਮਾਪ ਮਾਧਿਅਕਾ, ਬਹੁਲਕ

- 1) ਮਾਧਿਅਕਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਔਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- 2) ਸਥਿਤੀ ਔਸਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਕੋਈ ਦੋ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।
- 3) ਸਥਿਤੀ ਔਸਤ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ?
- 4) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਲੜੀ , ਖੰਡਿਤ ਲੜੀ ਅਤੇ ਅਖੰਡਿਤ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਮਾਧਿਅਕਾ ਦੇ ਫਾਰਮੂਲੇ ਦੱਸੋ।
- 5) ਮਾਧਿਅਕਾ ਦੇ ਚਾਰ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- 6) ਮਾਧਿਅਕਾ ਦੇ ਚਾਰ ਦੋਸ਼ ਦੱਸੋ।
- 7) ਬਹੁਲਕ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ। ਇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- 8) ਬਹੁਲਕ ਅਤੇ ਮਾਧਿਅਕਾ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।

12. ਅਪਕਿਰਣ ਦੇ ਮਾਪ

- 7) ਅਪਕਿਰਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ? ਇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ।
- 8) ਮਧ ਵਿਚਲਣ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਫਾਰਮੂਲਾ ਲਿਖੋ।
- 9) ਮੱਧ ਵਿਚਲਣ ਦਾ ਗੁਣਾਂਕ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
- 10) ਪ੍ਰਮਾਪ ਵਿਚਲਣ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?
- 11) ਵਿਚਲਣ ਗੁਣਾਂਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਫਾਰਮੂਲਾ ਲਿਖੋ?

13. ਸਹਿ ਸਬੰਧ

- 5) ਸਹਿ ਸਬੰਧ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ? ਇਸ ਨੂੰ ਗਿਆਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਢੰਗ ਦੱਸੋ।
- 6) ਸਹਿ ਸਬੰਧ ਕਿੰਨੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 7) ਸਹਿ ਸਬੰਧ ਪਤਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ?
- 8) ਸਹਿਸਬੰਧ ਦੇ ਪਰਿਮਾਣ (Degree) ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ?
- 9) ਸਪੀਅਰਮੈਨ ਵਿਧੀ ਦੇ ਕੀ ਗੁਣ ਹਨ?
- 10) ਕਾਰਲਪੀਅਰਸਨ ਵਿਧੀ, ਸਪੀਅਰਮੈਨ ਵਿਧੀ ਨਾਲੋਂ ਕਿਵੇਂ ਭਿੰਨ ਹੈ?

14. ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ-ਅੰਕ

- 5) ਆਧਾਰ ਸਮਾਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਚੋਣ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
- 6) ਸਰਲ ਸਮੂਹੀਕਰਣ ਵਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਕਿਵੇਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?
- 7) ਸਰਲ ਸਮੂਹੀਕਰਣ ਵਿਧੀ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਔਗੁਣ ਲਿਖੋ?
- 8) ਸਾਧਾਰਣ ਅਤੇ ਭਾਰਿਤ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
- 9) ਉਪਭੋਗਤਾ ਮੁੱਲ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਜਾਂ ਜੀਵਨ ਨਿਰਵਾਹ ਲਾਗਤ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

15. ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਰਚਨਾ

- 1) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ?
 - ਏ) ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਜਨ-ਅੰਕੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
 - ਬੀ) ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਪਭੋਗਤਾ ਚੋਣਨਾਂ।
- 2) ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਪਭੋਗਤਾ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਸਬੰਧੀ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ।
- 3) ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਬਜੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਬਜੀ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨਾ।
- 4) ਵਸਤੂਆਂ ਖਰੀਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਿੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਵੈਟ ਸਬੰਧੀ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨਾ।
- 5) ਸਹਿਕਾਰੀ ਦੁੱਧ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
- 6) ਕੁਲ 50 ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਢਾਂਚੇ, ਉਮਰ ਫੰਡ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਬੰਧੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
- 7) ਧੰਦੇ ਦੀ ਚੋਣ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
- 8) ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਫਸਲੀ ਢਾਂਚੇ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
- 9) ਉਦਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਧੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ।
- 10) ਅਮੀਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ।
- 11) ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੋਬਾਇਲ ਅਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਵਰਗੇ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਬੰਧੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
- 12) ਆਪਣੇ ਆਂਢ ਗੁਆਂਢ ਦੇ 25 ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 6-14 ਸਾਲ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪਾਰਟ - ਬੀ
ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ
(ਪੰਜਾਬ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ)

ਚਾਰ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1 ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

- 1) ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ?
- 2) ਸਾਮੰਤਵਾਦ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?
- 3) ਪੂੰਜੀ ਆਧਾਰ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀ ਮੂਲਕ ਖੇਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਦੱਸੋ?
- 4) ਪ੍ਰਬੰਧ ਏਜੰਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 5) ਟੈਰਿਫ ਨੀਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਉ।
- 6) ਮੁਢਲੇ ਖੇਤਰ, ਗੌਣ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਟਰਸ਼ਰੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?

2 ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ : ਪੰਜਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਧਾਰਣ ਟੀਚੇ

- 1) ਆਤਮ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 2) ਸੰਤੁਲਿਤ ਖੇਤਰੀ ਵਿਕਾਸ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 3) ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 4) ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?

3. ਖੇਤੀ : ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ

- 1) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਕਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਕਿੰਨਾ ਹੈ।
- 2) ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦ ਕੀ ਹੈ।
- 3) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਪਿਛੜੇਪਨ ਦੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹਨ?
- 4) ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਵਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ?
- 5) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯਤਨਾਂ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਓ।

4. ਉਦਯੋਗ : ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ

- 1) ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਕੀ ਹੈ।
- 2) ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦਾ ਹੈ?
- 3) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਲਿਖੋ।
- 4) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- 5) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਧੀਮੀ ਗਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਿਖੋ।

5. ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਲਾਇਸੈਂਸਿੰਗ

- 1) ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਹੈ।
- 2) ਉਦਯੋਗਿਕ ਲਾਇਸੈਂਸਿੰਗ ਕੀ ਹੈ।
- 3) ਨਵੀਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।

4) ਨਵੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

6. ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ : ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ

- 1) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
- 2) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਦੇ ਪਰਿਮਾਪ ਤੋਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ।
- 3) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਕੀ ਹੈ।
- 4) ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨਿਰਯਾਤ ਅਤੇ ਆਯਾਤ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- 5) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਟਰੋਲ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

7. ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ 1991 ਤੋਂ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ

- 1) ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- 2) ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਗਠਨ ਕੀ ਹੈ?
- 3) ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਘਟਕ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- 4) ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ?
- 5) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 1991 ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ ਕਿਉਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ?

8. ਗਰੀਬੀ

- 1) ਗਰੀਬੀ ਕੀ ਹੈ।
- 2) ਸਾਪੇਖ ਅਤੇ ਨਿਰਪੇਖ ਗਰੀਬੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
- 3) ਭਾਰਤੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਤੇ ਅਲਪਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਹੈ? ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 4) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

9. ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ : ਪੇਂਡੂ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਸਾਖ ਸੁਵਿਧਾ

- 1) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਸਾਖ ਦੇ ਗੈਰ-ਸੰਸਥਾਗਤ ਸਾਧਨ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- 2) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਾਖ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਕੀ ਹੈ?
- 3) ਕਿਸਾਨ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਯੋਜਨਾ ਕੀ ਹੈ?
- 4) ਪੇਂਡੂ ਵਿੱਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸ੍ਰੋਤ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- 5) ਪੇਂਡੂ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ?

10. ਪੇਂਡੂ ਵਪਾਰ

- 1) ਨਿਯਮਿਤ ਮੰਡੀਆਂ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ।
- 2) ਸਹਿਕਾਰੀ ਵਿਪਨਣ ਕੀ ਹੈ।
- 3) ਤੋਲ ਅਤੇ ਮਾਪ ਦੇ ਮਾਨਕੀਕਰਣ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?

- 4) ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਲਈ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੋਦਾਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ
- 5) ਨਿਯਮਿਤ ਅਤੇ ਅਨਿਯਮਿਤ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
- 6) ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਦੀ ਕੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ?
- 7) ਸਹਿਕਾਰੀ ਵਿਪਨਣ ਸਮੀਤਿਆ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਦੱਸੋ?
- 8) ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਉਪਜ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਿਉਂ ਵੇਚਦੇ ਹਨ?

11. ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

- 1) ਸਮਾਜਿਕ ਆਧਾਰਭੂਤ ਸੰਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਘਟਕ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- 2) ਮੌਤ ਦਰੁ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਕਿਉਂ ਆਈ।
- 3) ਚਿਕਿਤਸਾ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ-ਕਿਹੜੀ ਚਿਕਿਤਸਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ?
- 4) ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
- 5) ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਿਛੋ ਭਾਰਤੀ ਸਰਵਜਨਕ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ?

12. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ

- 1) ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?
- 2) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- 3) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
- 4) ਅਲਪ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 5) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚਾਲੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
- 6)

13. ਧਾਰਣੀ ਵਿਕਾਸ

- 1) ਧਾਰਣੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- 2) ਚਿਰਕਾਲੀਨ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮਾਪ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 3) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।
- 4) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

14. ਪਰਿਆਵਰਣ ਅਤੇ ਪਰਿਆਵਰਣ ਗਿਰਾਵਟ

- 1) ਪਰਿਆਵਰਣ ਪਤਨ ਕੀ ਹੈ।
- 2) ਭੂਮੀ ਦੇ ਪਤਨ ਹੋਣ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਣ ਹੈ?
- 3) ਸ਼ੁੱਧ ਪਰਿਆਵਰਣ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
- 4) ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- 5) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੁਆਰਾ ਭੂਮੀ ਕੀ ਅਧੋਗਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ਹੈ?
- 6) ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

15. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਸਾਧਨ

- 1) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੌਣ ਪਾਣੀ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
- 2) ਵਣਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ?
- 3) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੇਂਡੂ ਬਿਜਲੀਕਰਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ?
- 4) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- 5) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਣ ਸੰਪੱਤੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕਰੋ।
- 6) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਣ ਨੀਤੀ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

16. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਾਧਨ

- 1) ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੀ ਘਣਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਘਣਤਾ ਦੱਸੋ।
- 2) ਇਸਤਰੀ-ਪੁਰਖ ਅਨੁਪਾਤ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਹ ਅਨੁਪਾਤ ਦੱਸੋ।
- 3) ਸਾਖਰਤਾ ਅਨੁਪਾਤ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਾਖਰਤਾ ਅਨੁਪਾਤ ਲਿਖੋ।
- 4) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਨਸੰਖਿਆ ਘਣਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋਏ?
- 5) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦਾ ਵਿਵਸਾਇਕ ਵੰਡ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ?
- 6) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਿਖੋ।
- 7) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਨਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮ ਦੱਸੋ।

17. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ

- 1) ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 2) ਵਪਾਰਕ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 3) ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਹ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਈ?
- 4) ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਵਿਕਰੀ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਉ।
- 5) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿੰਚਾਈ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਖੇਤਰਫਲ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਣ ਹਨ?
- 6) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਕਿਉਂ ਜਿਆਦਾ ਹੈ?

18. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ

- 1) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਲੋੜ ਉਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ?
- 2) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗ ਕਿਹੜੇ-2 ਹਨ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 3) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵੱਡੇ ਉਦਯੋਗ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 4) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਘੱਟ ਹੋਣ ਦੇ ਚਾਰ ਕਾਰਣ ਦੱਸੋ?
- 5) ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਅੰਤਰ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 6) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

19. ਸਰਬਜਨਕ -ਵਿੱਤ

- 1) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਾਧਨ ਦੱਸੋ?
- 2) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਟੈਕਸ ਸਾਧਨ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- 3) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 4) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸਤਮਕ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਮੱਦਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ?
- 5) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗੈਰ ਵਿਕਾਸਤਮਕ ਖਰਚੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

20. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ

- 1) ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ।
- 2) ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ? ਇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 3) ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਦੀ ਰਣ-ਨੀਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 4) ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
- 5) ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਦੀਆਂ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

PART-A

6 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ - ਇੱਕ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ

- 1) ਵਿਆਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਸਮਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?
- 2) ਐਡਮ ਸਮਿਥ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 3) ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਲਈ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 4) ਲਾਰਡ ਰੋਬਿਨਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

2. ਸਾਂਖਿਅਕੀ : ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਅਰਥ, ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ

- 1) ਸਾਂਖਿਅਕੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- 2) ਸਾਂਖਿਅਕੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- 3) ਸਾਂਖਿਅਕੀ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।
- 4) “ਆਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਸਾਂਖਿਅਕੀ ਵਿਧੀਆਂ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰ ਹਨ।” ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

3. ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਸੰਕਲਨ

- 1) ਮੁੱਢਲੇ ਅਤੇ ਗੌਣ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
- 2) ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਖੋਜ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
- 3) ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
- 4) ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਦੇ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- 5) ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ

4. ਸੰਗਣਨਾਂ ਅਤੇ ਨਮੂਨਾ ਵਿਧੀਆਂ

- 1) ਦੈਵ ਨਿਆਦਰਸ਼ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮਬੱਧ ਨਿਆਦਰਸ਼ ਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਫਰਕ ਹੈ? ਉਦਾਹਰਣਾ ਦਿਓ।
- 2) ਦੈਵ ਨਮੂਨਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਨ ਨਮੂਨਾ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੱਸੋ।
- 3) ਮਿਸ਼ਰਤ ਨਮੂਨਾ ਅਤੇ ਤਰਤੀਬ ਵਾਰ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਅਰਥ, ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੱਸੋ।

5. ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਵਿਵਸਥਿਤੀਕਰਣ

- 1) ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ।
- 2) ਵਧੀਆ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- 3) ਖੁੱਲੇ ਸਿਰੇ ਵਾਲੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 4) ਵਰਗ ਅੰਤਰ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਲੜੀ, ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਲੜੀ ਅਤੇ ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਵੰਡ ਧਾਰਣਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

6. ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰਣੀਅਨ ਪੇਸ਼ੀਕਰਨ

- 1) ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਸਾਰਣੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।
- 2) ਸਾਰਣੀਅਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ।
- 3) ਉਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੌਲਿਕਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਰਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰਣੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

7. ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਚਿੱਤਰੀ ਪੇਸ਼ੀਕਰਨ : ਦੰਡ ਚਿੱਤਰ ਅਤੇ ਵ੍ਰਿਤ ਚਿੱਤਰ

- 1) ਦੰਡ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ?
- 2) ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 3) ਭਾਰਤ ਦੀ ਜੰਨਸੰਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰੋ।

ਸਾਲ	1951	1961	1971	1981	1991	2001
ਜਨਸੰਖਿਆ (ਕਰੋੜ)	36.1	43.8	54.8	68.4	84.4	98.6

- 4) ਰਾਸਟਰੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-2 ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਈ ਚਾਰਟ ਬਣਾਉ?

ਖੇਤਰ	ਰਾਸਟਰੀ ਆਮਦਨ % ਹਿੱਸਾ
ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ	37.41
ਸੈਕੰਡਰੀ	23.48
ਸੇਵਾਵਾਂ	<u>39.11</u>
	<u>100.00</u>

8. ਅਵ੍ਰਿਤੀ ਚਿੱਤਰ : ਆਇਤ ਚਿੱਤਰ, ਬਹੁਭੁਜ ਅਤੇ ਤੋਰਣ ਵੱਕਰ (ਉਜਾਈਵ)

- 1) ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਆਇਤ ਚਿੱਤਰ ਅਤੇ ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਬਹੁਭੁਜ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
- 2) ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਬਹੁਭੁਜ ਅਤੇ ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਵੱਕਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
- 3) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਆਇਤ ਅਤੇ ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਵੱਕਰ ਬਣਾਓ।

ਦੈਨਿਕ ਵੇਤਨ (ਰੁ:)	50-60	60-70	70-80	80-90	90-100	100-110
ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	8	12	55	60	46	20

9. ਰੇਖਾਈ ਗਰਾਫ ਜਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਲੜੀਆਂ ਗਰਾਫ

- 1) ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੱਸੋ।
- 2) ਚਿੱਤਰਮਈ ਅਤੇ ਬਿੰਦੂ ਰੇਖਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ।
- 3) ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣੇ ਸਮੇਂ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨਿਯਮ ਦੱਸੋ।
- 4) ਬਿੰਦੂ ਰੇਖਾ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੱਸੋ।

10. ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਮਾਪ-ਅੰਕ-ਗਣਿਤ ਮਾਧਿਆ

- 1) ਔਸਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੱਸੋ।
- 2) ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਮਾਪ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸੋ।
- 3) ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਮਾਪ ਦੀ ਅਰਥ ਸਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸੋ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵੀ ਦੱਸੋ।
- 4) ਸਾਖਿਅਕੀ ਮਾਧਿਆ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਪ ਦੰਡ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 5) ਸਮਾਂਤਰ ਮੱਧ ਪਤਾ ਕਰੋ?

ਲੜੀ ਨੰ:	1	2	3	4	5	6
ਜੋਤਾਂ ਭੂਮੀ ਦੀਆਂ	5	10	15	20	25	30

11. ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਮਾਪ-ਮਧਿਅਕਾ ਅਤੇ ਬਹੁਲਕ

- 1) ਬਹੁਲਕ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਲਾਭ, ਹਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 2) ਖੰਡਿਤ ਅਤੇ ਅਖੰਡਿਤ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਮਧਿਅਕਾ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਲਪਿਕ ਅੰਕੜਿਆ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਾਓ?
- 3) ਆਮਦਨ ਦੀ ਮਧਿਅਕਾ ਪਤਾ ਕਰੋ?

ਆਮਦਨ	0-500	500-1000	1000-1500	1500-2000	2000-2500
ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	4	6	10	5	3

- 4) ਸੱਤ ਕਾਮਿਆ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀ ਮਧਿਅਕਾ ਪਤਾ ਕਰੋ?

1	2	3	4	5	6	7
40	42	38	45	50	52	55

12. ਅਪਕਿਰਣ ਦੇ ਮਾਪ

- 1) ਅਪਕਿਰਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਅਪਕਿਰਣ ਗਿਆਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦੱਸੋ?
- 2) ਪ੍ਰਸਾਪ ਵਿਚਲਨ ਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੱਸੋ?
- 3) ਚਤੁਰਥਕ ਵਿਚਲਨ ਪਤਾ ਕਰੋ

X	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60
Y	4	8	5	4	9	10

- 4) ਮਾਧਿਆ ਤੋਂ ਮੱਧ ਵਿਚਲਨ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਗੁਣਾਂਕ ਪਤਾ ਕਰੋ

X	5	10	15	20	25	30	35	40
Y	16	32	36	44	28	18	12	14

- 5) ਮਾਧਿਅਕਾ ਤੇ ਮੱਧ ਵਿਚਲਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਗੁਣਾਕ ਪਤਾ ਕਰੋ?

X	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Y	4	5	6	7	8	9	10	11	12

- 6 ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ, ਪ੍ਰਮਾਪ ਵਿਚਲਨ ਪਤਾ ਕਰੋ(ਅਸਲ ਸਮਾਂਤਰ ਮੱਧ ਲੈ ਕੇ)

ਅੰਕ	40	44	54	60	62	64	70	80	90	96
-----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

13. ਸਹਿਸਬੰਧ

- 1) ਸਹਿਸਬੰਧ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਢੰਗ ਦੱਸੋ?
- 2) ਸਪੀਅਰਮੈਨ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਸਹਿ ਸਬੰਧ ਗੁਣਾਂਕ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ?

ਔਰਤ X ਦੇ ਕ੍ਰਮ	2	1	4	3	5	7	6
ਔਰਤ Y ਦੇ ਕ੍ਰਮ	1	3	2	4	5	6	7

- 3) ਅੰਗਰੇਜੀ ਅਤੇ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪੀਅਰਮੈਨ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਸਹਿ ਸਬੰਧ ਗੁਣਾਂਕ ਪਤਾ ਕਰੋ?

ਰੋਲ ਨੰ:	1	2	3	4	5	6	7	8
ਅੰਗਰੇਜੀ ਦੀ ਅੰਕ	46	56	39	45	59	58	36	40
ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅੰਕ	30	60	40	50	70	65	39	52

14. ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ-ਅੰਕ

- 1) ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ?
- 2) ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗ ਕਿਹੜੇ-2 ਹਨ?
- 3) ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ?
- 4) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ 1996 ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ 1997 ਲਈ ਕੀਮਤ ਅਨੁਪਾਤਾਂ ਦੇ ਔਸਤ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਪਤਾ ਕਰੋ?

ਵਸਤੂ	A	B	C	D	E
1996 ਵਿੱਚ ਕੀਮਤ	60	50	100	105	25
1997 ਵਿੱਚ ਕੀਮਤ	80	70	90	115	20

5) 1994 ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਸਾਲ ਮੰਨ ਕੇ 2009 ਲਈ ਭਾਰਿਤ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਪਤਾ ਕਰੋ?

ਵਸਤੂਆਂ	ਕਣਕ	ਚੌਲ	ਦੁੱਧ	ਘਿਓ	ਖੰਡ
ਭਾਰ	40	30	15	10	5
1994 ਦੇ ਮੁੱਲ (ਰੁ:)	100 ਕੁਇੰ	200 ਰੁ:ਕੁਇੰ:	2ਰੁ:ਲੀ:	8ਰੁ:ਕਿ	1ਰੁ ਕਿ:
2004 ਦੇ ਮੁੱਲ (ਰੁ:)	200 ਰੁ: ਕੁਇੰ:	800 ਰੁ:ਕੁਇੰ:	16ਰੁ:ਲੀ	40ਰੁ:ਕਿ:	6ਰੁ:ਕਿ:

1. ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

- 1) ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
- 2) ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਪਰ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
- 3) ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਕਿਵੇਂ ਲੰਗੜੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਸੀ?
- 4) ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸਮੇਂ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਬਜ਼ਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ?
- 5) ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਅਲਪ ਵਿਕਸਿਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ? ਕਾਰਣ ਦੱਸੋ।

2. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ : ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਧਾਰਣ ਟੀਚੇ

- 1) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

3) ਖੇਤੀ : ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ , ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ

- 1) ਖੇਤੀ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਭਾਰਤੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
- 2) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਪਿਛੜੇਪਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਕਿਹੜੇ -2 ਹਨ?
- 3) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਦੇ ਪਿਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿਓ?
- 4) ਨਵੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?

4. ਉਦਯੋਗ : ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ

- 1) ਭਾਰਤ ਦੀ ਘੱਟ ਵਿਕਸਿਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਉਨੱਤੀ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗੀਕਰਣ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
- 2) ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 3) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਪਿਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਦਿਓ?
- 4) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੀ ਕੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ?
- 5) ਪਿਛੜੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਉਦਯੋਗੀਕਰਣ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀ ਕੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ?
- 6) ਭਾਰਤੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗੀਕਰਣ ਦੀ ਕਿਉਂ ਲੋੜ ਪਈ।

5 ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਲਾਇਸੈਂਸਿੰਗ

- 1) ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਅਲਪਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
- 2) ਪਹਿਲੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 3) 1956 ਦੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਹਨ?
- 4) ਨਵੀਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ 1991 ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਪੰਜ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- 5) ਉਦਯੋਗਿਕ ਲਾਇਸੈਂਸਿੰਗ ਨੀਤੀ ਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਕੀ ਹਨ?

6. ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ : ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ

- 1) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਇੰਜਣ ਇਸ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ?
- 2) ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
- 3) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ।
- 4) ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਆਯਾਤਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- 5) ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨਿਰਯਾਤ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਕੀ ਹੈ।

7. ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ 1991 ਤੋਂ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ

- 1) ਸਨ 1991 ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਕਢਣ ਲਈ ਕੀ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ।
- 2) ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪਈ?
- 3) ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉਦਾਰੀਕਰਣ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ?
- 4) ਨਿਜੀਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕਿਉਂ ਪਈ? ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਜੀਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਗਏ?
- 5) ਨਿਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ?
- 6) ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਰੋਲ ਹੈ।
- 7) ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ?
- 8) ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਗਠਨ (W.T.O) ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ?

8. ਗਰੀਬੀ

- 1) ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰੋ?
- 2) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- 3) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਕਾਰਜ ਵਿਧੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 4) ਵੀਹ ਸੂਤਰੀ ਕਾਰਜਕ੍ਰਮ ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਦਿਓ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ?

9. ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ : ਪੇਂਡੂ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਸਾਖ ਸੁਵਿਧਾ

- 1) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਸਾਖ ਦੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸਾਧਨ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- 2) ਮਹਾਜਨਾ ਦੀਆਂ ਅਨੁਚਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕੀ ਹਨ?
- 3) ਪੇਂਡੂ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ?
- 4) ਪੇਂਡੂ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੀ ਹਨ?
- 5) ਖੇਤੀ ਮੰਡੀਕਰਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ?
- 6) ਪੇਂਡੂ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

10 ਪੇਂਡੂ ਵਪਾਰ

- 1) ਖੇਤੀ ਵਿਪਨਣ ਸਬੰਧੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 2) ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?
- 3) ਖੇਤੀ ਮੁੱਲ ਨੀਤੀ ਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ?
- 4) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਪਜ ਦੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੱਸੋ।

11 ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

- 1) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ?
- 2) ਸਮਾਜਿਕ ਆਧਾਰ ਭੂਤ ਸੰਰਚਨਾ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦਾ ਕੀ ਰੋਲ ਹੈ?
- 3) ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ?
- 4) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

12. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ

- 1) ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੱਸੋ?
- 2) ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀਆਂ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 3) ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਲਿਖੋ?
- 4) ਅਲਪ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਦੱਸੋ।
- 5) ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ?
- 6) ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕੇ ਗਏ ਹਨ?
- 7) ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?

13. ਧਾਰਣੀ ਵਿਕਾਸ

- 1) ਧਾਰਣੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਿਖੋ?
- 2) ਆਰਥਿਕ ਉਨੱਤੀ ਅਤੇ ਧਾਰਣੀ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
- 3) ਧਾਰਣੀ ਵਿਕਾਸ ਕਿਵੇਂ ਮਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 4) ਧਾਰਣੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ?
- 5) ਧਾਰਣੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ?
- 6) ਆਰਥਿਕ ਉਨੱਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
- 7) ਪ੍ਰਾਕਿਰਿਕ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਅਤਿਅਧਿਕ ਉਪਯੋਗ ਕਿਉਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ?
- 8) ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਉਪਯੋਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਪਾਅ ਲਿਖੋ?

14. ਪਰਿਆਵਰਣ ਅਤੇ ਪਰਿਆਵਰਣ ਗਿਰਾਵਟ

- 1) ਪਰਿਆਵਰਣ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੋ?
- 2) ਸ਼ੁੱਧ ਪਰਿਆਵਰਣ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
- 3) ਪਰਿਆਵਰਣ ਪਤਨ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?
- 4) ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੋ?
- 5) ਪਰਿਆਵਰਣ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
- 6) ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਨ?
- 7) ਪਰਿਆਵਰਣ ਸੁਰੱਖਣ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

15. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਸਾਧਨ

- 1) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੌਣ-ਪਾਣੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- 2) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜੰਗਲ ਨੀਤੀ ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ।
- 3) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- 4) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖਣਿਜ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 5) ਭੂਮੀ ਉਪਭੋਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਭੂਮੀ ਉਪਭੋਗ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- 6) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਰਖਾ ਸਬੰਧੀ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

16. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ-ਸ਼ਕਤੀ ਸਾਧਨ

- 1) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- 2) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਕਿਉਂ ਵੱਧ ਰਹੀ ?
- 3) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਬਾਦੀ ਦੀ ਕਿੱਤੇ ਵਾਰ ਵੰਡ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੈ?
- 4) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੇ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਵਾਧਾ ਦਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- 5) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਘਣਤਾ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ।

17. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ

- 1) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਿਹੜੇ-2 ਹਨ?
- 2) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ ਦੱਸੋ।
- 3) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿੰਚਾਈ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਖੇਤਰਫਲ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਣ ਹਨ?
- 4) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿੰਚਾਈ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਾਧਨ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- 5) ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 6) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?

18. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ

- 1) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗੀਕਰਣ ਦੀ ਕਿਉਂ ਲੋੜ ਹੈ?
- 2) ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- 3) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਦੱਸੋ।
- 4) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ।
- 5) ਪੰਜਾਬ।

19. ਸਰਵਜਨਿਕ ਵਿੱਤ

- 1) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੋਮੇ ਕਿਹੜੇ-2 ਹਨ?
- 2) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਖਰਚ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ?
- 3) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਮੱਦਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?
- 4) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗੈਰ ਕਰ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸੋਮੇ ਕਿਹੜੇ-2 ਹਨ?

20. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ

- 1) ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 2) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 3) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 4) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 5) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਮੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?

SAMPLE PAPER-1

ECONOMICS

ਜਮਾਤ ਗਿਆਰਵੀਂ

Time : 3 hrs.

M.M. 80

ਭਾਗ (A)

I. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

1. ਕੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ ਜਾਂ ਕਲਾ?
2. ਜਿੰਨਾ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਹ _____ ਕਹਿਉਂਦੇ ਹਨ।
(ਸੰਖਿਅਕੀ, ਮਦਾਂ)
3. ਚੰਗੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਦਾ ਇੱਕ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।
4. ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਲੜੀ ਕੀ ਹੈ?
5. ਤੋਰਣ ਵੱਕਰ ਦੀ ਢਾਲ _____ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਧਨਾਤਮਕ/ਰਿਣਾਤਮਕ)
6. ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ ਕੀ ਹੈ?
7. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ _____ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਸੀ।
8. ਯੋਜਨਾ ਆਯੋਗ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੌਣ ਹੈ?
9. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ੍ਰੋਤ ਦੱਸੋ।
10. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਜ਼ਿਲੇ ਦੀ ਸਾਖਰਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ? 10x1=10

ਭਾਗ (B)

II. ਇੱਕ ਵਚਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਖਿਅਕੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

III. ਨਮੂਨਾ ਵਿਧੀ ਕੀ ਹੈ?

IV. ਇਕੋ ਸਾਰਨੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

V. ਸਮਾਂਤਰ ਮੱਧ ਕੀ ਹੈ?

VI. ਵਣਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ।

VII. ਉਦਯੋਗੀਕਰਣ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਹੈ?

VIII. ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਰ ਸਾਧਨ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? 7x2=14

ਭਾਗ (C)

- IX. ਆਰਥਿਕ ਕ੍ਰਿਆ ਕੀ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- X. ਸੰਗਣਨਾ ਵਿਘੀ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- XI. ਬਹੁਲਕ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- XII. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਔਸਤ ਪਤਾ ਕਰੋ।

ਮਜ਼ਦੂਰੀ	1●	2●	3●	4●	5●
ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	4	5	3	2	5

- XIII. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਪਿਛੜੇਪਨ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਕਾਰਨ ਲਿਖੋ।
- XIV. ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਆਯਾਤ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- XV. ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- XVI. ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? 8x4=32

ਭਾਗ (D)

- XVII. ਮੁੱਢਲੇ ਅਤੇ ਗੌਣ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
ਜਾਂ
ਸੰਖਿਅਕੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ, ਵਿਸ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- XVIII. ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।

ਜਾਂ

ਸਪੀਅਰਮੈਨ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਸਹਿ-ਸਬੰਧ ਗੁਣਾਂਕ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ।

ਔਰਤ X	2	1	4	3	5	7	6
ਔਰਤ Y	1	3	2	4	5	6	7

- XIX. ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
ਜਾਂ
ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਗਠਨ (WTO) ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
- XX. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
ਜਾਂ
ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 4x6=24

SAMPLE PAPER-2

ECONOMICS

ਜਮਾਤ ਗਿਆਰਵੀਂ

Time : 3 hrs.

M.M. 80

ਭਾਗ (ੳ)

1. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।
 - (i) ਮੱਧ ਮੁੱਲ ਕੀ ਹੈ?
 - (ii) ਆਵਿਤੀ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਚਿੰਨ 5 ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ? (IIIII, III)
 - (iii) ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਔਸਤ $\bar{X} =$ _____
 - (iv) ਸਹਿ ਸਬੰਧ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵ ਦੱਸੋ।
 - (v) ਬਹੁਲਕ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੱਸੋ।
 - (vi) ਸਾਖਰਤਾ ਅਨੁਪਾਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
 - (vii) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
 - (viii) ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
 - (ix) ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
 - (x) ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

10x1=10

ਭਾਗ (ਅ)

2. ਨਿਵੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
3. ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਅੰਕੜੇ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
4. ਲਾਸਪੀਅਰ ਅਤੇ ਪਾਸਚੇ ਵਿਧੀ ਦਾ ਸੂਤਰ ਦੱਸੋ।
5. ਘਿਸੀ ਹੋਈ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
6. ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੀ ਘਣਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
7. ਪੇਂਡੂ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੱਸੋ।
8. ਅਨਿਯਮਿਤ ਮੰਡੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

7x2=14

ਭਾਗ (ੲ)

9. ਉਤਰਦਾਤਾ /ਉਤਰਕਰਤਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਲਿਖੋ।
10. ਦੈਵ ਨਮੂਨਾ ਵਿਧੀ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਉ।
11. ਮਧਿਅਕਾ ਦੇ ਚਾਰ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।
12. ਅਧਾਰ ਸਾਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਚੋਣ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
13. ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
14. ਮੌਤ ਦਰ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਆਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
15. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਰੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
16. ਸਮੰਤਵਾਦ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ। 8x4=32

ਭਾਗ (ਸ)

17. ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਦੇ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।
ਜਾਂ
ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ।
18. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਆਵਿੱਤੀ ਆਇਤ ਤੇ ਆਵਿੱਤੀ ਵਕਰ ਬਣਾਉ।

ਦੈਨਿਕ ਵੇਤਨ ਰੁ:	50-60	60-70	70-80	80-90	90-100	100-110
ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	8	12	55	60	46	20

ਜਾਂ

- ਔਸਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੱਸੋ।
19. ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਪਿਛੜੇਪਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
ਜਾਂ
ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।
 20. ਪਰਿਆਵਰਣ ਸੰਰਖਣ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਜਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ।

4x6=24

ਜਮਾਤ - XII
ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ

ਜਮਾਤ - XII

ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ

UNIT - I

ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

ਪਾਠ-1 ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਇੱਕ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

- 1) ਚੋਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆਂ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਦੱਸੋ।
- 2) ਆਰਥਿਕ ਕ੍ਰਿਆ ਕੀ ਹੈ?
- 3) ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 4) ਉਪਭੋਗ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 5) ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 6) ਸਮਾਜਵਾਦ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 7) ਮਿਸ਼ਰਤ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 8) ਕੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਕਲਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਨ?
- 9) ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਦੱਸੋ।
- 10) ਕੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਾਸਤਵਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- 11) ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਆਦਰਸ਼ਾਤਮਕ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- 12) ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਭਰੋ।
 - i. ਸਾਰੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਅਧਿਐਨ.....ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ।
(ਸਮਸ਼ਟੀ/ਵਿਅਸ਼ਟੀ)
 - ii. ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਕੇਵਲ ਸ਼ੁੱਧ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- 13) ਸਹੀ ਚੁਣੋ।
 - i. ਭੌਤਿਕ ਕਲਿਆਣ ਸਬੰਧੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ?

(a) ਪ੍ਰੋ. ਐਡਮ ਸਮਿਥ	(c) ਪ੍ਰੋ. ਮਾਰਸ਼ਲ
(b) ਪ੍ਰੋ. ਰੌਬਿਨਸ	(d) ਪ੍ਰੋ. ਪੀਗੂ
 - ii. ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਇਕ ਵਾਸਤਵਿਕ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ਾਤਮਕ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ ਜਾਂ ਕਲਾ?

(a) ਆਦਰਸ਼ਾਤਮਕ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਵਿਗਿਆਨ	(c) ਦੋਨੋ
(b) ਕਲਾ	(d) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
 - iii. ਉਹ ਵਿਗਿਆਨ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਯੋਗਾਂ ਵਾਲੇ ਸੀਮਤ ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ.....ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
(ਦੁਰਲਭਤਾ ਸਬੰਧੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ/ਭੌਤਿਕ ਕਲਿਆਣ)

- iv. ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾ ਸਮਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- (a) ਸਮਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ (b) ਵਿਅਸ਼ਟੀ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ
- (c) a, b ਦੋਵੇਂ (d) ਦੋਨੋਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- v. ਉਹ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਲਗਭਗ ਪੂਰਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਸਮਾਜਵਾਦੀ/ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ)

14) ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਦੱਸੋ

- i. ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਸਿਰਫ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ, ਕਲਾ ਨਹੀਂ (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- ii. ਚੋਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਦੁਰਲੱਭਤਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)

ਪਾਠ-2 ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ

- 1) ਆਰਥਿਕ ਸਮੱਸਿਆਂ ਕੀ ਹੈ?
- 2) ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 3) ਕੀਮਤ ਯੰਤਰ ਕੀ ਹੈ?
- 4) ਉਤਪਾਦਕ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਕਰ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 5) ਉਤਪਾਦਨ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਕਰ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।
- 6) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ।
 - i. ਅਵਸਰ ਲਾਗਤ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ।

(a) ਵਿਕਲਪਿਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੀ ਲਾਗਤ	(c) ਅਵਸਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਤਾਦਨ ਨੂੰ ਬਦਲ ਲੈਣਾ
(b) ਅਵਸਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਲੈਣਾ	(d) ਅਵਸਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਬਦਲ ਲੈਣਾ
- 7) ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਚੁਣ ਦੇ ਭਰੋ।
 - i. ਉਤਪਾਦਨ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਕਰ.....ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ। (ਸਥਿਰ ਤਕਨੀਕ/ ਅਸਥਿਰ ਤਕਨੀਕ)
 - ii. ਕਿਵੇਂ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਬੰਧ.....ਹੈ। (ਦੁਰਲੱਭ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾਲ/ ਉਤਪਾਦਨ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਚੋਣ ਤੋਂ)
- 8) ਸਹੀ ਚੁਣੋ।
 - i. ਆਰਥਿਕ ਸਮੱਸਿਆ ਕਿਉਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

(a) ਸੀਮਤ ਲੋੜਾਂ, ਅਸੀਮਤ ਸਾਧਨ	(c) ਸੀਮਤ ਲੋੜਾਂ, ਸੀਮਤ ਸਾਧਨ
(b) ਅਸੀਮਤ ਲੋੜਾਂ, ਸੀਮਤ ਸਾਧਨ	(d) ਅਸੀਮਤ ਲੋੜਾਂ, ਅਸੀਮਤ ਸਾਧਨ

- ii. ਕੀਮਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀਮਤ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੀ ਬਾਹਰੀ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀ ਰਾਹੀਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- iii. ਉਤਪਾਦਨ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਕਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਂ..... ਹੈ।
- iv. X ਵਸਤੂ ਦੀਆਂ ਵਾਧੂ ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਨ ਲਈ Y ਵਸਤੂ ਦੀ ਹਾਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗਤ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ..... ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 - (a) ਘਟਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ
 - (b) ਵਧਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ
 - (c) ਦੋਨੋਂ a ਅਤੇ b
 - (d) ਦੋਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- v. ਖਾੜੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤੇਲ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਦੀ ਖੋਜ ਕਾਰਨ ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਤਪਾਦਨ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਕਰ..... ਪਾਸੇ ਖਿਸਕ ਗਈ। (ਖੱਬੇ/ਸੱਜੇ)

ਪਾਠ-3 ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੰਤੁਲਨ

- 1) ਸਮ-ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਦਾ ਨਿਯਮ ਦੱਸੋ।
- 2) ਕੀ ਘੱਟਦੀ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਦਾ ਨਿਯਮ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 3) ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਵਕਰ ਦੀ ਆਕ੍ਰਿਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 4) ਜਦੋਂ ਕੁੱਲ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸੀਮਾਂਤ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 5) ਜਦੋਂ ਕੁੱਲ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸੀਮਾਂਤ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 6) ਜਦੋਂ ਸੀਮਾਂਤ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਰਿਣਾਤਮਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁੱਲ ਉਪਯੋਗਤਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ?
- 7) ਜਦੋਂ ਸੀਮਾਂਤ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਧਨਾਤਮਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁੱਲ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ?
- 8) ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਸੀਮਾਂਤ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਕੀ ਹੈ?
- 9) ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਪਭੋਗੀ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ?
- 10) ਦੋ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਪਭੋਗੀ ਕਦੋਂ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 11) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ।
 - i. ਕਿਹੜੀ ਸਮੀਕਰਨ ਗਲਤ ਹੈ।
 - (a) $MU = TU_{n+2} - TU_{n+1}$
 - (b) $MU_n = TU_n - TU_{n-1}$
 - (c) $MU = \frac{\Delta TU}{\Delta Q}$
 - (d) $TU = \Sigma MU$
 - ii. ਜਦੋਂ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਧਨਾਤਮਕ (+ve) ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁੱਲ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ।
 - (a) ਅਧਿਕਤਮ
 - (b) ਵੱਧਦੀ ਹੋਈ
 - (c) ਘੱਟਦੀ ਹੋਈ
 - (d) ਨਿਊਨਤਮ
- 12) ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਦੱਸੋ।
 - a) ਜਦੋਂ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਸਿਫਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਕੁੱਲ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਉੱਚਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
 - b) ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- 13) ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ।

- i. $MU_{nth} = TU_n - \dots\dots\dots$ ਜਾਂ $MU = \frac{\dots\dots\dots}{\Delta Q}$
- ii. ਜਦੋਂ ਕੁੱਲ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਅਧਿਕਤਮ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਜੀਰੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ $\dots\dots\dots$ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
- iii. ਇਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਅਧਿਕਤਮ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਵਸਤੂਆਂ ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਖਰਚ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਹਰੇਕ ਵਸਤੂ ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਇਕਾਈ ਤੋਂ ਸਮਾਨ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ ਇਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ $\dots\dots\dots$ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- iv. $MU_m = \frac{\dots\dots\dots}{\dots\dots\dots}$

UNIT- II ਪਾਠ-4 (ਮੰਗ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ)

- 1) ਮੰਗ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 2) ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 3) ਲੋੜ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 4) ਮੰਗੀ ਗਈ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 5) ਮੰਗ ਸੂਚੀ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 6) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮੰਗ ਵੱਕਰ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 7) ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਪਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਓ।
- 8) ਪੂਰਕ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿਓ।
- 9) ਅਸੰਬੰਧਿਤ ਵਸਤੂਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 10) ਮੰਗ ਵੱਕਰ ਦੀ ਢਲਾਨ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 11) ਗਿਫਨ ਪਦਾਰਥ ਕੀ ਹਨ?
- 12) ਪੂਰਕ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਓ।

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਲਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ।

- 13) ਕਿੰਨਾ ਵਸਤੂਆ ਦਾ ਮੰਗ ਵੱਕਰ ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਸੱਜੇ, ਥੱਲੇ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(i) ਸਥਾਨਾਪੰਨ ਵਸਤੂਆਂ	(iii) ਸ਼ਾਨੋ ਸ਼ੋਕਤ ਸੂਚਕ ਵਸਤੂਆਂ
(ii) ਸਾਧਾਰਨ ਵਸਤੂਆਂ	(iv) ਗਿਫਨ ਵਸਤੂਆਂ
- 14) ਮੰਗ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

(i) ਨਿਮਨ ਕੋਟੀ ਵਸਤੂਆਂ	(iii) ਅਸਲ ਵਿਅਕਤੀ
(ii) ਸਾਧਾਰਨ ਵਸਤੂਆਂ	(iv) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
- 15) ਮੰਗ ਵਕਰ ਦੀ ਢਲਾਨ $\dots\dots\dots$ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

- (a) ਰਿਣਾਤਮਕ (b) ਧਨਾਤਮਕ
(c) Y-ਅਕਸ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ (d) X-ਅਕਸ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ
- 16) ਕਿਸੀ ਅਸੰਬਧਤ ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵਸਤੂ ਦੀ ਮੰਗ ਤੇ.....ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
(a) ਰਿਣਾਤਮਕ (b) ਧਨਾਤਮਕ
(c) ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- 17) ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਮੰਗ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ, ਕੀ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ?
(a) ਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ (b) ਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ
(c) ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ ਵਿਚ ਵਾਧਾ (d) ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ
- 18) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਕੀਮਤ ਤੇ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਖਰੀਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਮੰਗ ਵਿੱਚ..... ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੈ।
(a) ਵਾਧਾ (b) ਸੁੰਗੜਣ
(c) ਘਾਟਾ (d) ਵਿਸਥਾਰ
- 19)ਵਸਤਾਂ ਅਤੇਵਸਤਾਂ ਤੇ ਮੰਗ ਦਾ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਚੁਣ ਕੇ ਭਰੋ।
(a) ਸੰਬਧਤ ਵਸਤਾਂ, ਗਿਫਨ ਵਸਤਾਂ (b) ਪੂਰਕ ਵਸਤਾਂ, ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਸੂਚਕ ਵਸਤਾਂ
(c) ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਸੂਚਕ, ਗਿਫਨ ਵਸਤਾਂ (d) ਗਿਫਨ ਵਸਤਾਂ, ਪੂਰਕ ਵਸਤਾਂ

UNIT – II ਪਾਠ-5 ਮੰਗ ਦੀ ਲੋਚ

- 1) ਮੰਗ ਦੀ ਲੋਚ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 2) ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਚ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਰਮੂਲਾ ਦੱਸੋ।
- 3) ਬਿੰਦੂ ਲੋਚ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗ ਦੀ ਲੋਚ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਰਮੂਲਾ ਦੱਸੋ।
- 4) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਮੰਗ ਦੀ ਲੋਚ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਰਮੂਲਾ ਦੱਸੋ।
- 5) ਜਦੋਂ ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਚ ਇਕਾਈ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਕੁੱਲ ਖਰਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ?
- 6) ਜਦੋਂ ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਚ ਇਕਾਈ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਕੁੱਲ ਖਰਚ ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ?
- 7) ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਚ ਕਦੋਂ ਸਿਫਰ ਹੋਵੇਗੀ?
- 8) ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਚ ਕਦੋਂ ਅਨੰਤ ਹੋਵੇਗੀ?
- 9) ਮੰਗ ਵਕਰ ਦੀ ਲਚਕ ਹਮੇਸ਼ਾ.....ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੂੰ ਮਾਪਦੀ ਹੈ।
(a) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠ ਪਰਿਵਰਤਨ (b) ਅਨੁਪਾਤਕ ਪਰਿਵਰਤਨ
(c) a ਅਤੇ b ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ (d) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- 10) ਮੰਗ ਦੀ ਲੋਚ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ.....ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

- (a) 3 (b) 4
(c) 5 (d) 2

11) ਮਾਚਿਸ ਦੀ ਮੰਗ.....ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

- (a) ਘੱਟ ਲਚਕਦਾਰ (b) ਵੱਧ ਲਚਕਦਾਰ
(c) ਬੇਲਚਕ (d) ਇਕਾਈ ਲਚਕ

UNIT – III

ਪਾਠ-6 ਉਤਪਾਦਨ ਫਲਨ : ਇਕ ਸਾਧਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਅਤੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ

- 1) ਉਤਪਾਦਨ ਫਲਨ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 2) ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ।
- 3) ਸੀਮਾਂਤ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 4) ਔਸਤ ਉਤਪਾਦਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ।
- 5) ਉਤਪਾਦਨ ਫਲਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ?
- 6) ਉਤਪਾਦਕ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 7) ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 8) ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦਨ ਵੱਧ ਤੇ ਵੱਧ ਕਦੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 9) ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਘਟਣ ਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਉਤਪਾਦਨ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 10) ਕੀ ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਔਸਤ ਉਤਪਾਦਨ ਸਿਫਰ ਅਤੇ ਰਿਣਾਤਮਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ?
- 11) ਜਦੋਂ ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦਨ ਘੱਟਦੀ ਦਰ ਤੇ ਵੱਧਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੀਮਾਂਤ ਉਤਪਾਦ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 12) ਜਦੋਂ ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦਨ ਵੱਧਦੀ ਦਰ ਤੇ ਵਧਦਾ ਤਾਂ ਸੀਮਾਂਤ ਉਤਪਾਦ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 13) ਜਦੋਂ ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦਨ ਸਥਿਰ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਸੀਮਾਂਤ ਉਤਪਾਦ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 14) ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਚੁਣ ਕੇ ਭਰੋ।
 - i. ਖਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਤੇ.....ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਘੱਟਦੇ/ਵੱਧਦੇ/ਸਮਾਨ)
 - ii. ਪਰਿਵਰਤਨ ਸ਼ੀਲ ਅਨੁਪਾਤ ਦਾ ਨਿਯਮ.....ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਖੇਤੀ/ਉਦਯੋਗ)
- 15) ਸਹੀ ਗਲਤ ਦੱਸੋ।
 - i. ਘੱਟਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦਾ ਨਿਯਮ ਸਿਰਫ ਖੇਤੀ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
 - ii. ਬੱਚਤਾਂ ਸਾਰੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- 16) ਸਹੀ ਚੁਣੋ।
 - i. ਉਤਪਾਦਨ ਫਲਨਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(a) ਦੋ	(b) ਇੱਕ
(c) ਚਾਰ	(d) ਤਿੰਨ

ਪਾਠ-7 ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ

- 1) ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 2) ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਨਿਯਮ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 3) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪੂਰਤੀ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 4) ਬਾਜ਼ਾਰ ਪੂਰਤੀ ਸੂਚੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 5) ਪੂਰਤੀ ਵੱਕਰ ਦੀ ਢਲਾਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 6) ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 7) ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 8) ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਦੱਸੋ।
 - i. ਪੂਰਤੀ ਸਟਾਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
 - ii. ਜੇਕਰ ਪੂਰਤੀ ਵਕਰ ਦਾ ਮੂਲ ਬਿੰਦੂ • ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਉਪਰ ਨੂੰ 45° ਦਾ ਕੋਣ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਲੋਚ ਇਕਾਈ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
- 9) ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ।
 - i. ਪੂਰਤੀ ਵੱਕਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ।

(i) ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ	(ii) ਕੀਮਤ ਦੇ ਹੋਰ ਤੱਥ
(iii) ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ ਘਾਟਾ	(iv) (i) ਅਤੇ (ii) ਦੋਵੇਂ
 - ii. ਜਦੋਂ ਇਕ ਉਪਯੋਗੀ ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਡਿੱਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵਸਤੂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿਚ.....

(i) ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ	(ii) ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
(iii) ਕਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ	(iv) ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 - iii. ਉਹ ਕੀਮਤ ਜਿਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਿਕ੍ਰੇਤਾ ਵਸਤੂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ.....ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

(a) ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਮਤ	(b) ਨਿਊਨਤਮ ਕੀਮਤ
(c) a ਤੇ b ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ	(d) ਦੋਨੋਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- 10) ਜੇਕਰ $E_s=1$ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ % ਪਰਿਵਰਤਨ 50% ਹੈ ਤਾਂ ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ % ਪਰਿਵਰਤਨ.....ਹੋਵੇਗਾ।

(a) 1%	(b) 100%
(c) 50%	(d) 25%

ਪਾਠ-8 ਲਾਗਤ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ

- 1) ਆਗਤ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 2) ਵਾਸਤਵਿਕ ਲਾਗਤ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।

- 3) ਅਵਸਰ ਲਾਗਤ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 4) ਮੌਦ੍ਰਿਕ ਲਾਗਤ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 5) ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 6) ਔਸਤ ਲਾਗਤ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 7) ਸੀਮਾਂਤ ਲਾਗਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 8) ਵਿਕਰੀ ਲਾਗਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 9) ਉਤਪਾਦਨ ਲਾਗਤ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 10) ਕਿਹੜੇ ਖਰਚੇ ਬੱਧੀ ਲਾਗਤ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ?
- 11) MC ਵੱਕਰ ਦਾ ਸਮਾਨ ਆਕਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 12) AC ਵੱਕਰ ਦਾ ਸਮਾਨ ਆਕਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 13) ਜਦੋਂ ਔਸਤ ਲਾਗਤ ਨਿਊਨਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੀਮਾਂਤ ਲਾਗਤ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ; ਹੈ?
- 14) ਜਦੋਂ ਔਸਤ ਲਾਗਤ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੀਮਾਂਤ ਲਾਗਤ, ਔਸਤ ਲਾਗਤ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 15) ਜਦੋਂ ਔਸਤ ਲਾਗਤ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੀਮਾਂਤ ਲਾਗਤ ਉਸਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 16) ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਭਰੋ।
 - i. $AFC = \frac{TFC}{?}(VC/Q)$
 - ii. $AC = \frac{TC}{?}(Q/AC)$
 - iii. $MC_n = TC_{n-?}(TC_{n-1}/TC_{n-2})$
 - iv. $AC = ? + AVC(TFC/AFC)$
 - v. ਉਹ ਲਾਗਤ ਜਿਸ ਦਾ ਉਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ..... ਲਾਗਤ ਕਹਾਉਂਦੀ ਹੈ (ਸਪਸ਼ਟ/ਅਸਪਸ਼ਟ)
 - vi. _____ = $TC \div Q$
 - (a) AC
 - (b) AFC
 - (c) AVC
 - (d) ਇਹਨਾਂ ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
 - vii. ਨਿਹਿਤ ਲਾਗਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਂ..... ਹੈ। (ਸਪਸ਼ਟ ਲਾਗਤ/ਅਸਪਸ਼ਟ ਲਾਗਤ)

ਪਾਠ-9 ਆਮਦਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ

- 1) ਕੀ MR ਸ਼ਿਫਰ ਜਾਂ ਰਿਣਾਤਮਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?
- 2) ਜਦੋਂ TR ਵਧਦੀ ਹੈ ਤਾਂ MR ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 3) ਜਦੋਂ TR ਅਧਿਕਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ MR ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ; ਹੈ?
- 4) ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ AR ਅਤੇ MR ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?
- 5) ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਏਕਾਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ AR ਅਤੇ MR ਦੀ ਢਲਾਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

6) ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ TR ਵੱਕਰ ਦਾ ਆਕਾਰ ਕਿਵੇਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

7) ਕੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਠੀਕ ਹਨ ਜਾਂ ਗਲਤ

a) $AR = \frac{TR}{Q}$ b) $TR = AR \times Q$ c) $MR = \frac{\Delta TR}{\Delta Q}$

8) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸੂਤਰ ਸਹੀ ਹੈ।

(a) $TR = \Sigma AR$

(b) $MR = \frac{\Delta TR}{\Delta Q}$

(c) $TR = AR$

(d) $AR = TR \times \text{ਇਕਾਈਆਂ}$

9) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸੂਤਰ ਸਹੀ ਹੈ?

(a) $AR = \frac{P \times Q}{Q} = P$

(b) $AR = P + Q$

(c) $AR = P - Q$

(d) $AR = \frac{P}{Q}$

10) ਔਸਤ ਆਮਦਨ.....

(a) ਰਿਣਾਤਮਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

(b) ਰਿਣਾਤਮਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ

(c) ਤਦ ਸਿਫਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਦ ਆਮਦਨ ਸਿਫਰ ਹੈ।

(d) ਦੋਵੇਂ (b) ਅਤੇ (c)

11) ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਮੰਗ ਵੱਕਰ ਜਾਂ ਆਮਦਨ ਵੱਕਰ ਨੂੰ.....ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਉਤਪਾਦਨ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਕਰ/ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਰੇਖਾ)

12) ਰਿਣਾਤਮਕ ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਏਕਾਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ ਵਿੱਚ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਕੀਮਤ.....ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਘੱਟ/ਵੱਧ)

13) ਔਸਤ ਆਮਦਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਤੋਂਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਘੱਟ/ਵੱਧ)

ਪਾਠ-10 ਉਤਪਾਦਕ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ

1) ਉਤਪਾਦਕ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

2) ਉਤਪਾਦਕ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।

3) ਉਤਪਾਦਕ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸ਼ਰਤਾਂ ਕੀ ਹਨ?

4) ਅਧਿਕਤਮ ਲਾਭ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

5) ਨਿਉਨੁਤਮ ਹਾਨੀ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

6) ਸਮਸਤਰ ਬਿੰਦੂ ਕੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ?

(a) ਅਸਧਾਰਣ ਲਾਭ

(b) ਅਸਧਾਰਣ ਹਾਨੀ

(c) ਅਧਿਕਤਮ ਲਾਭ

(d) ਨਾ ਲਾਭ ਨਾ ਹਾਨੀ

- 7) $MC=MR, AC=AR$ ਦੁਆਰਾ ਦੀਰਘ ਕਾਲੀਨ ਸੰਤੁਲਨ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- (a) ਪ੍ਰਤਿਯੋਗੀ ਫਰਮ ਦਾ (b) ਅਲਪ ਅਧਿਕਾਰੀ ਫਰਮ ਦਾ
- (c) ਏਕਾਧਿਕਾਰੀ ਫਰਮ ਦਾ (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- 8) ਕਿਸੇ ਫਰਮ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਬਿੰਦੂ ਤਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ
- (a) $TR=TVC$ (b) $TR=TC$
- (c) $TC=AVC$ (d) $MC=AC$
- 9) TR ਵਕਰ ਦਾ ਢਲਾਣ _____ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ (AR, MR)
- 10) $TR-TVC =$ _____ (ਸਕਲ ਲਾਭ, ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ)

UNIT – IV

ਪਾਠ-11 ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੂਪ

- 1) ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
- 3) ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 4) ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 5) ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 6) ਕਿਹੜੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਮਤ ਵਿਭੇਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 7) ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਵੱਕਰ ਦੀ ਢਲਾਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 8) ਵਪਾਰ ਗੁੱਟ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 9) ਪੇਟੈਂਟ ਅਧਿਕਾਰ ਕੀ ਹੈ?
- 10) ਪੂਰਣ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਵੱਕਰ ਦਾ ਆਕਾਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ?
- 11) ਵਸਤੂ ਦੀ ਸਮਰੂਪਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 12) ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਚੁਣ ਕੇ ਭਰੋ।
 - (i) ਕੀਮਤ ਵਿਭੇਦ.....ਵਿਚ ਸੰਭਵ ਹੈ (ਏਕਾਧਿਕਾਰ/ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ)
 - (ii) ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ.....(ਹੈ/ਨਹੀਂ ਹੈ)
 - (iii) ਏਕਾਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ.....ਵਿਕਰੇਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਇਕ/ਕਈ)
 - (iv) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦਾ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੀ ਵਿਕਰੇਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰਬਜ਼ਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਅਪੂਰਣ/ਏਕਾਧਿਕਾਰੀ)
 - (v) ਪੇਟੈਂਟ ਅਧਿਕਾਰਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 - (a) ਪੇਟੈਂਟ ਅਧਿਕਾਰੀ (b) ਵਪਾਰ ਗੁੱਟ
 - (c) ਸਰਕਾਰ (d) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
 - (vi) ਕੋਕਾ ਕੋਲਾ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ.....ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹੈ।
 - (a) ਅਲਪ ਅਧਿਕਾਰ (b) ਏਕਾਧਿਕਾਰ

- (c) ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- (vii) ਇਕ ਸਮੂਹ ਜੋ ਉਤਪਾਦਨ ਤੇ ਕੀਮਤ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮੂਹਿਕ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਸੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਉਸ ਨੂੰਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
- 9) ਅਲਪਕਾਲ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 10) ਦੀਰਘਕਾਲ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 11) ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਵਹਾਰਿਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਪਾਠ-12 ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ ਵਿਚ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਣ

- 1) ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 2) ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀਮਤ ਕੌਣ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ?
- 3) ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਵਾਧੂ ਮੰਗ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 4) ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਵਾਧੂ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 5) ਬਾਜ਼ਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
- 6) ਪੂਰਤੀ ਵਧਣ ਨਾਲ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ?
- 7) ਜਦੋਂ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਪੂਰਤੀ ਨਾਲੋਂ ਜਿਆਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ?
- 8) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ।
 - (i) ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪੂਰਤੀ ਵਕਰ ਇਕ ਖੜੀ ਸਿੱਧੀ ਰੇਖਾ Y ਅਕਸ਼ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਅਵਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(a) ਦੀਰਘ ਕਾਲ	(b) ਅਲਪ ਕਾਲੀਨ
(c) ਅਤਿ ਅਲਪ ਕਾਲੀਨ	(d) ਬਾਜ਼ਾਰ ਕਾਲ
 - (ii) ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਮੰਗ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਵਿੱਚਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(a) ਕਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।	(b) ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
(c) ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ	(d) ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
 - (iii) ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤਰਾਹੀਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(a) ਫਰਮ	(b) ਉਦਯੋਗ
(c) ਸਾਝੇਦਾਰੀ ਫਰਮ	(d) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
 - (iv) ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਉਹ ਕੀਮਤ ਹੈ ਜਿਥੇ ਵਸਤੂ ਦੀਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(a) ਆਮਦਨ ਤੇ ਲਾਗਤ ਦੋਨੋ	(b) ਮੰਗ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀ ਦੋਨੋ
(c) ਨਾ ਲਾਭ ਨਾ ਹਾਨੀ	(d) ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
 - (v) ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਮਤ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਤੋਂਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਘੱਟ/ਵੱਧ)

PART-B

UNIT – V

ਪਾਠ-1 ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ

- 1) ਸਮਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਕੇਨਜ਼ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦਾ ਸਾਲ ਵੀ ਦੱਸੋ।
- 2) ਸਮਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 3) ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਸਮਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਜਨਮਦਾਤਾ ਕੌਣ ਹੈ?
- 4) ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਚੁਣ ਕੇ ਭਰੋ :-
 - (i) ਸਮਸ਼ਟੀਗਤ ਅਤੇ ਵਿਅਸ਼ਟੀਗਤ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ ਹੈ। (ਪੂਰਨ/ਅਪੂਰਨ)
 - (ii) ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਅਧਿਐਨਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਵਿਅਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ/ ਸਮਸ਼ਟੀਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ)
 - (iii) ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚ ਵਿਅਸ਼ਟੀ ਚਰਾਂ ਨੂੰਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਸਥਿਰ/ਅਸਥਿਰ)
 - (iv) ਸਮਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਸਬੰਧਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ ਹੈ। (ਵਿਅਕਤੀਗਤ/ ਸੰਪੂਰਨ)
 - (v) ਦੀ ਸਮਸ਼ਿਆ ਸਮੱਸ਼ਟੀ-ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ। (ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਫਰਮ ਦਾ ਕੀਮਤ ਪੱਧਰ)

ਸਹੀ ਚੁਣੋ :-

- 5) ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
 - (a) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾ
 - (b) ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਦਾ
 - (c) ਸੰਪੂਰਨ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ
 - (d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- 6) ਕੇਨਜ਼ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।
 - (a) ਮਿਸ਼ਰਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ
 - (b) ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਯੰਤਰਣ
 - (c) ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ
 - (d) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- 7) ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ।
 - (a) ਸੰਪੂਰਨ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਿਤ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨਾਲ
 - (b) ਸਾਧਾਰਨ ਕੀਮਤ ਪੱਧਰ ਨਾਲ
 - (c) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਨਾਲ
 - (d) ਉਪਰਲੇ ਸਾਰੇ।

ਪਾਠ-2 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮਾਪ – ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਾਪ ਅਤੇ ਇਕ ਜਾਣ ਪਛਾਣ

- 1) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
- 2) ਆਮਦਨ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਹੜੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?
- 3) ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੱਸੋ?
- 4) ਇੱਕ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਗੋਲ ਖੇਤਰ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਜ ਹੈ?
- 5) ਤੀਜੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ?
- 6) ਉਤਪਾਦ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 7) ਸਟਾਕ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੀ ਹੈ?
- 8) ਮੱਧਵਰਤੀ ਉਪਭੋਗ ਕੀ ਹੈ,
- 9) ਲਾਭ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ?
- 10) ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ ਕੀ ਹੈ?
- 11) ਪਰਿਚਾਲਨ ਬੇਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਮਦਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ?
- 12) ਮਿਸ਼ਰਤ ਆਮਦਨ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 13) ਲਾਭਾਂਸ਼ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 14) ਨਿਗਮ ਕਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 15) ਅਣਵੰਡੇ ਲਾਭ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 16) ਦੇਹਰੀ ਗਣਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਦੱਸੋ।
- 17) ਅੰਤਿਮ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਓ।
- 18) ਮੱਧਵਰਤੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਓ।

ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

19) ਘਿਸ਼ਾਵਟ ਖਰਚਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

- | | |
|------------------------|---------------------------|
| (a) ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ GNP | (b) ਸਾਧਨ ਲਾਗਤ ਤੇ NNP |
| (c) ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ NNP | (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ |

20) ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ GNP = _____

- | | |
|---|--------------------------------------|
| (a) ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ GDP-ਘਿਸ਼ਾਵਟ | (b) ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ GDP+ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ |
| (c) ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ GDP+ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ | (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ |

21) ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਚੁਣ ਕੇ ਭਰੋ :

- (i) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ..... ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (ਚਾਲੂ ਹਸਤਾਂਤਰਣ/ਪੂਜੀਗਤ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ)
- (ii) ਅਚਲ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਉਪਭੋਗ = ਟੁੱਟ ਭੱਜ + ਅਪ੍ਰਚਲਨ + _____ (ਦੁਰਘਟਨਾ-ਵਸ਼ ਹਾਨੀ, ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ)

- (iii) ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ GDP= ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ NDP+ _____ (ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ, ਘਿਸ਼ਾਵਟ ਮੁੱਲ)
- (iv) ਜਾਪਾਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਜਦੂਤ ਭਾਰਤ ਦੇਦਾ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ। (ਸਧਾਰਨ ਨਿਵਾਸੀ, ਗੈਰ-ਨਿਵਾਸੀ)
- (v) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਆਮਦਨ = ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ + _____ + ਵਿਸ਼ਵ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਚਾਲੂ ਹਸਤਾਂਤਰਣ (ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ, ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ)

ਪਾਠ-3 'ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦ ਦਾ ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ'

- 1) ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 2) ਵਾਸਤਵਿਕ ਪ੍ਰਵਾਹ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 3) ਮੌਦਰਿਕ ਪ੍ਰਵਾਹ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 4) ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤਰ ਦੱਸੋ।
- 5) ਸਮਾਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 6) ਛੇਦਰ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾ ਦਿਓ।
- 7) ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਚੁਣ ਕੇ ਭਰੋ।
 - (i) ਮੌਦਰਿਕ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ.....ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। (ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ, ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ)
 - (ii) ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਖੇਤਰ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾਕਰਦਾ ਹੈ। (ਉਪਭੋਗ, ਉਤਪਾਦਨ)
 - (iii) ਉਪਭੋਗ, ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ.....ਹੈ। (ਸਮਾਵੇਸ਼, ਵਾਪਸੀ)
 - (iv) ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮਾਂ-ਅਵੱਧੀ ਵਿਚ ਮਾਪੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ.....ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਸਟਾਕ, ਪ੍ਰਵਾਹ)
 - (v)ਇਕ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਰ ਹੈ। (ਮੁਦਰਾ, ਉਪਭੋਗ, ਧਨ)

ਸਹੀ ਚੁਣੋ।

- 8) ਵਿੱਤੀ ਖੇਤਰ ਉਹ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜੋ :
 - (a) ਉਧਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ
 - (b) ਜਮਾਵਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ
 - (c) ਦੋਵੇਂ (a) ਅਤੇ (b)
 - (d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- 9) ਆਮਦਨ ਦੇ ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤਰੀ ਮਾਡਲ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।
 - (a) ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਖੇਤਰ
 - (b) ਉਤਪਾਦਕ ਖੇਤਰ
 - (c) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਖੇਤਰ
 - (d) ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ

UNIT – VI

ਪਾਠ-4 ਸਮਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਮੰਗ, ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਣਾਵਾਂ

- 1) ਸਮੱਗਰ ਮੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਸਮੱਗਰ ਪੂਰਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 3) ਸਮੱਗਰ ਮੰਗ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੱਤ ਦੱਸੋ।
- 4) ਉਪਭੋਗ ਫਲਨ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- 5) ਬੱਚਤ ਫਲਨ ਕੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ?
- 6) ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 7) ਬੱਚਤ ਪ੍ਰਵਿਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 8) ਔਸਤ ਬੱਚਤ ਪ੍ਰਵਿਤੀ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?
- 9) ਸੀਮਾਂਤ ਬੱਚਤ ਪ੍ਰਵਿਤੀ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਰਮੂਲਾ ਦੱਸੋ।
- 10) ਪਤਾ ਕਰੋ?
 - (a) $MPC+MPS=$ _____
 - (b) $1-MPC =$ -----
 - (c) $1-MPS=$ -----
- 11) ਜੇਕਰ $MPC = 0.75$ ਹੈ ਤਾਂ MPS ਪਤਾ ਕਰੋ?
- 12) ਜੇਕਰ $MPS = 0.65$ ਹੈ ਤਾਂ MPC ਪਤਾ ਕਰੋ?
- 13) ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ?

ਸਹੀ ਚੁਣੋ :

- 14) ਔਸਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿਤੀ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

(a) $\frac{Y}{C}$	(b) $\frac{C}{Y}$
(c) $\frac{\Delta Y}{\Delta C}$	(d) $\frac{\Delta C}{\Delta Y}$
- 15) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਹੀ ਹੈ :

(a) $MPC+MPS=1$	(b) $1-MPS=MPC$
(c) $1-MPC=MPS$	(d) ਉਪਰਲੇ ਸਾਰੇ
- 16) ਕੁੱਲ ਮੰਗ ਕੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ?

(a) ਸੰਭਾਵਿਤ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ	(b) ਸੰਭਾਵਿਤ ਕੁੱਲ ਖਰਚ
(c) ਨਿਊਤਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ	(d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- 17) ਜਿਹੜਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਆਮਦਨ/ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ:

(a) ਸਵੈਚਾਲਿਤ ਨਿਵੇਸ਼	(b) ਸ਼ੁੱਧ ਨਿਵੇਸ਼
(c) ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਿਵੇਸ਼	(d) ਵਾਸਤਵਿਕ ਨਿਵੇਸ਼
- 18) ਜੇ $MPC=40\%$ ਹੈ ਤਾਂ MPS ਹੋਵੇਗਾ?

- (a) 40% (b) 60%
(c) 50% (d) 40%

19) ਸ਼ਪੀਰੋ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ.....ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

- (a) ਕਾਰਜਕਾਲ (b) ਕਾਰਜ ਕਰਣ
(c) ਆਰਥਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ (d) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ

20) ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਦੱਸੋ।

1. ਖੁਲੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ, $AD=C+I+G+X-M$ (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
2. ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਆਮਦਨ ਪੱਧਰ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
3. ਆਮਦਨ ਦੀ ਸਮਾਨ ਵੰਡ ਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ ਵੱਧਦੀ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
4. ਸਵੈਚਾਲਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
5. ਕੁੱਲ ਮੰਗ ਸਿਰਫ ਉਪਭੋਗ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
6. ਔਸਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੀ ਆਮਦਨ ਪੱਧਰ ਤੇ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
7. ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਵਿਅਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)

UNIT – VI ਪਾਠ-5 ‘ਆਮਦਨ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ’

- 1) ਕੋਨਜ਼ੀਅਨ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਭੋਗ ਫਲਨ ਦਾ ਸਮੀਕਰਣ ਦੱਸੋ?
- 2) ਕੋਨਜ਼ੀਅਨ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਚਤ ਫਲਨ ਦਾ ਸਮੀਕਰਣ ਦੱਸੋ?
- 3) ਕਲਾਸੀਕਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ ਕਿੱਥੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 4) ਭਰਣ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ?
- 5) ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ?

ਸਹੀ ਚੁਣੋ :

- 6) ਆਮਦਨ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਪੱਧਰ

(a) ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਪੱਧਰ (b) ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਪੱਧਰ
(c) ਦੋਵੇਂ (a) ਅਤੇ (b) (d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- 7) AS ਅਤੇ AD ਅਤੇ S ਅਤੇ I ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਸੰਤੁਲਨ ਉਦੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ

(a) $AS=AD$ (c) ਦੋਵੇਂ (a) ਅਤੇ (b)
(b) $S=I$ (d) ਕੋਈ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ
- 8) ਘੱਟ ਮੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਉਤਪਾਦਨ, ਘੱਟ ਆਮਦਨ, ਘੱਟ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ.....ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

(a) ਸਫੀਤਕ (b) ਮੰਦੀ

- (c) ਅਸਫੀਤਕ (d) ਉਪਰਲੇ ਸਾਰੇ
- 9) ਅਤਿ ਵੱਧ ਮੰਗ ਦਾ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਪਰਿਣਾਮ ਹੈ।
 (a) ਕੀਮਤ ਪੱਧਰ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (b) ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਅਧਿਕ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ
 (c) ਦੋਨੋਂ (a) ਅਤੇ (b) (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- 10) ਕੁੱਲ ਪੂਰਤੀ ਤੇ ਕੁੱਲ ਮੰਗ ਅਤੇ ਬੱਚਤ ਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੰਤੁਲਨ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਭਵ ਹਨ।
 (a) ਪੂਰਨ ਰੁਜਗਾਰ (b) ਅਪੂਰਨ ਰੁਜਗਾਰ
 (c) ਅਤਿ ਪੂਰਨ ਰੁਜਗਾਰ (d) ਉਪਰਲੇ ਸਾਰੇ

ਪਾਠ-6 'ਘੱਟ ਅਭਾਵੀ ਅਤੇ ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗਦੀਆਂ ਸਮਸਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਾਅ'

- ਉਤਪਾਦਨ ਤੇ ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ?
- ਰੁਜਗਾਰ ਤੇ ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ?
- ਜੇਕਰ ਕੁੱਲ ਮੰਗ, ਕੁੱਲ ਪੂਰਤੀ ਤੇ ਅਧਿਕ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਆਮਦਨ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ?
- ਨਿਊਨ ਮੰਗ ਹੋਣ ਤੇ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਆਮਦਨ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ?

ਸਹੀ ਚੁਣੋ :

- ਨਿਊਨਤਮ ਮੰਗ ਅਵਸਥਿਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 (a) ਅਲਪ-ਉਤਪਾਦ (b) ਅਲਪ-ਆਮਦਨ
 (c) ਅਲਪ-ਰੁਜਗਾਰ (d) ਉਪਰਲੇ ਸਾਰੇ
- ਅਤਿ ਵੱਧ ਮੰਗ ਉਹ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰ ਮੰਗ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਰੁਜਗਾਰ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮੱਗਰ ਪੂਰਤੀ ਨਾਲੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 (a) ਅਧਿਕ (b) ਘੱਟ
 (c) ਬਰਾਬਰ (d) ਇਹ ਸਾਰੇ
- ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸਦਾ ਮਾਪ ਹੈ?
 (a) $AD > AS$ (b) $AD < AS$
 (c) $AD = AS$ (d) $AD \times AS$
- ਅਤਿ ਵੱਧ ਮੰਗ ਦਾ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਪਰਿਣਾਮ ਹੈ?
 (a) ਕੀਮਤ ਪੱਧਰ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (c) ਦੋਨੋਂ (a) ਅਤੇ (b)
 (b) ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਅਧਿਕ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ (d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪਾਠ-7 ਨਿਵੇਸ਼ ਗੁਣਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਜ-ਕ੍ਰਮ

- 1) ਜੇਕਰ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ 0.4 ਤਾਂ ਗੁਣਕ ਕਿਤਨਾ ਹੋਵੇਗਾ?
- 2) ਜੇਕਰ ਸੀਮਾਂਤ ਬੱਚਤ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ 0.6 ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਣਕ ਕਿੰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ?
- 3) ਕੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਠੀਕ ਹਨ ਜਾਂ ਗਲਤ

a) $\Delta Y = \left[\frac{1}{1-MPC} \right] \Delta I$ b) $\Delta Y = \left[\frac{1}{MPS} \right] \Delta I$ c) $K = \left[\frac{1}{1-MPC} \right]$

- 4) ਜੇਕਰ ਸਾਰੀ ਵਾਧੂ ਆਮਦਨ ਵਾਧੂ ਉਪਭੋਗ ਤੇ ਖਰਚ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਗੁਣਕ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ?

ਹੇਠ ਲਿਖ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ।

- 5) ਜੇ $MPC=0$ ਤਾਂ ਗੁਣਕ ਦਾ ਮੁੱਲ ਹੋਵੇਗਾ?

- | | |
|-------|--------------|
| (a) 1 | (b) 2 |
| (c) 0 | (d) ∞ |

- 6) ਗੁਣਕ ਕਿਹੜੇ ਸੂਤਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

- | | |
|-----------------------|-----------------------|
| (a) $\frac{1}{MPC}$ | (b) $\frac{1}{1-MPC}$ |
| (c) $\frac{1}{1+MPC}$ | (d) $\frac{1}{1-MPS}$ |

- 7) ਗੁਣਕ = _____

- | | |
|---------------------------------|---------------------------------|
| (a) $\frac{\Delta I}{\Delta Y}$ | (b) $\frac{\Delta Y}{\Delta I}$ |
| (c) $\frac{\Delta I}{\Delta Y}$ | (d) $\frac{\Delta Y}{\Delta C}$ |

- 8) ਜੇ $MPS = \frac{1}{4}$ ਹੈ, ਗੁਣਕ ਦਾ ਮੁੱਲ ਹੋਵੇਗਾ?

- | | |
|-------|-------|
| (a) 4 | (b) 2 |
| (c) 8 | (d) 6 |

- 9) ਸਹੀ/ਗਲਤ ਦੱਸੋ?

1. ਗੁਣਕ ਦੋ ਧਾਰੀ ਤਲਵਾਰ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
2. ਜੇ MPC ਜ਼ੀਰੋ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਣਕ 1 ਹੋਵੇਗਾ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
3. ਗੁਣਕ ਦਾ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ ਵਿਪਰੀਤ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
4. ਜੇ $MPC=0.75$ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਣਕ ਦਾ ਮੁੱਲ 5 ਹੋਵੇਗਾ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)

- 10) ਨਿਊਨ ਅਤੇ ਅਤਿ-ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਾਅ ਹਨ?

- (a) ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਨੀਤੀ (b) ਮੌਦਰਿਕ ਨੀਤੀ
 (c) ਦੋਨੋਂ (a) ਅਤੇ (b) (d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- 11) ਸਿੱਖਿਆ, ਜਨ-ਸਿਹਤ ਆਦਿ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਖਰਚ ਕਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
 (a) ਸਰਵਜਨਕ ਨਿਰਮਾਣ (b) ਸਰਵਜਨਕ ਕਲਿਆਣ
 (c) ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ (d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- 12) ਖੁਲ੍ਹੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ?
 (a) ਕੇਵਲ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦਾ ਵੇਚਣਾ (b) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰੰਸੀ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ
 (c) ਪ੍ਰਥਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦਾ ਖਰੀਦਣਾ (d) ਪ੍ਰਥਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦਾ ਖਰੀਦਣਾ ਤੇ ਵੇਚਣਾ
- 13) ਸਸਤੀ ਮੌਦਰਿਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ?
 (a) ਸਾਖ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨਾ (b) ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ
 (c) ਅਵਸਥੀਤਿਕ ਅੰਤਰਾਲ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨਾ (d) ਇਹ ਸਾਰੇ
- 14) ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ
 (a) ਆਮਦਨ ਨੀਤੀ (b) ਖਰਚ ਨੀਤੀ
 (c) ਬਜਟ ਜਾਂ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਖਰਚ ਨੀਤੀ (d) ਬੈਂਕ ਦਰ ਨੀਤੀ

UNIT – VII

ਪਾਠ-7 ਮੁਦਰਾ-ਅਰਥ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਕਾਰਜ

- 1) ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੱਸੋ?
- 2) ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਦੋ ਕੰਮ ਦੱਸੋ?
- 3) ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਕੰਮ ਕੀ ਹਨ?
- 4) ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਅਚਨਚੇਤੀ ਕੰਮ ਦੱਸੋ?
- 5) ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ?
- 6) ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਉਤਪਾਦਕ ਕੌਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

ਸਹੀ ਚੁਣੋ :

- 7) ਵਸਤੂ-ਵਸਤੂ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਵਿੱਚ
 (a) ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (b) ਵਸਤੂ ਵਟਾਦਰਾਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਪ੍ਰਚਲਨ ਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 (c) ਦੋਨੋਂ (a) ਅਤੇ (b) (d) ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

- 8) ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਲਈ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਗੁਣ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
- (a) ਮਨਜ਼ੂਰੀ (b) ਮੁੱਲ ਵਿਚ ਸਥਿਰਤਾ
(c) ਟਿਕਾਉਪਨ (d) ਪਹਿਚਾਣ
- 9) ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੁੱਲ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ.....ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ?
- (a) ਸਿੱਕੇ (b) ਬਿੱਲ
(c) ਕੰਰਸੀ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਜਮਾਂ (d) ਸੋਨਾ ਅਤੇ ਨੋਟ
- 10) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
- (a) ਮੁੱਲ ਦਾ ਸੰਚਯ (b) ਮੁੱਲ ਦਾ ਮਾਪ ਢੰਡ
(c) ਮੁੱਲ ਦਾ ਹਸਤਾਂਤਰਨ (d) ਸ਼ਾਖ ਦਾ ਆਧਾਰ
- 11) ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਚੁਣਕੇ ਭਰੋ।
- (i) ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ.....ਹੈ। (ਤਰਲਤਾ/ਅਤਰਲਤਾ)
(ii) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬ੍ਰਾਂਡਸ.....ਹੈ। (ਨਿਕਟ ਮੁਦਰਾ/ ਮੁਦਰਾ)
(iii) ਇੱਕ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ.....ਮੁਦਰਾ ਹੈ। (ਵਾਸਤਵਿਕ/ ਇੱਛੁਕ)
(iv) ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ.....ਦੇ ਕੋਲ ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਸਟਾਕ। (ਜਨਤਾ, ਪੂਰਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ)
(v) ਮੁੱਲ ਦਾ ਸੰਚਯ ਮੁਦਰਾ ਦਾ.....ਕੰਮ ਹੈ। (ਗੌਣ, ਮੁੱਖ)

ਪਾਠ-8 ਬੈਂਕਿੰਗ-ਵਾਪਰਿਕ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ

- 1) ਵਪਾਰਿਕ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਵਪਾਰਿਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 3) ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਕਿਸ ਕੋਲ ਹੈ?
- 4) ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 5) ਬੈਂਕ ਦਰ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

ਸਹੀ ਚੁਣੋ :

- 6) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਵਰ ਡਰਾਫਟ ਸੁਵਿਧਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਬੈਂਕ
- (a) ਗ੍ਰਾਹਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੀ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਉਵਰ ਡਰਾਫਟ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। (b) ਗ੍ਰਾਹਕ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਬੱਧ ਜਮਾਂ ਬਚਤਾਂ ਨੂੰ ਕਢਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
(c) ਗ੍ਰਾਹਕ ਨੂੰ ਚਾਲ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਪੈਸੇ ਕਢਵਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ।
- 7) ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕ੍ਰੇਡਿਟ ਕਾਰਡ
- (a) ਉਪਭੋਗਤਾ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ (b) ਅਰਥ ਵਿਸਥਾ ਦੀ ਕੁੱਲ ਮੁੰਗ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ

- (c) ਦੋਨੋਂ (a) ਅਤੇ (b) (d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- 8) ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੰਮ ਹਨ
 (a) ਜਮਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ (b) ਲਾਕਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣਾ
 (c) ਚਾਲੂ ਖਾਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ (d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- 9) ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਹੈ।
 (a) ਏਜੰਟ ਦੀ ਤਰਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ (b) ਲਾਕਰ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣਾ
 (c) ਸੰਦਰਭ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ (d) ਜਮਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ
- 10) ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ।
 (i) ਉਹ ਬੈਂਕ ਜੋ ਅਲਪਕਲੀਨ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ.....ਬੈਂਕ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ (ਉਦਯੋਗਿਕ/ ਵਪਾਰਿਕ)
 (ii) ਸਾਖ ਗੁਣਕ = _____ (ਮੰਗ ਜਮਾਵਾਂ/ਨਕਦ ਜਮਾਵਾਂ, ਨਕਦ ਜਮਾਵਾਂ/ਮੰਗ ਜਮਾਵਾਂ)

UNIT – VIII

ਪਾਠ-8 ਸਰਕਾਰੀ ਬਜਟ ਅਤੇ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ

- 1) ਸਰਕਾਰੀ ਬਜਟ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਰਜ਼ੇ ਰਾਜਸਵ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹਨ?
- 3) ਮੁੱਲ ਵਾਧਾ ਕਰਨ (VAT) ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 4) ਵਿਸ਼ਿਸਟ ਕਰ ਕੀ ਹਨ?
- 5) ਵਿਨਿਵੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ?
- 6) ਬਜਟ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 7) ਰਾਜਸਵ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 8) ਪੂੰਜੀਗਤ ਖਰਚੇ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 9) ਕੀ ਸੰਤੁਲਿਤ ਬਜਟ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਉਪਲਬਧੀ ਹੈ?
- 10) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।

ਸਹੀ ਚੁਣੋ :

- 11) ਕਰ ਇੱਕ
 (a) ਇੱਛੁਕ ਭੁਗਤਾਨ ਹੈ (b) ਕਾਨੂੰਨੀ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ
 (c) ਜਰੂਰੀ ਭੁਗਤਾਨ ਹੈ (d) ਉਪਰਲੇ ਸਾਰੇ
- 12) ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗੈਰ ਕਰ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
 (a) ਫੀਸ (b) ਲਾਇਸੈਂਸ ਅਤੇ ਪਰਮਿਟ
 (c) ਦੋਨੇ (a) ਅਤੇ (b) (d) ਆਮਦਨ ਕਰ ਤੇ ਸਰਚਾਰਜ

13) ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ :

1. ਸਰਕਾਰੀ ਬਜਟ ਇੱਕ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ.....ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਖਰਚ ਦਾ ਬਿਊਰਾ ਹੈ।
(ਅਨੁਮਾਨਤ, ਵਾਸਤਵਿਕ)
2. ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉੱਤੇ ਖਰਚ, ਵਿਆਜ ਭੁਗਤਾਨ ਉੱਤੇ ਖਰਚਾ, ਕਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਖਰਚ ਆਦਿ.....ਖਰਚੇ ਹਨ। (ਵਿਕਾਸ/ਵਿਕਾਸੇਤਰ)

UNIT – IX

ਪਾਠ-9 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਟਾਂਦਰਾਂ ਦਰ

- 1) ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੱਸੋ।
- 3) ਹਾਜ਼ਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 4) ਲੋਚਸ਼ੀਲ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਸਹੀ ਚੁਣੋ :

- 5) ਟਕਸਾਲੀ ਦਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ।
 - (a) ਸਮਾਨ ਖਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ
 - (b) ਦੋ ਕਰੰਸੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੋਨੇ ਦਾ ਭਾਰ
 - (c) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰੰਸੀ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀ
 - (d) ਦੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਮਤ
- 6) ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗੈਰ ਕਰ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
 - (a) ਵਿਪਰੀਤ
 - (b) ਪ੍ਰਤੱਖ
 - (c) ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ
 - (d) ਉਪਰਲੇ ਸਾਰੇ
- 7) ਲੋਚਸ਼ੀਲ ਵਟਾਂਦਰਾਂ ਦਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ?
 - (a) ਅਸਥਿਰਤਾ
 - (b) ਸਮੱਸ਼ਟੀਗਤ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਤਾਲ ਮੇਲ ਵਿਚ ਕਠਿਨਾਇਆਂ
 - (c) ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਸਥਿਰਤਾ
 - (d) ਉਪਰਲੇ ਸਾਰੇ
- 8) ਜੇ 50 ਰੁਪਏ 2 ਡਾਲਰ ਖਰੀਦਨ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹਨ ਤਾਂ ਵਟਾਂਦਰਾਂ ਦਰ ਹੈ?
 - (a) 50/- = 2 ਡਾਲਰ
 - (b) 25/- = 1 ਡਾਲਰ
 - (c) 50/- = 1 ਡਾਲਰ
 - (d) 100/- = 4 ਡਾਲਰ
- 9) ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਚੁਣ ਕੇ ਭਰੋ।
 1. ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਵਿਚ.....ਸਬੰਧ ਹੈ। (ਵਿਪਰੀਤ/ਪ੍ਰਤੱਖ)
 2. ਜਿਸ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਮੰਗ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਸ ਨੂੰ..... ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਅਸਮਤਾ ਦਰ/ਸਮਤਾ ਦਰ)
 3. ਵਾਇਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ.....ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਭੱਵਿਖ/ਵਰਤਮਾਨ)

ਪਾਠ-1● ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ

1) ਸਹੀ/ਗਲਤ ਦੱਸੋ।

1. ਨਿਰਯਾਤ ਦੇ ਆਯਾਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣ ਤੇ ਵਪਾਰ ਬਾਕੀ ਪੱਖ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
2. ਇੱਕ ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਨਾਤਮਕ ਮਦਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
3. ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਵਿੱਚ ਅਸੰਤੁਲਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਘਾਟੇ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
4. ਬੈਂਕਿੰਗ ਅਤੇ ਬੀਮਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਰਚਾ ਵਪਾਰ ਬਾਕੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)

2) ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ।

1. ਇਕ ਛੋਹਣ ਯੋਗ ਵਸਤੂ ਜਿਸਦੀ ਆਰਥਿਕ ਕੀਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨੂੰਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਸੇਵਾ/ਵਸਤੂ)
2. ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਬਾਕੀ ਸ਼ਾਮਲ। (ਹੁੰਦਾ ਹੈ/ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ)
3. ਉਹ ਖਾਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਅਤੇ ਅਯਾਤਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਪੱਖੀ ਅੰਤਰਨਾ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਰੱਖੀਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। (ਚਾਲੂ/ਪੂੰਜੀ)

ਸਹੀ ਚੁਣੋ।

3) ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

- | | |
|--|--|
| (a) ਨਿਰਯਾਤ ਅਤੇ ਆਯਾਤ ਦੀਆਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਮਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ | (b) ਸੋਨੇ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਅੰਤਰ |
| (c) ਨਿਰਯਾਤ ਅਤੇ ਆਯਾਤ ਦੀਆਂ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਮਦਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ | (d) ਇਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਰਥਿਕ ਸੌਦਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਲੇਖਾ |

4) ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਦੇ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਮਦਾਂ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਨ?

- | | |
|---------------------------|-----------------|
| (a) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ | (b) ਕਰਜ਼ੇ |
| (c) ਬੈਂਕਿੰਗ ਪੂੰਜੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ | (d) ਉਪਰਲੇ ਸਾਰੇ। |

PART - A UNIT - I

ਦੋ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

ਪਾਠ-1 ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਇੱਕ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

- 1) ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲ ਕੇ ਬਣਿਆ ਹੈ?
- 3) ਵਿਅਕਤੀ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 4) ਸਮਸ਼੍ਰੀ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 5) ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਦੁਰਲੱਭਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 6) ਸਾਧਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।
- 7) ਵਿਕਲਪ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 8) ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 9) ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਪਾਠ-2 ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ

- 1) ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਅਲਪ ਪ੍ਰਯੋਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਓ?
- 3) ਅਵਸਰ ਲਾਗਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 4) ਕੇਂਦਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕਿਉਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?
- 5) ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੱਸੋ।
- 6) ਸੀਮਾਂਤ ਅਵਸਰ ਲਾਗਤ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 7) ਉਤਪਾਦਨ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਕਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੀ ਹੈ?

ਪਾਠ-3 ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੰਤੁਲਨ

- 1) ਉਪਭੋਗਤਾ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 2) ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀ ਹੈ?
- 3) ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 4) ਕੁੱਲ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 5) ਸੀਮਾਂਤ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 6) ਘੱਟਦੇ ਸੀਮਾਂਤ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।

UNIT- II ਪਾਠ-4 (ਮੰਗ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ)

- 1) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮੰਗ ਸੂਚੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 2) ਬਜ਼ਾਰ ਮੰਗ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 3) ਮੰਗ ਵੱਕਰ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 4) ਮੰਗ ਫਲਨ ਦਰਸਾਓ?
- 5) ਨਿਮਨ ਕੋਟੀ ਵਸਤੂਆਂ ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?
- 6) ਮੰਗ ਵੱਕਰ ਦੇ ਰਿਣਾਤਮਕ ਹੋਣ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਕਾਰਣ ਦੱਸੋ।
- 7) ਮੰਗ ਵੱਕਰ ਦੇ ਧਨਾਤਮਕ ਹੋਣ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਕਾਰਣ ਦੱਸੋ।
- 8) ਤਿਰਛਾ ਕੀਮਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੀ ਹੈ?
- 9) ਮੰਗ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 10) ਮੰਗ ਦੇ ਸੁੰਗੜਣ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 11) ਮੰਗ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।

UNIT – II ਪਾਠ-5 ਮੰਗ ਦੀ ਲੋਚ

- 1) ਮੰਗ ਦੀ ਲੋਚ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਚ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 3) ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਚ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੱਸੋ।
- 4) ਪੂਰਨ ਲੋਚਦਾਰ ਮੰਗ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 5) ਪੂਰਨ ਬੇਲੋਚਦਾਰ ਮੰਗ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 6) ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਚ ਦਾ ਮਾਪ ਕਿੰਨੀਆ ਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
- 7) ਜਦੋਂ ਆਲੂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ 8% ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਆਲੂ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿੱਚ 5% ਕਮੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਆਲੂ ਦੀ ਮੰਗ ਦੀ ਲੋਚ ਦੱਸੋ।

UNIT – III

ਪਾਠ-6 ਉਤਪਾਦਨ ਫਲਨ : ਇਕ ਸਾਧਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਅਤੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ

- 1) MPP ਦਾ ਸਮਾਨ ਆਕਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 2) APP ਦਾ ਸਮਾਨ ਆਕਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 3) ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 4) ਸਾਧਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 5) ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 6) ਉਤਪਾਦਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ?
- 7) ਘਟਦੇ ਵਧਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦਾ ਨਿਯਮ ਕੀ ਹੈ?
- 8) ਸਾਧਨ ਦੇ ਵਧਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 9) ਸਾਧਨ ਦੇ ਘਟਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 10) ਸਾਧਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

- 11) ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੱਖ ਦੱਸੋ?
- 12) ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਵਧਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 13) ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 14) ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਘਟਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 15) ਪੈਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਬੱਚਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ।
- 16) ਪੈਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਬਾਹਰੀ ਬੱਚਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ।
- 17) ਘਟਦੇ ਵਧਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਦੱਸੋ।

ਪਾਠ-7 ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ

- 1) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪੂਰਤੀ ਵੱਕਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਬਾਜ਼ਾਰ ਪੂਰਤੀ ਵੱਕਰ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 3) ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਲੋਚ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 4) ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
- 5) ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਕੁਚਨ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
- 6) ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵੱਕਰ ਉਪਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸੰਚਲਨ ਕਿਸ ਕਾਰਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 7) ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵੱਕਰ ਉਪਰ ਨੂੰ ਸੰਚਲਨ ਕਿਸ ਕਾਰਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 8) ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਚ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
- 9) ਪੂਰਤੀ ਕਦੋਂ ਜਿਆਦਾ ਲੋਚਦਾਰ ਹੁੰਦੀ ; ਹੈ?
- 10) ਪੂਰਤੀ ਕਦੋਂ ਘੱਟ ਲੋਚਦਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 11) ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਸਿਫਰ ਲੋਚ ਤੋਂ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
- 12) ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਲੋਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ?
- 13) ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਭੰਡਾਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।

ਪਾਠ-8 ਲਾਗਤ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ

- 1) ਪ੍ਰਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਲਾਗਤਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਕਿਹੜੇ ਖਰਚੇ ਪ੍ਰਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਲਾਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ?
- 3) ਨਿੱਜੀ ਲਾਗਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 4) ਸਮਾਜਿਕ ਲਾਗਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 5) ਕੁਲ ਲਾਗਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ-2 ਲਾਗਤਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?
- 6) ਉਤਪਾਦਨ ਲਾਗਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 7) ਮੁਦਰਾ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਲਾਗਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਪਾਠ-9 ਆਮਦਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ

- 1) ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।

- 3) ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 4) ਔਸਤ ਆਮਦਨ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 5) ਜਦੋਂ MR ਸਿਫ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਦ TR ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲਦਾ ਹੈ?
- 6) TR, AR ਅਤੇ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੈ?
- 7) ਏਕਾਧਿਕਾਰੀ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਔਸਤ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਵਕਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰੋ?
- 8) ਔਸਤ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧ ਦੱਸੋ।
- 9) ਏਕਾਧਿਕਾਰੀ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਵਕਰ ਦਾ ਕੀ ਅਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਪਾਠ-10 ਉਤਪਾਦਕ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ

- 1) ਸਮਸਤਰ ਬਿੰਦੂ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?
- 2) ਸੁੱਧ ਲਾਭ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 3) ਉਤਪਾਦਨ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਿੰਦੂ ਕਿਹੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 4) ਕੁੱਲ ਲਾਭ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 5) ਜਦੋਂ ਨਵੀਆਂ ਫਰਮਾਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਬਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ?
- 6) ਅਲਪਕਾਲ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਫਰਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਜਾਣ ਤਾਂ ਫਰਮਾਂ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ?
- 7) ਉਤਪਾਦਕ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੀ ਦੱਸੋ।
- 8) ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਫਰਮ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੱਸੋ।

UNIT – IV

ਪਾਠ-11 ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੂਪ

- 1) ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ AR ਅਤੇ MR ਵੱਕਰਾਂ ਦਾ ਕੀ ਅਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 2) ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ AR ਅਤੇ MR ਬਰਾਬਰ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
- 3) ਕੀਮਤ ਵਿਭੇਦ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 4) ਵਪਾਰ ਗੁੱਟ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 5) ਪੇਟੇਂਟ ਅਧਿਕਾਰ ਕੀ ਹੈ?
- 6) ਅਪੂਰਣ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸੰਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ?
- 7) ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ, ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪ ਦੱਸੋ।
- 8) ਪੂਰਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਫਰਮ ਕੀਮਤ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 9) ਪੂਰਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰ ਵਸਤਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 10) ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਵਕਰ ਦਾ ਕੀ ਅਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 11) ਪੇਟੇਂਟ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮੰਤਵ ਦੱਸੋ।
- 12) ਵਸਤੂ ਭਿੰਨਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 13) ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਵਕਰ ਵੱਧ ਲਚਕਦਾਰ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 14) ਵਿਕਰੀਲਾਗਤਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਾਗਤਾਂ ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?
- 15) ਅਲਪ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਪਾਠ-12 ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਿਤਾ ਵਿਚ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਣ

- 1) ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਬਾਜ਼ਾਰ ਸਮਾਂ ਕੀ ਹੈ?
- 3) ਵਸਤੂ ਦੀ ਵਾਧੂ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 4) ਅਲਪਕਾਲ ਅਤੇ ਦੀਰਘਕਾਲ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 5) ਮੰਗ ਵਧਣ ਅਤੇ ਘਟਣ ਨਾਲ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ?
- 6) ਜਦੋਂ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਮੰਗ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ?
- 7) ਜਦੋਂ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ?
- 8) ਜਦੋਂ ਮੰਗ ਪੂਰਣ ਤੋਰ ਤੇ ਲੋਚਦਾਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ?
- 9) ਜਦੋਂ ਮੰਗ ਪੂਰਣ ਤੋਰ ਤੇ ਬੇਲੋਚਦਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ?
- 10) ਮੰਗ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਪੱਧਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

UNIT - V

ਪਾਠ-1 ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ

- 1) ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
- 2) ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।
- 3) ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੱਸੋ।
- 4) ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
- 5) ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।
- 6) ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਓ।
- 7) ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਦੱਸੋ।
- 8) ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ 'ਚਰਾਂ' ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਓ।

ਪਾਠ-2 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮਾਪ - ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਲ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਾਪ ਅਤੇ ਇਕ ਜਾਣ ਪਛਾਣ

- 1) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 3) ਉਤਪਾਦਕ ਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 4) ਦੇਸ਼ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 5) ਸਟਾਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
- 6) ਨਿਵੇਸ਼ ਜਾਂ ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 7) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੂੰਜੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 8) ਸ਼ੁੱਧ ਨਿਰਯਾਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 9) ਚਾਲੂ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

- 10) ਪੂੰਜੀ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 11) ਦੋਹਰੀ ਗਣਨਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 12) ਅੰਤਿਮ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ,
- 13) ਮੱਧਵਰਤੀ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ।
- 14) ਕੁੱਲ ਖਰਚ ਦੇ ਮੁੱਖ ਘਟਕ ਦੱਸੋ।
- 15) ਮੁੱਲ ਵਾਧਾ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਪਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਦੱਸੋ।
- 16) ਆਮਦਨ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਪਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਦੱਸੋ।
- 17) ਖਰਚ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਪਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਦੱਸੋ।
- 18) ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 19) ਨਿੱਜੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 20) ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।

ਪਾਠ-3 'ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦ ਦਾ ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ'

- 1) ਆਮਦਨ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹੀ ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 2) ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 3) ਛੇਦਰ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ?
- 4) ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕੀ ਹੈ?
- 5) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ ਹਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਵਾਹ?
 1. ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ
 - 2) ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਉਪਭੋਗ ਖਰਚ, ਨਿਵੇਸ ਨਿਰਯਾਤ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੂੰਜੀ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਜੰਨਸੰਖਿਆ
- 6) " ਸਾਰੇ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਆਮਦਨ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ " ਅਰਥ ਸਮਝਾਓ?
- 7) ਆਮਦਨ ਦੇ ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 8) ਤਿੰਨ ਖੇਤਰੀ ਮਾਡਲ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮਸ਼ਟੀ ਚਰ ਦੱਸੋ।
- 9) ਚਾਰ ਖੇਤਰੀ ਮਾਡਲ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮਸ਼ਟੀ ਚਰ ਦੱਸੋ।
- 10) ਸਮਾਵੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿਓ।
- 11) ਛੇਦਰ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿਓ।
- 12) ਆਮਦਨ ਦੇ ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹੈ?
- 13) ਮੌਦਰਿਕ ਅਤੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
- 14) ਆਮਦਨ ਦੇ ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- 15) ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।

UNIT – VI

ਪਾਠ-4 ਸਮਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਮੇਗ, ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਣਾਵਾਂ

- 1) ਕੁੱਲ ਮੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਤੱਤ ਦੱਸੋ।
- 2) ਕੁੱਲ ਪੂਰਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 3) ਉਪਭੋਗ ਫਲਨ ਕੀ ਹੈ?
- 4) ਬੱਚਤ ਫਲਨ ਕੀ ਹੈ?

- 5) ਸੀਮਾਂਤ ਬੱਚਤ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 6) ਔਸਤ ਬੱਚਤ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 7) MPC ਅਤੇ MPS ਵਿੱਚ ਸਬੰਧ ਦੱਸੋ।
- 8) ਨਿਯੋਜਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ?
- 9) ਵਾਸਤਵਿਕ ਬੱਚਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 10) ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ,
- 11) ਸਵੈਚਾਲਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 12) ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਸੀਮਾਂਤ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਕ ਤੱਤ ਦੱਸੋ?
- 13) ਪੂਰਣ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 14) ਨਿਯੋਜਤ ਬਚਤ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 15) ਔਸਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ?
- 16) ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ?
- 17) ਜੇਕਰ $MPS = 0.80$ ਹੋ ਤਾਂ MPC ਦਾ ਮੁੱਲ ਦੀ ਹੋਵੇਗਾ।
- 18) ਇੱਛੁਕ ਅਤੇ ਅਨੈਛਿਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 19) ਜੇਕਰ $APC=0.65$ ਹੈ ਤਾਂ APS ਕਿੰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ?

UNIT – VI ਪਾਠ-5 ‘ਆਮਦਨ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ’

- 1) ਸੰਤੁਲਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਪੂਰਣ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 3) ਅਲਪ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀ ਹੈ?
- 4) ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਪੱਧਰ ਕੀ ਹੈ?
- 5) ਪ੍ਰੋ. ਸੇ. (Prof. Say) ਨੇ ਪੂਰਤੀ ਬਾਰੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ?
- 6) ਜਿੱਥੇ $AS=AD$ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਸੰਤੁਲਨ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 7) ਸੰਤੁਲਨ ਆਮਦਨ ਕੀ ਹੈ?

ਪਾਠ-6 ‘ਘੱਟ ਅਭਾਵੀ ਅਤੇ ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗਦੀਆਂ ਸਮਸਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਾਅ’

- 1) ਅਭਾਵੀ ਮੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 3) ਅਸਫੀਤੀ ਅੰਤਰਾਲ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
- 4) ਸਫੀਤੀਜਨਕ ਅੰਤਰਾਲ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
- 5) ਚੱਕਰੀ ਉਤਾਰ ਚੜਾਅ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 6) ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਸਿੱਟੇ ਦੱਸੋ।
- 7) ਘੱਟ ਮੰਗ ਦੇ ਦੋ ਸਿੱਟੇ ਦੱਸੋ।
- 8) ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।
- 9) ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਕੀ ਹੈ?
- 10) ਰਾਕੋਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਔਜਾਰ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

- 11) ਸਫੀਤੀ ਅੰਤਰਾਲ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਉਪਾਅ ਦੱਸੋ।
- 12) ਮੌਦਰਿਕ ਨੀਤੀ ਕੀ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਲਿਖੋ।
- 13) ਨਕਦ ਰਾਖਵੀ ਅਨੁਪਾਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 14) ਉਧਾਰ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਂਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 15) ਘਾਟੇ ਦੀ ਵਿੱਤ ਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 16) ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ ਕੀ ਹਨ?
- 17) ਸਸਤੀ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗੀ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਕੀ ਹੈ?

ਪਾਠ-7 ਨਿਵੇਸ਼ ਗੁਣਾਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਜ-ਕ੍ਰਮ

- 1) ਗੁਣਕ ਕੀ ਹੈ?
- 2) ਗੁਣਕ ਕਿਹੜੇ ਸੂਤਰ ਰਾਹੀ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
- 3) ਗੁਣਕ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 4) ਸੀਮਾਂਤ ਬੱਚਤ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ ਤੇ ਗੁਣਕ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੈ?
- 5) ਗੁਣਕ ਦੀ ਅਨੁਕੂਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 6) ਗੁਣਕ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

UNIT – VII

ਪਾਠ-7 ਮੁਦਰਾ-ਅਰਥ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਕਾਰਜ

- 1) ਨਿਆਸ ਮੁਦਰਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਵਸਤੂ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 3) ਮੁੱਲ ਦੇ ਮਾਪ ਦੰਡ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 4) ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਆਦਰਸ਼ ਪੂਰਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 5) ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਦੋ ਗੌਣ ਕੰਮ ਦੱਸੋ?
- 6) ਵਸਤੂ ਵਟਾਂਦਰਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੱਸੋ?
- 7) ਮਿਆਦੀ ਜਮਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 8) ਮੰਗ ਜਮਾਂ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 9) ਮੁੱਲ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 10) ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਦੋ ਲਾਭ ਦੱਸੋ।
- 11) ਮੁਦਰਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਹਾਨੀਆਂ ਦੱਸੋ।
- 12) ਉੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਮੁਦਰਾ ਕੀ ਹੈ?

ਪਾਠ-8 ਬੈਂਕਿੰਗ-ਵਾਪਰਿਕ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ

- 1) ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।

- 3) “ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਇੱਕ ਉੱਚ ਬੈਂਕ ਹੈ” ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- 4) ਨਕਦ ਨਿਧੀ ਅਨੁਪਾਤ ਕੀ ਹੈ?
- 5) ਵਿਧਾਨਿਕ ਤਰਲਤਾ ਅਨੁਪਾਤ ਕੀ ਹੈ?
- 6) ਈ ਬੈਕਿੰਗ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 7) ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਘਟਕ ਦੱਸੋ।
- 8) ਆਧੁਨਿਕ ਬੈਕਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 9) ਵਪਾਰਿਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਦੋ ਗੌਣ ਕੰਮ ਦੱਸੋ।
- 10) ਵਪਾਰਿਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕੰਮ ਦੱਸੋ।

UNIT – VIII

ਪਾਠ-8 ਸਰਕਾਰੀ ਬਜਟ ਅਤੇ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ

- 1) ਰਾਜਸਵ ਖਰਚੇ ਦੀਆਂ ਮਦਾਂ ਦੱਸੋ।
- 2) ਬਜਟ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ।
- 3) ਬਜਟ ਘਾਟਾ ਕੀ ਹੈ?
- 4) ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਘਾਟੇ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 5) ਪੂੰਜੀਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਮਦਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
- 6) ਅੰਸੁਤਲਿਤ ਬਜਟ ਕੀ ਹੈ?
- 7) ਬੱਚਤ ਬਜਟ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 8) ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਕਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 9) ਪ੍ਰਤੀਗਾਮੀ ਕਰ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 10) ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਘਾਟੇ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 11) ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਨੂੰ ਰਾਜਸਵ ਖਰਚ ਕਿਉਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 12) ਸੰਤੁਲਿਤ ਬਜਟ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- 13) ਪੂੰਜੀਗਤ ਬਜਟ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
- 14) ਰਾਜਸਵ ਬਜਟ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
- 15) ਵਿਕਾਸ ਖਰਚ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

UNIT – IX

ਪਾਠ-9 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਟਾਂਦਰਾਂ ਦਰ

- 1) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਟਾਂਦਰਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
- 2) ਵਟਾਂਦਰਾ ਦੀ ਸੰਤੁਲਨ ਦਰ ਕੀ ਹੈ,
- 3) ਮੌਦਰਿਕ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
- 4) ਵਾਸਤਵਿਕ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 5) ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੀ ਅਗੇਤਰੀ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 6) ਪੂਰਣ ਪੱਖ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 7) ਵਾਅਦਾ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਕੀ ਹੈ?

- 8) ਚਾਲੂ ਬਜ਼ਾਰ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 9) ਸਥਿਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 10) ਲੋਚਸ਼ੀਲ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 11) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਣ ਦੱਸੋ।
- 12) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਣ ਦੱਸੋ।
- 13) ਸਥਿਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਦੇ ਦੋ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।
- 14) ਸਥਿਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਦੇ ਦੋ ਔਗੁਣ ਦੱਸੋ।

ਪਾਠ-10 ● ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ

- 1) ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਵਪਾਰ ਬਾਕੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 3) ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 4) ਇੱਕ ਪੱਖੀ ਅੰਤਰਣ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 5) ਵਪਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- 6) ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਵਿੱਚ ਚਾਲੂ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਮੱਦਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?
- 7) ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਦੇ ਪੂੰਜੀਗਤ ਖਾਤੇ ਦੀਆਂ ਮੱਦਾਂ ਦੱਸੋ?
- 8) ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਦੇ ਅਸੰਤੁਲਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਅਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਣ ਦੱਸੋ?
- 9) ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ?
- 10) ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਅਦਿੱਖ ਮਦਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 11) ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਭੁਗਤਾਨ ਸੰਤੁਲਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

PART-A

ਚਾਰ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

ਪਾਠ-1 ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ-ਇੱਕ ਜਾਣ ਪਛਾਣ

- 1) ਸਮਝਾਉ ਕਿ ਦੁਰਲੱਭਤਾ ਅਤੇ ਚੋਣ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 2) ਕੀ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਇੱਕ ਕਲਾ ਹੈ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 3) ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ?
- 4) ਦੁਰਲੱਭਤਾ ਅਤੇ ਚੋਣ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਚਲਦੇ ਹਨ।
- 5) ਵਿਅਕਤੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਸਮਸ਼੍ਰੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- 6) ਵਿਅਕਤੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਦੱਸੋ।
- 7) ਵਿਅਕਤੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।
- 8) ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼ਾਤਮਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- 9) ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

ਪਾਠ-2 ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ

- 1) ਕਿਵੇਂ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ? ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਕਿਉਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 2) ਉਤਪਾਦਨ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਕਰ ਮੂਲ ਬਿੰਦੂ ਵੱਲ ਅਵਤਲ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 3) ਇਕ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਕੇਂਦਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਲਿਖੋ?
- 4) ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅਵਸਰ ਲਾਗਤ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 5) ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਉਤਪਾਦਨ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਕਰ ਦਾ ਸਥਾਨ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 6) ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ , ਇਹ ਕਿਉਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?
- 7) ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਪੂਰਨ ਉਪਯੋਗ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 8) ਉਤਪਾਦਨ ਵਕਰ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਨਤੋਦਰ ਕਿਉਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?
- 9) ਉਤਪਾਦਨ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਕਰ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਅਵਸਰ ਲਾਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ?
- 10) ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਅਲਪ ਉਪਯੋਗ ਦੇ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਓ?
- 11) ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਸੁਯੋਗਤਾ ਪੂਰਨ ਉਪਯੋਗ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ? ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?
- 12) “ਉਤਪਾਦਨ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨਾ ਹੈ” ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 13) ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਤਪਾਦਨ ਵਕਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਤਰਕ ਦਿਓ?

ਪਾਠ-3 ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੰਤੁਲਨ

- 1) ਵਸਤੂ X ਦੇ ਉਪਭੋਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀਮਾਂਤ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਹੇਠਾਂ ਤਾਲਿਕਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ?

Unit of X	1	2	3	4	5
MU _X	10	9	7	3	-5

- 2) ਕਿਸੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਕੁੱਲ ਉਪਭੋਗਤਾ ਅਨੁਸੂਚੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਤਾਲਿਕਾ ਵਿੱਚ ਵਿਖਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਯੋਗਤਾ ਸੂਚੀ ਗਿਆਤ ਕਰੋ?

Unit of X	0	1	2	3	4	5
TU _X	0	15	27	38	48	55

- 3) ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੰਤੁਲਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿਓ?
- 4) ਰੇਖਾਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਉਪਭੋਗੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਉਪਭੋਗ ਸੰਤੁਲਨ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ?
- 5) ਕੁੱਲ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 6) ਘੱਟਦੀ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਯੋਗਤਾ ਦਾ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 7) ਉਪਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?

ਪਾਠ-4 ਮੰਗ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ

- 1) ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਤਾਲਿਕਾ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ-B ਦੀ ਮੰਗ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ਪਰਿਵਾਰ A ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ-C ਦੀ ਮੰਗ ਤਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੰਗ ਤਾਲਿਕਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਕੀਮਤ	ਪਰਿਵਾਰ A	ਪਰਿਵਾਰ B	ਪਰਿਵਾਰ C	ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੰਗ
7	6	-	11	26
6	8	-	16	36
5	12	-	22	51
4	17	-	30	71
3	24	-	42	98

- 2) ਇਕ ਘਰੇਲੂ ਇਸਤਰੀ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੰਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਤਿੰਨ ਨਿਰਧਾਰਕਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 3) ਮੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ, ਇੱਕ ਉਪਭੋਗੀ ਦੀ ਮੰਗ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਤੱਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ?
- 4) ਮੰਗ ਵਕਰ ਤੇ ਮੰਗ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 5) ਸਾਧਾਰਣ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਮੰਗ ਵਕਰ ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਸੱਜੇ ਵੱਲ ਕਿਉਂ ਝੁਕਦਾ ਹੈ?
- 6) ਸਾਧਾਰਣ ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਘਟੀਆ ਵਸਤੂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
- 7) ਮੰਗ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ? ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਵੀ ਦੱਸੋ?

- 8) ਮੰਗ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਅਤੇ ਸੁੰਗੜਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
- 9) ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਹੋਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਕਿਹੜੇ-2 ਹਨ?
- 10) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮੰਗ ਅਤੇ ਬਜ਼ਾਰ ਮੰਗ ਵਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 11) ਮੰਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 10) ਸਥਾਨਾਪੰਨ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
- 11) ਮੰਗ ਦੇ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਮੰਗ ਦੀ ਕਮੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਪਾਠ-5 ਮੰਗ ਦੀ ਲੋਚ

- 1) ਇਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੀਮਤ 5/- ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਾਈ ਹੋਣ ਤੇ 5● ਇਕਾਈਆਂ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ। ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਚ-2 ਹੈ। ਉਪਭੋਗਤਾ ਕਿਸ ਕੀਮਤ ਤੇ 8● ਇਕਾਈਆਂ ਖਰੀਦੇਗਾ?
- 2) ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਚ 0.5 ਹੈ। ਮੰਗ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ 4% ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੈ। ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਮਾਪ ਪਤਾ ਕਰੋ।
- 3) ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਟੇਬਲ ਤੋਂ ਕੀਮਤ ਮੰਗ ਦੀ ਲੋਚ ਪਤਾ ਕਰੋ?

ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਾਈ ਕੀਮਤ	ਮੰਗੀ ਗਈ ਮਾਤਰਾ
8	2●●
1●	15●

- 4) ਮੰਗ ਦੀ ਲੋਚ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ?
- 5) ਮੰਗ ਦੀ ਲੋਚ ਦੀ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੋ?
- 6) ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਕਾਰਨ ਲਿਖੋ?
- 7) ਮੰਗ ਦੀ ਲੋਚ ਮਾਪਣ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ?
- 8) ਬਿੰਦੂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗ ਦੀ ਲੋਚ ਕਿਵੇਂ ਮਾਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
- 9) ਅਨੁਪਾਤਿਕ ਵਿਧੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਚ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਾਪਦੇ ਹਾਂ?
- 10) ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੀਮਤ 5ਰੁ: ਤੇ ਵਧ ਕੇ 6ਰੁ: ਹੋਣ ਤੇ ਉਸਦੀ ਮੰਗ 10% ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਚ ਪਤਾ ਕਰੋ?
- 11) 10ਰੁ: ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਾਈ ਕੀਮਤ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਦੀਆਂ 40 ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਚਕ (-2) ਹੈ। ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ 2ਰੁ: ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਾਈ ਕਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਕੀਮਤ ਤੇ ਮੰਗ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਗਿਆਤ ਕਰੋ?

ਪਾਠ-6 ਉਤਪਾਦਨ ਫਲਨ :- ਇਕ ਸਾਧਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਅਤੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ

- 1) ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਤਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੋ :- ਔਸਤ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਉਤਪਾਦਨ ਪਤਾ ਕਰੋ।

ਕਿਰਤ ਦੀ ਇਕਾਈਆਂ	1	2	3	4	5	6	7
ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦਨ	4●	8●	11●	13●	14●	14●	13●

- 2) ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਬੱਚਤਾਂ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ। ਕਿਸੀ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਬਚਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 3) ਸੀਮਾਂਤ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਔਸਤ ਉਤਪਾਦ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧ ਦੱਸੋ?
- 4) ਸਾਧਨ ਦੇ ਘਟਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ?
- 5) ਪੈਮਾਨੇ ਦੀ ਵਧਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਪੈਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 6) ਟੇਬਲ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਘਟਦੇ ਹੋਏ ਸੀਮਾਂਤ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 7) ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 8) ਬਦਲਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਉਤਪਾਦ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 10) ਘਟਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦੇ ਨਿਯਮ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ?

ਪਾਠ-7 ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ

- 1) ਇਕ ਵਸਤੂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਚਕ 5 ਹੈ। ਇਕ ਉਤਪਾਦਕ 5/- ਪ੍ਰਤੀਇਕਾਈ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਵਸਤੂ ਦੀ 500 ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। 6/- ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਾਈ ਕੀਮਤ ਤੇ ਉਤਪਾਦਕ ਉਸ ਵਸਤੂ ਦੀ ਕਿਤਨੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰੇਗਾ?
- 2) ਇਕ ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੀਮਤ 8/- ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਾਈ ਹੋਣ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ 200 ਇਕਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਚਕ 1.5 ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੀਮਤ ਵੱਧਕੇ 10 ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਾਈ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੂਰਤੀ ਗਿਆਤ ਕਰੋ?
- 3) ਪੂਰਤੀ ਤੇ ਸਟਾਕ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
- 4) ਪੂਰਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 5) ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਟੇਬਲ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 6) ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਤੇ ਸੰਕੁਚਨ ਨੂੰ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 7) ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 8) ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਸਬੰਧਤ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 9) ਪੂਰਤੀ ਵਕਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਖਿਸਕਣ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਕਾਰਣ ਦੱਸੋ?
- 10) ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਲੋਚ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਓ?
- 11) ਪੂਰਤੀ ਲੋਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚਾਰ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 12) ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਲਿਖੋ?
- 13) ਪੂਰਤੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀ ਵੱਕਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 14) ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੁਆਰਾ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
(ਏ) ਸਬੰਧਿਤ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ (ਬੀ) ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ
- 15) ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਲੋਚ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਕਰ ਖਿੱਚੋ ਅਤੇ ਵਰਨਣ ਕਰੋ:-
1) ਇਕਾਈ ਦੇ ਬਰਾਬਰ 2) ਇਕਾਈ ਤੋਂ ਵੱਧ 3) ਇਕਾਈ ਤੋਂ ਘੱਟ

- 16) ਵਸਤੂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲੋਚ ਦਾ ਗੁਣਾਂਕ 2.5 ਹੈ? ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ 5ਰੁ: ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਾਈ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੇ 300 ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ 4 ਰੁ: ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਾਈ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਇਹ ਕਿਤਨੀ ਮਾਤਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰੇਗਾ।
- 18) ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੀਮਤ 8ਰੁ: ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪੂਰਤੀ ਮਾਤਰਾ 200 ਇਕਾਈਆਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪੂਰਤੀ ਲੋਚ 1.5 ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੀਮਤ ਵੱਧ ਕੇ 10ਰੁ: ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਕੀਮਤ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਮਾਤਰਾ ਦੱਸੋ?

ਪਾਠ-8 ਲਾਗਤ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ

- 1) ਅਲਪਕਾਲੀਨ ਔਸਤ ਲਾਗਤ ਵੱਕਰ U- ਆਕਾਰ ਦੀ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 2) ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਤਾਲੀਕਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੋ? ਔਸਤ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਲਾਗਤ ਪਤਾ ਕਰੋ।

ਉਤਪਾਦਨ ਇਕਾਈਆਂ	●	1	2
ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ	12	18	21

- 3) ਅਵਸਰ ਲਾਗਤ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 4) ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਲਾਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਭੇਦ ਦੱਸੋ?
- 5) ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚਿੱਤਰ ਅਤੇ ਤਾਲਿਕਾ ਰਾਹੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 6) ਔਸਤ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਲਾਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ?
- 7) ਇੱਕ ਫਰਮ ਦੇ ਔਸਤ ਲਾਗਤ ਵਕਰ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਲਾਗਤ ਵਕਰ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧ ਦੱਸੋ?
- 8) ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਨਿਹਿਤ ਲਾਗਤਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 9) ਸੀਮਾਂਤ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 10) ਔਸਤ ਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਲਾਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 11) ਇੱਕ ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਔਸਤ ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ, ਔਸਤ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਲਾਗਤ ਵਕਰਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 12) ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਤਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੋ:-

ਇਕਾਈਆਂ	ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ	ਕੁੱਲ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਲਾਗਤ	ਔਸਤ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ	ਸੀਮਾਂਤ ਲਾਗਤ
0	300	--	--	--
1	400	--	--	--
2	550	--	--	--
3	600	--	--	--
4	620	--	--	--
5	650	--	--	--

- 13). ਫਰਮ ਦੀ ਲਾਗਤ ਅਨੁਸੂਚੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ (i) TFC (ii) TVC ਅਤੇ MC ਪਤਾ ਕਰੋ।

ਉਤਪਾਦਨ ਇਕਾਈਆਂ	●	1	2
ਕੁਲ ਲਾਗਤ (ਰੁ.)	2●	38	5●

ਪਾਠ-9 ਆਮਦਨ ਦੀ ਧਾਰਣਾਵਾਂ

- 1) ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ। ਇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 2) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੁਲ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਗਿਆਤ ਕਰੋ?

ਕੀਮਤ (ਰੁ.)	6	7	8
ਵਿਕਰੀ ਇਕਾਈ	1●	9	3

- 3) ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ, ਔਸਤ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 4) ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਜੀਰੋ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਲ ਆਮਦਨ ਅਧਿਕਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- 5) ਔਸਤ ਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧਤ ਹਨ?
- 6) ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫਰਮ ਦੀ ਔਸਤ ਆਮਦਨ ਵਕਰ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਕਿਰਤੀ ਦੱਸੋ?
- 7) ਤਾਲਿਕਾ ਤੇ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਔਸਤ ਆਮਦਨ, ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 8) ਵੱਖ ਵੱਖ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਔਸਤ ਆਮਦਨ ਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧ ਦੱਸੋ?
- 9) ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ, ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਵਕਰ ਖਿੱਚੋ?
- 10) ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ, ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ AR ਅਤੇ MR ਵਕਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਵਿਖਾਓ ?
- 11) ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ

ਵਿਕਰੀ ਇਕਾਈਆਂ	ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ	ਔਸਤ ਆਮਦਨ	ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ
1	10	--	--
2	--	9	--
3	--	--	6
4	28	--	--
5	--	--	2
6	--	--	0

ਪਾਠ-10 ਉਤਪਾਦਕਦਾ ਸੰਤੁਲਨ

- 1) ਉਤਪਾਦਕ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਉਹ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 2) ਉਤਪਾਦਕ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?

- 3) ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਕ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 4) ਉਤਪਾਦਕ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੱਸੋ?
- 5) “ਉਤਪਾਦਨ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਿੰਦੂ” ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 6) ਲਾਭ ਦਾ ਅਧਿਕਤਮ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਨਿਊਨਤਮ ਹਾਨੀ ਦੇ ਅਰਥ ਲਿਖੋ?

ਪਾਠ-11 ਬਜ਼ਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੂਪ

- 1) ਬਜ਼ਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ? ਇਹ ਕਿੰਨੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 2) ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ ਬਜ਼ਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ?
- 3) ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ?
- 4) ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?
- 5) ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ ਅਤੇ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ ਵਿੱਚ ਭੇਦ ਦੱਸੋ?
- 6) ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੇਤਾ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੀਮਤ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸ ਗੱਲ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ?
- 7) ਬਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਲਿਖੋ।

ਪਾਠ-12 ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਣ

- 1) ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਓ?
- 2) ਮੰਗ ਤੇ ਪੂਰਤੀ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ?
- 3) ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 4) ਮੰਗ ਤੇ ਪੂਰਤੀ ਕੈਂਚੀ ਦੇ ਦੋ ਬਲੇਡਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਓ?
- 5) ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 6) ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਤੇ ਉਸਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ?
- 7) ਕਿਸੇ ਫਰਮ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮਿਆਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?
- 8) ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਸਥਿਰ ਰਹਿਣ ਤੇ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸਾਓ?
- 9) ਮੰਗ ਦੇ ਸਥਿਰ ਰਹਿਣ ਤੇ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਮੀ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 10) ਜੇਕਰ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ, ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕੀਮਤ ਤੇ ਘੱਟ ਹੈ ਤਾਂ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ?
- 11) ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਦੀਰਘਕਾਲ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਲਪਕਾਲ ਨਾਲੋਂ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ?
- 12) ਮੰਗ ਤੇ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਵਾਧਾ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ?
- 13) ਮੰਗ ਤੇ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਕਮੀ ਦਾ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ?
- 14) ਸੰਤੁਲਿਤ ਕੀਮਤ ਕੀ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕੀਮਤ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਤਾਂ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ?

PART – B

ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

ਪਾਠ-1 ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ

- 1) ਸਮੱਸ਼ਟੀ-ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਤੇ ਤੁਸ਼ੀ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?
- 2) ਸਮੱਸ਼ਟੀ-ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਚਾਰ ਮੁੱਖ ਤੱਤ ਕੀ ਹੈ?
- 3) ਵਿਅਸ਼ਟੀ-ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਸਮਸ਼ਟੀ -ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਆਪਸੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿਓ?
- 4) ਸਮਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਖੇਤਰ ਲਿਖੋ।

ਪਾਠ-2 ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ

- 1) ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੋ ਖੇਤਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਮਾਡਲ ਬਣਾਓ?
- 2) ਮੌਦਰਿਕ ਅਤੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।
- 3) ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਮਾਡਲ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ = ਉਪਭੋਗ ਕਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 4) ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦ ਦੇ ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੱਖ ਕਿਹੜੇ ਹਨ।
- 5) ਉਤਪਾਦਕ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- 6) ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦ ਦੇ ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਦੋ ਆਧਾਰਭੂਤ ਸਿਧਾਂਤ ਦੱਸੋ?
- 7) ਦੋ ਖੇਤਰੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਦੇ ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੀ ਚਿੱਤਰ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 8) ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਖੇਤਰੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 9) ਦੋ ਖੇਤਰੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੀ ਚਿੱਤਰ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?

ਪਾਠ-3 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਧਾਰਣਾਵਾਂ

- 1) ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ ਸਕਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?
- 2) ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?
- 3) ਨਿੱਜੀ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?
- 4) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਮਦਨ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਗਿਆਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 5) ਮੁੱਲ ਘਿਸਾਵਟ ਕੀ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 6) ਘਰੇਲੂ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?
- 7) ਖਰਚ ਯੋਗ ਆਮਦਨ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
- 8) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?
- 9) ਘਰੇਲੂ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 10) ਖਰਚਯੋਗ ਆਮਦਨ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਲੱਗ ਹੈ?
- 11) ਸਾਧਨ ਲਾਗਤਾਂ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 12) ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 13) ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁੱਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਰਚਯੋਗ ਆਮਦਨ ਗਿਆਤ ਕਰੋ?

(ਕਰੋੜ)

(i)	ਸਾਧਨ ਲਾਗਤ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ	3000/-
(ii)	ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ	- 50/-
(iii)	ਅਚਲ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਉਪਭੋਗ	150/-
(iv)	ਸ਼ੁੱਧ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ	250/-
(v)	ਬਾਕੀ ਵਿਸ਼ਵ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ੁੱਧ ਚਾਲੂ ਹਸਤਾੰਤਰਣ	300/-

14) ਸ਼ੁੱਧ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਤੋਂ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?

ਪਾਠ-4 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮਾਪ

- 1) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਅਰਥ ਲਿਖੋ?
- 2) ਆਮਦਨ ਵਿਧੀ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 3) ਖਰਚ ਵਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਘਰੇਲੂ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ ਦੇ ਘਟਕ ਦੱਸੋ?
- 4) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗਣਨਾਂ ਦੀ ਖਰਚ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 5) ਆਮਦਨ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਘਰੇਲੂ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ ਦੇ ਅੰਗ ਦੱਸੋ?
- 6) ਮੁੱਲ ਵਾਧਾ ਵਿਧੀ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ
- 7) ਦੋਹਰੀ ਗਣਨਾਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
- 8) ਅੰਤਿਮ ਉਪਭੋਗ ਖਰਚ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ
- 9) ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਅੰਗ ਦੱਸੋ?
- 10) ਮੋਦਰਿਕ ਆਮਦਨ ਤੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਆਮਦਨ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ?
- 11) ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਅੰਗ ਲਿਖੋ?
- 12) ਅੰਤਿਮ ਉਪਭੋਗ ਖਰਚ ਦੀ ਗਣਨਾਂ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
- 13) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਪ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕੁਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 14) ਉਤਪਾਦ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਮਾਪ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?
- 15) ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਗਿਆਤ ਕਰੋ?

(ਕਰੋੜ ਰੁ.)

(1)	ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਮੇਹਨਤਾਨਾਂ	2000/-
(2)	ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ	400/-
(3)	ਸ਼ੁੱਧ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ	225/-
(4)	ਸਥਾਈ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ	75/-
(5)	ਸਵੈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮਿਸ਼ਰਤ ਆਮਦਨ	1100/-
(6)	ਪ੍ਰਚਾਲਨ ਬੇਸ਼ੀ	500/-

ਪਾਠ-5 ਸਮੱਸਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਮੰਗ , ਕੁੱਲ ਪੂਰਤੀ ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ

- 1) ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 2) ਕੁੱਲ ਮੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੱਤ ਕੀ ਹਨ?
- 3) ਕੁੱਲ ਪੂਰਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੱਤ ਦੱਸੋ?
- 4) ਉਪਭੋਗ ਫਲਨ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 5) ਕੁੱਲ ਮੰਗ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 6) ਔਸਤ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?
- 7) ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕੁੱਲ ਮੰਗ ਵਕਰ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਪੂਰਤੀ ਵੱਕਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 8) ਸੀਮਾਂਤ ਬੱਚਤ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 9) ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਸੀਮਾਂਤ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 10) ਨਿਵੇਸ਼ ਮੰਗ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 11) ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਸੀਮਾਂਤ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 12) ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕੀਮਤ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਮੰਗ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਨੂੰ ਦਿਖਾਓ?
- 13) ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਚਿੱਤਰ ਸਹਿਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 14) ਵਾਸਤਵਿਕ ਬੱਚਤ ਅਤੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
- 15) ਸੰਘਰਸ਼ਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸਰੰਚਨਾਤਮਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਅਰਥ ਦੱਸੋ?
- 16) ਜੇਕਰ ਖਰਚਣ ਯੋਗ ਆਮਦਨ 1200/- ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗ ਦਾ ਪੱਧਰ 800/- ਕਰੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਔਸਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਕਿੰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ।
- 17) ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੂਰਣ ਮੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਕੁੱਲ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀ ਤੇ ਇਕ ਟਿਪਣੀ ਲਿਖੋ?

ਪਾਠ-6 ਆਮਦਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸੰਤੁਲਤ ਪੱਧਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ

- 1) ਕਲਾਸੀਕਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਫਲਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 2) ਕਲਾਸੀਕਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰਤੀ ਫਲਨ ਕੋਨਜ਼ੀਅਨ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਕੁੱਲ ਪੂਰਤੀ ਫਲਨ ਤੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਲੱਗ ਹੈ?
- 3) ਪੂਰਣ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਅਤੇ ਅਪੂਰਣ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?
- 4) ਕੋਨਜ਼ੀਅਨ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁੱਲ ਮੰਗ ਫਲਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 5) ਕੋਨਜ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ AS ਤੇ AD ਤੇ S ਅਤੇ I ਵਿੱਚ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਲਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 6) ਜੇਕਰ ਬੱਚਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 7) ਜੇਕਰ ਕੁੱਲ ਪੂਰਤੀ, ਕੁੱਲ ਮੰਗ ਤੇ ਵੱਧ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ?

ਪਾਠ-7 ਨਿਵੇਸ਼ ਗੁਣਾਂਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਜ-ਕ੍ਰਮ

- 1) ਜੇਕਰ ਇਕ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ 2000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ (MPC) = 0.75 ਹੈ, ਤਾਂ 200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਕੁੱਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ?
- 2) ਜੇਕਰ MPS ਦਾ ਮੁੱਲ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਣਕ ਦਾ ਮੁੱਲ ਗਿਆਤ ਕਰੋ?
(i) 0.4 (ii) 0.5

- 3) ਨਿਵੇਸ਼ ਗੁਣਕ ਕੀ ਹੈ? ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਓ।
- 4) ਨਿਵੇਸ਼ ਗੁਣਕ ਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 5) ਗੁਣਕ ਦੇ ਕਾਰਜਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਤਾਲਿਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 6) ਗੁਣਕ ਪ੍ਰਕਿਆ ਨੂੰ ਰੇਖਾਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 7) ਜਦੋਂ ਆਮਦਨ ਦਾ ਪੱਧਰ 3000/- ਕਰੋੜ ਹੈ ਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ 0.75 ਹੈ ਜਦੋਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿੱਚ 400 ਕਰੋੜ ਰੁ: ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਮਦਨ ਵਾਧੇ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ।

ਪਾਠ-8 ਘੱਟ ਅਤੇ ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ

- 1) ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਰੇਖਾਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਓ?
- 2) ਸਮੱਸ਼ਟੀ-ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਕੀ ਹੈ? ਉਤਪਾਦਨ ਤੇ ਕੀਮਤ ਤੇ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 3) ਘੱਟ ਮੰਗ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਰੇਖਾਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- 4) ਘੱਟ ਮੰਗ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਕੀਮਤ ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 5) ਸਫੀਤਿਕ ਅਤੇ ਅਸਫੀਤਿਕ ਅੰਤਰਾਲ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?
- 6) ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਅਤੇ ਘੱਟ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?
- 7) ਮੰਗ ਦੀ ਘਾਟ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਮੰਗ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?

ਪਾਠ-9 ਘੱਟ ਅਤੇ ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਾਅ

- 1) ਮੌਦਰਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਪਾਅ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ?
- 2) ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਕੁੱਲ ਮੰਗ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਉਪਾਅ ਦੱਸੋ?
- 3) ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜਸਵ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 4) ਘੱਟ ਮੰਗ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਦਰਿਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 5) ਬੈਂਕ ਦਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਬਜ਼ਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 6) ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 7) ਮੌਦਰਿਕ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਮੌਦਰਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 8) ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਮੁੱਖ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ?

ਪਾਠ-10 ਮੁਦਰਾਂ ਅਰਥ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਕਾਰਜ

- 1) ਵਸਤੂ ਵਟਾਂਦਰਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ ਕੀ ਹਨ?
- 2) ਮੁਦਰਾ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ?
- 3) ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁਦਰਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਆਸ ਮੁਦਰਾਂ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੈ?
- 4) ਇੱਕ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਆਦਰਸ਼ ਮੁਦਰਾ ਪੂਰਤੀ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 5) ਮੰਗ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਮਾਂ ਅਵਧੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੈ?
- 6) ਮੁਦਰਾ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਕੀ ਅਰਥ ਹਨ?
- 7) ਮੁਦਰਾ ਸਟਾਕ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਾਪ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- 8) ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 9) ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਲਾਭ ਤੇ ਹਾਨੀਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?

- 10) ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਅਚਨਚੇਤੀ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 11) ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਤੇ ਗੋਣ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 12) ਮੁਦਰਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ। ਗੋਣ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?

ਪਾਠ-11 ਬੈਕਿੰਗ ਵਪਾਰਿਕ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ

- 1) ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ, ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਭਿੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 2) ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਚਾਰ ਕੰਮ ਲਿਖੋ?
- 3) ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਮੁੱਖ ਚਾਰ ਕੰਮ ਦੱਸੋ?
- 4) ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਸਾਖ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਕ ਵਿਧੀ ਦੱਸੋ?
- 5) ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦਾ ਹੈ?
- 6) ਚੈੱਕ ਰਾਹੀਂ ਕੱਢੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਸ ਸਮਾਂ ਅਵਧੀ ਤੇ ਭਿੰਨ ਹੈ?
- 7) ਸਾਖ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 8) ਨਕਦ ਨਿਧੀ ਅਨੁਪਾਤ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਤਰਲਤਾ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
- 9) ਸਾਖ ਨਿਯੰਤਰਣ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੰਮ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਕਿਵੇਂ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?
- 10) ਖੁਲੇ ਬਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਸਾਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- 11) ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕ ਦੇ "ਜਮ੍ਹਾਵਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ" ਕੰਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 12) ਸਾਖ ਦੀ ਰਾਸ਼ਨਿੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਪਾਠ-12 ਸਰਕਾਰੀ ਬਜ਼ਟ ਅਤੇ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ

- 1) ਸਰਕਾਰੀ ਬਜ਼ਟ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ?
- 2) ਰਾਜਸਵ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਰਾਜਸਵ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 3) ਪੂੰਜੀਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਪੂੰਜੀਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?
- 4) ਕਰ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 5) ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਗਾਮੀ ਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
- 6) ਸਰਕਾਰੀ ਬਜ਼ਟ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
- 7) ਯੋਜਨਾਂ ਅਤੇ ਯੋਜਨੇਤਰ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
- 8) ਸਰਕਾਰੀ ਬਜ਼ਟ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
- 9) ਸਰਕਾਰੀ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਘਟਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ?
- 10) ਸਰਕਾਰੀ ਬਜ਼ਟ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ?
- 11) ਇੱਕ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਘਾਟਾ ਕਿਉਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਂਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?
- 12) ਸਰਵਜਨਕ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
- 13) ਅਨੁਪਾਤਿਕ ਕਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਕਰ ਵਿੱਚ ਭੇਦ ਦੱਸੋ?
- 14) ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਘਾਟਾ ਕੀ ਹੋ? ਇਸ ਦਾ ਵਿੱਤ ਪੋਸ਼ਣ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 15) ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ ਭੂਤ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਰਵਜਨਕ ਖਰਚੇ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
- 16) ਸੰਤੁਲਿਤ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ।
- 17) ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਘਾਟੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੱਸੋ?
- 18) ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰ ਆਮਦਨ ਦੇ ਭਿੰਨ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?

- 19) ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਘਾਟੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਉਪਾਅ ਦੱਸੋ?
- 20) ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਕਰਾਂ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਕੀ ਇਸ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
- 21) ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਪਾਠ-13 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ

- 1) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਰੋਤਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ?
- 2) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 3) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ। ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 4) ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਲਚਕੀਲੀ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?
- 5) ਲੋਚਸ਼ੀਲ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਦੇ ਗੁਣ ਦੱਸੋ?
- 6) ਸਥਿਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਦੇ ਗੁਣ ਦੱਸੋ?
- 7) ਲੋਚਸ਼ੀਲ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਦੇ ਔਗੁਣ ਦੱਸੋ?
- 8) ਸਥਿਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦੇ ਔਗੁਣ ਦੱਸੋ?
- 9) ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਦੱਸੋ?

ਪਾਠ-14 ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ

- 1) ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਵਪਾਰ ਬਾਕੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 3) ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 4) ਇੱਕ ਪੱਖੀ ਅੰਤਰਣ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 5) ਵਪਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- 6) ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਵਿੱਚ ਚਾਲੂ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਮੱਦਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?
- 7) ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਦੇ ਪੂੰਜੀਗਤ ਖਾਤੇ ਦੀਆਂ ਮੱਦਾਂ ਦੱਸੋ?
- 8) ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਦੇ ਅਸੰਤੁਲਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਅਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ?

PART - A

ਛੇ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

ਪਾਠ-1 ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਇੱਕ ਜਾਣ ਪਛਾਣ

- 1) ਵਿਅਕਤੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਸਮਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਤੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ?
- 2) ਵਿਅਕਤੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ, ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਇਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- 3) ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 4) ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?

ਪਾਠ-2 ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ

- 1) ਇੱਕ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- 2) ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 3) ਆਰਥਿਕ ਸਮੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਹ ਕਿਉਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 4) ਉਤਪਾਦਨ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਕਰ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਨੂੰ ਤਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝਾਓ। ਇਸ ਵੱਕਰ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 5) ਉਤਪਾਦਨ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਕਰ ਦੇ ਦੋਨਾਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਖਿਸਕਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?

ਪਾਠ-3 ਉਪਭੋਗਤਾ -ਸੰਤੁਲਨ

- 1) ਉਪਭੋਗੀ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 2) ਕੁੱਲ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਜਦੋਂ ਅਧਿਕਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੀਮਾਂਤ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਜ਼ੀਰੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਰੇਖਾਚਿੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 3) ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਪਭੋਗੀ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਤਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾ ਕੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 4) ਦੋ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਪਭੋਗੀ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੂਚੀ ਅਤੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ।

ਪਾਠ-4 ਮੰਗ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ

- 1) ਮੰਗ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 2) ਮੰਗ ਵਕਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਮੰਗ ਵਕਰ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਝੁਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਦੱਸੋ?
- 3) ਮੰਗ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਤੇ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਮੰਗ ਦੇ ਸੰਕੁਚਨ ਅਤੇ ਕਮੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 4) ਮੰਗ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਦੱਸੋ?
- 5) ਮੰਗ ਵੱਕਰ ਵਿੱਚ ਖਿਸਕਣ ਨੂੰ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?

ਪਾਠ-5 ਮੰਗ ਦੀ ਲੋਚ

- 1) ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਚਕ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 2) ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਚਕ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਚਕ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ-2 ਤੱਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ?
- 3) ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਚਕ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸੋ। ਮੰਗ ਦੀ ਲੋਚ ਅਤੇ ਮੰਗ ਦੇ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?

- 4) ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਚਕ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਦੀ ਕੁੱਲ ਖਰਚ ਵਿਧੀ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 5) ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਚ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਪਾਠ-6 ਉਤਪਾਦਨ ਫਲਨ : ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦੇ ਕਾਰਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ

- 1) ਘੱਟਦੇ-ਵੱਧਦੇ ਅਨੁਪਾਤਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਤਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 2) ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਚਿੱਤਰ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੱਸੋ।
- 3) ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਸਹੀ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦੀ ਵਧਦੀ, ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਘਟਦੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 4) ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ। ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਵੱਧਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਦੇ ਵੱਧਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 5) ਘੱਟਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਚਿੱਤਰ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਕਿਉਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਾਠ-7 ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ

- 1) ਪੂਰਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- 2) ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਵੀ ਲਿਖੋ।
- 3) ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਚ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 4) ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਬਜ਼ਾਰ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਨਿਰਧਾਰਕਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 5) ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਲੋਚ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਲੋਚਦਾਰ ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਬੇਲੋਚਦਾਰ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- 6) ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਚਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਪਾਠ-8 ਲਾਗਤ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ

- 1) ਉਤਪਾਦਨ ਲਾਗਤ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਔਸਤ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਲਾਗਤ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਸੰਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 2) ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ, ਔਸਤ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਲਾਗਤ ਦੇ ਕੀ ਅਰਥ ਹਨ? ਔਸਤ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਲਾਗਤ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧ ਦੀ ਚਿੱਤਰ ਅਤੇ ਤਾਲਿਕਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 3) ਅਲਪਕਾਲੀਨ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਲਾਗਤ U ਅਕਾਰ ਦੇ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
- 4) ਸਥਿਰ ਲਾਗਤ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਕੁੱਲ ਸਥਿਰ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਔਸਤ ਸਥਿਰ ਲਾਗਤ ਵੱਕਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਅਕਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਪਾਠ-9 ਆਮਦਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ

- 1) ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ, ਔਸਤ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਔਸਤ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- 2) ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਫਰਮ ਦੇ ਔਸਤ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਵੱਕਰਾਂ ਦੀ ਵਿਵੇਚਨਾ ਕਰੋ।

- 3) ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਅਤੇ ਤਾਲਿਕਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉ।
- 4) ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ, ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਔਸਤ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਟੇਬਲ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਪਾਠ-10 ਉਤਪਾਦਕ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ

- 1) ਉਤਪਾਦਕ ਸੰਤੁਲਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇੱਕ ਉਤਪਾਦਕ ਕਦੋਂ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 2) ਉਤਪਾਦਕ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੱਸੋ। ਉਤਪਾਦਕ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੀ ਦੱਸੋ। ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚ ਵਿਧੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 3) ਉਤਪਾਦਕ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਸੀਮਾਂਤ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਵਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਉਤਪਾਦਕ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 4) ਉਤਪਾਦਕ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਕ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ ਸਹਿਤ ਦਿਖਾਓ।

ਪਾਠ-11 ਬਜ਼ਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੂਪ

- 1) ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- 2) ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਬਜ਼ਾਰ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਏਕਾਧਿਕਾਰੀ ਫਰਮ ਕੀਮਤ ਨਿਰਮਾਤਾ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 3) ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਮਤ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 4) ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਏਕਾਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- 5) ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- 6) ਪੂਰਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। ਪੂਰਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਫਰਮ ਕੀਮਤ ਸਵੀਕਾਰਕ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- 7) ਅਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।
- 8) ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

ਪਾਠ-12 ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਨ-ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ

- 1) ਸੰਤੁਲਿਤ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕੀਮਤ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਟੇਬਲ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- 2) ਮੰਗ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਦੱਸੋ।
- 3) ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਬਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 4) ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਕੀ ਹੈ? ਮੰਗ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ?
- 5) ਨਵਾਂ ਸੰਤੁਲਨ ਕਿਵੇਂ ਸਥਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੰਗ ਜਾਂ ਪੂਰਤੀ ਵੱਕਰ ਖਿਸਕਦੇ ਹਨ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

PART - B

ਛੇ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

ਪਾਠ-1 ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ

- 1) ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- 2) ਵਿਆਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਸੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਸਮੇਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 3) ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ?
- 4) ਸਮੂਹਿਕ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੱਸੋ?

ਪਾਠ-2 ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦ ਦੇ ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ

- 1) ਖੇਤਰੀ ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਮਾਡਲ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰੂਪ ਹਨ, ਵਿਆਖਿਆਕਰੋ।
- 2) ਆਮਦਨ ਦੇ ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤਰੀ ਮਾਡਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- 3) ਆਮਦਨ ਦੇ ਚੱਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਚਾਰ ਖੇਤਰੀ ਮਾਡਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਤੋਂ ਬਾਕੀ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਆਮਦਨ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ?

ਪਾਠ-3 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਧਾਰਣਾਵਾਂ

- 1) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਲੇਖਾਂਕਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 2) ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ ਦੀਆਂ ਧਾਰਣਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?
- 3) ਕਿਸ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਆਰਥਿਕ ਕਲਿਆਣ ਦਾ ਉਤਮ ਸੂਚਕ ਹੈ?
- 4) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਖਰਚਯੋਗ ਆਮਦਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਰਚਯੋਗ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ?

ਪਾਠ - 4 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮਾਪ

- 1) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਲੇਖਾਂਕਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਲੇਖਾਂਕਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 2) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਪਤਾ ਕਰੋ?

(ਕਰੋੜਾਂ ਰੁ:)

- | | |
|---|--------|
| 1) ਕਿਰਾਇਆ | 25 |
| 2) ਵੇਤਨ ਤੇ ਮਜਦੂਰੀ | 725 |
| 3) ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ | (-)10 |
| 4) ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਲਿਕਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ | 100 |
| 5) ਪ੍ਰਚਾਲਨ ਬੇਸ਼ੀ | 80 |

- 3) 1) ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ
 2) ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕੀਮਤ ਕੀਮਤ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਪਤਾ ਕਰੋ?
 3) ਸਾਧਨ ਲਾਗਤ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਪਤਾ ਕਰੋ?
- | | | |
|----|--------------------------------------|-------|
| 1) | ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ | 18000 |
| 2) | ਪ੍ਰਚਾਲਨ ਬੇਸ਼ੀ | 19200 |
| 3) | ਮਿਸ਼ਰਤ ਆਮਦਨ | 2800 |
| 4) | ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ | 9000 |
| 5) | ਸਥਾਈ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਉਪਭੋਗ | 2000 |
| 6) | ਸ਼ੁੱਧ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ | 2800 |
| 7) | ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ | 3500 |
- 4) A) ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ
 B) ਨਿੱਜੀ ਆਮਦਨ
 C) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਮਦਨਪਤਾ ਕਰੋ
- | | | |
|----|---|---------|
| A) | ਸਾਧਨ ਲਾਗਤ ਤੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ | 1200 |
| B) | ਨਿਗਮ ਕਰ | 100 |
| C) | ਨਿੱਜੀ ਨਿਗਮਿਤ ਖੇਤਰਦੀਆਂ ਬੱਚਤਾਂ | 200 |
| D) | ਬਾਕੀ ਵਿਸ਼ਵ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਚਾਲੂ ਹਮਤਾਂਤਰਣ | 200 |
| E) | ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਮਦਨ | 800 |
| F) | ਸ਼ੁੱਧ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ | 400 |
| G) | ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ | (-) 100 |
- 5) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਮਾਪਣ ਦੀ ਉਤਪਾਦ ਵਿਧੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
 6) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ? ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ ਦੀ ਮੁੱਲ ਵਾਧਾ ਵਿਧੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
 7) ਆਮਦਨ ਵਿਧੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਕਰੋਗੇ?
 8) ਖਰਚ ਵਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਕਿਵੇਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
 9) ਦੋਹਰੀ ਗਣਨਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬੱਚਣ ਲਈ ਉਦਾਹਰਨ ਸਮੇਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
 10) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਪਤਾ ਕਰੋ?
 (ਕਰੋੜਾਂ ਰੁ:)
- | | | |
|----|-------------------------------------|-------|
| 1) | ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ | 15000 |
| 2) | ਪ੍ਰਚਾਲਨ ਵਾਧਾ | 20000 |
| 3) | ਸਥਾਈ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਉਪਭੋਗ | 3500 |
| 4) | ਮਿਸ਼ਰਤ ਆਮਦਨ | 8800 |
| 5) | ਸਬਸਿਡੀ | 2000 |
| 6) | ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ | 5100 |
| 7) | ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ | 150 |

11) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਪਤਾ ਕਰੋ?
(ਕਰੋੜਾਂ ਰੁ:)

1) ਨਿੱਜੀ ਅੰਤਿਮ ਉਪਭੋਗ ਖਰਚ	16000
2) ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਤਿਮ ਉਪਭੋਗ ਖਰਚ	20000
3) ਸਥਾਈ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਉਪਭੋਗ	4060
4) ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਸਥਾਈ ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ	9200
5) ਨਿਰਯਾਤ	9000
6) ਆਯਾਤ	11000
7) ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ	-125
8) ਸਟਾਕ ਵਿੱਚੋਂ ਪਰਿਵਰਤਨ	2650

12) ਉੱਥੇ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੁੱਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ

ਅ) ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ ਪਤਾ ਕਰੋ?

(ਕਰੋੜਾਂ ਰੁ:)

1) ਨਿੱਜੀ ਉਪਭੋਗ ਖਰਚ	75000
2) ਸਰਕਾਰੀ ਉਪਭੋਗ ਖਰਚ	9500
3) ਕੁੱਲ ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ	2500
4) ਨਿਰਯਾਤ	5000
5) ਆਯਾਤ	9000
6) ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ	-550
7) ਘਿਸਾਵਟ	400

13) ਆਮਦਨ ਵਿੱਧੀ ਅਤੇ ਖਰਚ ਵਿੱਧੀ ਰਾਹੀਂ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ ਪਤਾ ਕਰੋ?

(ਕਰੋੜਾਂ ਰੁ:)

1) ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਤਿਮ ਉਪਭੋਗ ਖਰਚ	100
2) ਸ਼ੁੱਧ ਘਰੇਲੂ ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ	50
3) ਸ਼ੁੱਧ ਨਿਰਯਾਤ	10
4) ਲਗਾਨ	20
5) ਨਿੱਜੀ ਅੰਤਿਮ ਉਪਭੋਗ ਖਰਚ	400
6) ਵਿਆਜ	30
7) ਲਾਭਾਂਸ਼	45
8) ਅੰਣਵੰਡੇ ਲਾਭ	5
9) ਨਿਗਮ ਕਰ	10
10) ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ	400
11) ਅਚਲ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਉਪਭੋਗ	10
12) ਸ਼ੁੱਧ ਅਪ੍ਰਤੱਖ	50
13) ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ	(-10)

- 14) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ (1) ਬਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਕੁੱਲ ਮੁੱਲ ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ (2) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਗਿਆਤ ਕਰੋ?

ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਮੁੱਲ	(ਕਰੋੜਾਂ ਰੁ:)
1) ਮੁੱਢਲਾ ਖੇਤਰ	600
2) ਗੌਣ ਖੇਤਰ	250
3) ਤੀਸਰਾ ਖੇਤਰ	350
ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਮੱਧਵਰਤੀ ਉਤਪਾਦ ਦਾ ਮੁੱਲ (ਕਰੋੜਾਂ ਰੁ:)	
(1) ਮੁੱਢਲਾ ਖੇਤਰ	300
(2) ਗੌਣ ਖੇਤਰ	100
(3) ਤੀਸਰਾ ਖੇਤਰ	100
(4) ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ	50
(5) ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਥਾਈ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਉਪਭੋਗ	70
(6) ਬਾਕੀ ਵਿਸ਼ਵ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੁੱਧ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ	10
(7) ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ	10

- 15) ਘਰੇਲੂ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਪਤਾ ਕਰੋ?

	ਕਰੋੜਾਂ ਵਿੱਚ
ਪਰਿਚਾਲਨ ਵਾਧਾ	8400
ਮਜਦੂਰੀ	10000
ਮਿਸ਼ਰਤ ਆਮਦਨ	400
ਅਣਵੰਡੇ ਲਾਭ	200
ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਅੰਸ਼ਦਾਨ	300
ਨਿਗਮ ਕਰ	300
ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੁੱਧ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ	900

- 16) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਗਣਨਾ ਕਰੋ 1) ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਕੁੱਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ 2) ਬਾਹਰੀ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਸੁੱਧ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ 3) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ

ਵਿਕਰੀ	50000 (ਕਰੋੜਾਂ ਵਿੱਚ)
ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ	5000 ”
ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ	20000
ਮੱਧ ਵਰਤੀ ਉਪਭੋਗ	6000
ਘਿਸਾਵਟ	700
ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ	300
ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ	100

ਪਾਠ-5 ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਮੰਗ ਕੁੱਲ ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਣਾਵਾਂ

- 1) ਸਮੱਗਰ ਮੰਗ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਤਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ?
- 2) ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁੱਲ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 3) ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਸੀਮਾਂਤ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 4) ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਸੀਮਾਂਤ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ? ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਾਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
- 5) ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਔਸਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?

ਪਾਠ-6 ਆਮਦਨ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਪੱਧਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ

- 1) ਕਲਾਸੀਕਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁੱਲ ਮੰਗ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਪੂਰਤੀ, ਬੱਚਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 2) ਕੇਨਜ਼ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁੱਲ ਮੰਗ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰੋ?
- 3) ਸੋ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਵੇਂ AS ਅਤੇ AD ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ?
- 4) ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਕਿ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਪੂਰਣ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ?

ਪਾਠ-7 ਨਿਵੇਸ਼ ਗੁਣਕ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਕਾਰਜਕ੍ਰਮ ਆਮਦਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਪੱਧਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ

- 1) ਨਿਵੇਸ਼ ਗੁਣਕ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਨਿਵੇਸ਼ ਗੁਣਕ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ?
- 2) ਨਿਵੇਸ਼ ਗੁਣਕ ਦੀ ਕਾਰਜ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- 3) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ?
- 4) ਨਿਵੇਸ਼ ਗੁਣਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਨਿਵੇਸ਼ ਗੁਣਕ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਬਚਤ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੋ?

ਪਾਠ-8 ਘੱਟ ਅਭਾਵੀ ਅਤੇ ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ

- 1) ਘੱਟ ਮੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 2) ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਦੇ ਪਰਿਣਾਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 3) ਸਫ਼ੀਤੀ ਅੰਤਰਾਲ ਅਤੇ ਅਸਫ਼ੀਤੀ ਅੰਤਰਾਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ਦੋਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੰਤੁਲਨ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
- 4) ਚੱਕਰੀ ਉਤਾਰ ਚੜਾਅ ਦਾ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਤੇ ਅਭਾਵੀ ਮੰਗ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ?

ਪਾਠ-9 ਘੱਟ ਅਤੇ ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਾਅ

- 1) ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚੋਂ ਸਥਿਰਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਘੱਟ ਮੰਗ ਅਤੇ ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ?
- 2) ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
- 3) ਘੱਟ/ਅਭਾਵੀ ਮੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ-2 ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ?

- 4) ਮੌਦਰਿਕ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਮੌਦਰਿਕ ਨੀਤੀ ਘੱਟ ਮੰਗ ਅਤੇ ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ?
- 5) ਮੌਦਰਿਕ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਉਪਕਰਣ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- 6) ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ, ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਉਪਾਅ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰੋ?

ਪਾਠ-10 ਮੁਦਰਾ -ਅਰਥ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਕਾਰਜ

- 1) ਮੁਦਰਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ, ਮੁਦਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 2) ਵਸਤੂ ਵਟਾਂਦਰਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ, ਵਸਤੂ ਵਟਾਂਦਰਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 3) ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ? ਇਸਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ, ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 4) ਭਾਰਤੀ ਮੁਦਰਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮੌਦ੍ਰਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਅਨੁਸਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 5) ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਪਾਠ-11 ਬੈਂਕਿੰਗ -ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਵਾਪਰਕ ਬੈਂਕ

- 1) ਬੈਂਕ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਾਪਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 2) ਵਾਪਰਕ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ। ਵਾਪਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 3) ਵਾਪਰਕ ਬੈਂਕ ਉਨੱਤੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ?
- 4) ਵਾਪਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਗੌਣ ਕੰਮ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 5) ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 6) ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਦੀ ਮੌਦਰਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਪਕਰਣ ਕੀ ਹਨ?
- 7) ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਵਾਪਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹਨ?
- 8) ਭਾਰਤੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਆਧੁਨਿਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 9) ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਜਾ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਖ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ?
- 10) ਆਧੁਨਿਕ ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਉਪਲੱਬਧ ਮੁੱਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?

ਪਾਠ-12 ਸਰਕਾਰੀ ਬਜਟ ਅਤੇ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ

- 1) ਸਰਕਾਰੀ ਬਜਟ ਕੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਬਜਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 2) ਬਜਟ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ , ਬਜਟ ਦਾ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ?
- 3) ਸੰਤੁਲਿਤ ਬਜਟ ਤੋਂ ਕੀ ਪਾਵ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਔਗੁਣ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 4) ਬਜਟ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾਂ ਅਤੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 5) ਬਜਟ ਖਰਚ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ , ਆਧੁਨਿਕ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
- 6) ਬਜਟ ਘਾਟੇ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਵੱਖ-2 ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬਜਟ ਘਾਟਿਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ?
- 7) ਸਰਵਜਨਕ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ, ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਰਵਜਨਕ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
- 8) ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਬਜਟ ਘਾਟਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
- 9) ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਨ?

ਪਾਠ-13 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ

- 1) ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
- 2) ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ, ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਲੋਚਸ਼ੀਲ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?
- 3) ਲੋਚਸ਼ੀਲ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਗੁਣ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੱਸੋ?
- 4) ਸਥਿਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? ਇਸ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੱਸੋ?

ਪਾਠ-14 ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ

- 1) ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਦੇ ਅਸੰਤੁਲਨ ਤੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- 2) ਜੇਕਰ ਨਿਰਯਾਤ, ਆਯਾਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਸੰਤੁਲਨ ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੱਸੋ।
- 3) ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਵਿੱਚ ਅਸੰਤੁਲਨ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਣਾਂ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਾਅ ਦੱਸੋ।
- 4) ਵਪਾਰ ਬਾਕੀ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਦਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਬਾਕੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ?

ਜਮਾਤ-12ਵੀਂ (Economics)

SAMPLE PAPER

M.M. 90

(ਭਾਗ-ੳ)

ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

I. ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਅੰਕ ਦਾ ਹੈ।

1. ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ?
2. ਆਰਥਿਕ ਸਮੱਸਿਆ ਚੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
3. ਘਟਦੀ ਸੀਮਾਂਚ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਦਾ ਨਿਯਮ _____ ਨੇ ਦਿੱਤਾ। (ਮਾਰਸ਼ਲ, ਗੋਸੇਨ)
4. ਮੰਗ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ?
 - (i) ਨਿਮਨ ਕੋਟੀ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ
 - (ii) ਸਧਾਰਨ ਵਸਤੂਆਂ
 - (iii) ਅਸਲ ਵਿਅਕਤੀ
5. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਯੋਗਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਮੰਗ _____ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਲੋਚਦਾਰ, ਬੇਲੋਚਕਾਰ)
6. ਕਿਸ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਕਰੰਸੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ?
7. ਇੱਕ ਕਰ ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ _____ ਹੈ।
8. ਵਪਾਰ ਬਾਕੀ = _____
9. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ ਕੌਣ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ?
10. ਵਸਤੂਆਂ ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ _____ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
 - (i) ਕੁੱਲ ਮੰਗ
 - (ii) ਕੁੱਲ ਪੂਰਤੀ
 - (iii) ਉਪਭੋਗ
 - (iv) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

10x1=10

(ਭਾਗ-ਅ)

II. ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੈ।

1. ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਤਾਲਿਕਾ ਪੂਰੀ ਕਰੋ :

ਕਿਰਤ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ	1	2	3	4	5	6	7
ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦਨ	4●	8●	11●	13●	14●	14●	13●
ਸੀਮਾਂਤ ਉਤਪਾਦ	--	--	--	--	--	--	--

2. ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਤਾਲਿਕਾ ਤੋਂ ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮ ਲੋਚ ਗਿਆਤ ਕਰੋ :

ਕੀਮ	ਮੰਗ (ਇਕਾਈਆਂ)	ਕੁੱਲ ਖਰਚ
5	4	2●
4	5	2●

- ਪੈਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਬੱਚਤਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
- ਉਤਪਾਦਕ ਦੇ ਸੁੰਲਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੁੱਖ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਿਖੋ।
- ਜੇਕਰ ਉਤਪਾਦ ਦਾ ਮੁੱਲ 5●●● ਰੁਪਏ ਹੈ ਅਤੇ ਮੱਧਵਰਤੀ ਉਪਭੋਗ 3●●● ਰੁ: ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੁੱਲ ਵਾਧਾ ਪਤਾ ਕਰੋ।
- ਜੇਕਰ ਖਰਚਯੋਗ ਆਮਦਨ 1●●● ਰੁਪਏ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗ ਖਰਚ 75● ਰੁਪਏ ਹੈ ਤਾਂ ਔਸਤ ਬੱਚਤ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਪਤਾ ਕਰੋ।
- ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- ਘਾਟੇ ਦੀ ਵਿੱਤ ਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- ਕਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? 10x2=20

(ਭਾਗ-ਬ)

III ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 4 ਅੰਕ ਹਨ :

- ਇਕ ਵਸਤੂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਾਈ ਵਸਤੂ ਕੀਮਤ 8 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੇ 4●● ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਲਚਕ 2 ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੀਮਤ ਪਤਾ ਕਰੋ ਜਿਸ ਉੱਪਰ 6●● ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

2. ਇੱਕ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਖਰਚ ਵਿੱਚ 1000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ MPC = 0.75 ਹੈ ਤਾਂ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਬੱਚਤ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਕਰੋ।
3. (A) ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਘਾਟਾ ਗਿਆਤ ਕਰੋ।
- (i) ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਘਾਟਾ 10,000
- (ii) ਵਿਆਜ ਭੁਗਤਾਨ 4,000
- (B) ਵਪਾਰ ਬਾਕੀ ਘਾਟਾ 300 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਨਿਰਯਾਤ ਦਾ ਮੁੱਲ 500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਯਾਤ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕਿੰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ?
4. ਘਟਦੇ ਸੀਮਾਂਤ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ।
5. ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਤਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
6. ਪੂਰਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਤਰਾਂ ਦੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?
7. ਮੰਗ ਦੇ ਸੁੰਗੜਨ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ, ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਕਮੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।

ਜਾਂ

ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

8. ਘਟਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦਾ ਨਿਯਮ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਕਿਉਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਜਾਂ

ਵਸਤੂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 4 ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

9. ਨਿਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।

ਜਾਂ

ਪੂਰਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਅਪੂਰਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।

9x4=36

(ਭਾਗ-ਸ)

IV ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਛੇ ਅੰਕ ਹਨ :

1. ਵਿਅਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਸਮਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਉਪਭੋਗੀ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਪਭੋਗੀ ਸੰਤੁਲਨ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ?

2. ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ, ਸੀਮਾਂਤ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਔਸਤ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਦੀ ਚਿੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਏਕਾਧਿਕਾਰੀ ਬਜਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕਰੋ।

3. ਮੁਦਰਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਸਰਕਾਰੀ ਬਜਟ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਅੰਸ਼ ਦੱਸੋ।

4. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਗਿਆਤ ਕਰੋ :

(ੳ)	ਘਰੇਲੂ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ	(ਅ)	ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ
(i)	ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ		50,000
(ii)	ਵਿਆਜ		12,000
(iii)	ਲਾਭ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂਸ਼		15,000
(iv)	ਕਿਰਾਇਆ		18,000
(v)	ਮਿਸ਼ਰਤ ਆਮਦਨ		40,000
(vi)	ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਮਦਨ		15,000

ਜਾਂ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਗਿਆਤ ਕਰੋ ।

(ੳ)	ਬਜਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ ਸਕਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ	(ਅ)	ਬਜਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ
(i)	ਨਿੱਜੀ ਉਪਭੋਗ ਖਰਚ		75,000
(ii)	ਸਰਕਾਰੀ ਉਪਭੋਗ ਖਰਚ		15,000
(iii)	ਸਕਲ ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ		4,000
(iv)	ਨਿਰਯਾਤ		6,000
(v)	ਆਯਾਤ		9,000
(vi)	ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ੁੱਧ ਆਮਦਨ		6,000
(vii)	ਘਿਸਾਵਟ		5,000

6x4=24

ਜਮਾਤ 12ਵੀਂ. (ECONOMICS)
SAMPLE PAPER (II)

M.M. 90

ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਭਾਗ-ੳ

I. ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੈ।

1. ਸਮੱਸ਼ਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ _____ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਸੰਪੂਰਨ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼)
2. ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਭੌਤਿਕ ਕਲਿਆਣ ਸਬੰਧੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸਨੇ ਦਿੱਤੀ?
3. ਮਨੁੱਖੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਧਨ _____ ਹਨ। (ਸੀਮਿਤ, ਅਸੀਮਤ)
4. ਮੰਗ ਦਾ ਨਿਯਮ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਮੰਗ ਵਿੱਚ _____ ਸਬੰਧ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।
5. ਸਥਾਨੰਪਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਲੋਚਦਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
6. ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮਾਂ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਮਾਪੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ _____ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਸਟਾਕ, ਪ੍ਰਵਾਹ)
7. ਸ਼ੁੱਧ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ = _____ - ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ
8. ਦੋਹਰੀ ਗਣਨਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ _____ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਸਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਅੰਤਿਮ, ਮੱਧਵਰਤੀ)
9. ਜੇ MPC=0.40 ਤਾਂ MPS = _____
10. ਗੁਣਕ =
(i) $\frac{\Delta Y}{\Delta S}$ (ii) $\frac{\Delta Y}{\Delta I}$ (iii) $\frac{\Delta I}{\Delta Y}$ (iv) $\frac{\Delta Y}{\Delta C}$

II. ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੈ।

1. ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਤਪਾਦਨ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਕਰ ਦਾ ਸਥਾਨ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ?
2. ਗਿਫ਼ਨ ਵਸਤੂਆਂ ਕੀ ਹਨ ?
3. ਔਸਤ ਉਤਪਾਦਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
4. ਔਸਤ ਲਾਗਤ ਪਤਾ ਕਰੋ :

ਉਤਪਾਦਨ	●	1	2	3	4	5	6
ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ ਰੁ:	6●	9●	10●	105	115	135	180

5. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ B ਦੀ ਮੰਗ ਸੂਚੀ ਪਤਾ ਕਰੋ :

ਕੀਮਤ	ਮੰਗ ਪਰਿਵਾਰ A	ਮੰਗ ਪਰਿਵਾਰ B	ਮੰਗ ਪਰਿਵਾਰ C	ਬਜ਼ਾਰ ਮੰਗ
7	6	-	11	26
6	8	-	16	36
5	12	-	22	51
4	17	-	30	71
3	24	-	42	98

6. ਵਪਾਰ ਬਾਕੀ ਘਾਟਾ 1600 ਕਰੋੜ ਰੁ: ਹੈ। ਨਿਰਯਾਤ ਦੀ ਕੀਮਤ 1800 ਕਰੋੜ ਰੁ: ਹੈ, ਅਯਾਤ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪਤਾ ਕਰੋ।

7. ਜੇਕਰ MPS ਦਾ ਮੁੱਲ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਣਕ ਦਾ ਮੁੱਲ ਗਿਆਤ ਕਰੋ :

(i) 0.4 (ii) 0.8

8. ਬੈਂਕ ਦਰ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

9. ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

10. ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਗੌਣ ਕੰਮ ਦੱਸੋ।

10x2=20

(ਭਾਗ-ੲ)

ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 4-ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਇਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਇਕ ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੀਮਤ 8 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਾਈ ਹੋਣ ਤੇ 100 ਇਕਾਈਆਂ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ। ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਚ (-2) ਹੈ। ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੀਮਤ 6 ਰੁ: ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਾਈ ਹੋਣ ਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਸਤੂ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਖਰੀਦੇਗਾ?

2. ਇੱਕ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ 0.6 ਹੈ। ਜੇਕਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਖਰਚ 600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗ ਖਰਚ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਗਿਆਤ ਕਰੋ।

3. ਗੁਣਕ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧ ਸੂਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਧ ਕਰੋ।

4. ਘਟਦੇ ਸੀਮਾਂਤ ਤੁਸ਼ਟੀਗੁਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

5. ਏਕਾਧਿਕਾਰੀ ਬਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।

6. ਸਟਾਕ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।

7. ਰਾਜਸਵ ਖਰਚ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀਗਤ ਖਰਚ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਜਾਂ

ਭੁਗਤਾਨ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀਆਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਮਦਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

8. ਵਿਅਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਸਮਸ਼ਟੀ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਉਤਪਾਦਨ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਕਰ ਮੂਲ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਅਵਤਲ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

9. ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਸਾਧਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਅਤੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।

9x4=36

(ਭਾਗ-ਸ)

ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 6-ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਇਹ ਕਿਉਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?

ਜਾਂ

ਮੰਗ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਮੰਗ ਵੱਕਰ ਦੀ ਢਲਾਨ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

2. ਅਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ ਬਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਸਾਰਣੀ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

3. ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਲੌਚਸ਼ੀਲ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

4. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ (i) ਬਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੁੱਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ (ii) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਪਤਾ ਕਰੋ।

	ਮਦਾਂ	(ਰੁ: ਕਰੋੜ)
(i)	ਵਿਕਰੀ	80,000
(ii)	ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ	10,000
(iii)	ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ	30,000
(iv)	ਮੱਧਵਰਤੀ ਉਪਭੋਗ	10,000
(v)	ਘਿਸ਼ਾਵਟ ਖਰਚ	2000
(vi)	ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ	200
(vii)	ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ	400

ਜਾਂ

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ :

(ੳ) ਘਰੇਲੂ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ (ਅ) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ

	ਮਦਾਂ	(ਰੁ: ਕਰੋੜ)
(i)	ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ	1,90,000
(ii)	ਵਿਆਜ	10,000
(iii)	ਅਣਵੰਡੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂਸ਼	12,000
(iv)	ਕਿਰਾਇਆ	14,000
(v)	ਮਿਸ਼ਰਤ ਆਮਦਨ	32,000
(vi)	ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ	40,000

4x6=24